

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE VERİLEN EĞİTİMİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN
ÇEVRE FARKINDALIĞINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
ÖZGE TANRIVERDİ

Tez Danışmanı
YRD. DOÇ. DR. NECDET AYKAÇ

EYLÜL,2012
MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE VERİLEN EĞİTİMİN OKUL
ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE FARKINDALIĞINA ETKİSİ

ÖZGE TANRIVERDİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 22.10.2012

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 28.09.2012

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Necdet AYKAÇ
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Kevser ÖZAYDINLIK
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Kenan DEMİR

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Ahmet DUMAN

EYLÜL, 2012
MUĞLA

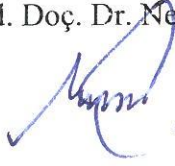
TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 06/09/2012 tarih ve 32-3 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25/4 maddesine göre, Eğitim Bil Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Özge TANRIVERDİ'nin "Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilen Eğitimin Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevre Farkındalığına Etkisi" adlı tezini incelemiş ve aday 28/09/2012 tarihinde saat 14.00 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 30 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı... olduğuna oybirliği... ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Necdet AYKAÇ

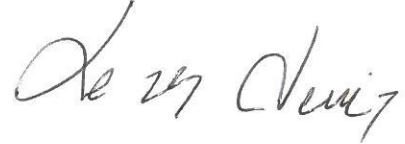
Üye

Kevser ÖZAYDINLIK

Üye

Kenan DEMİR

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilen Eğitimin Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevre Farkındalığına Etkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/10/2012

ÖZGE TANRIVERDİ

İMZAŞI

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE
TEZİN SAYFA SAYISI:168

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Yaratıcı drama yöntemi ile verilen çevre eğitiminin öğrencilerdeki farkındalığa etkisinin saptanması
2. Çevre eğitimi ve yaratıcı drama etkinliklerine yönelik öğrenci görüşlerinin saptanması

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER :

- 1.Okul Öncesi Eğitim
2. Çevre Eğitimi
3. Yaratıcı Drama

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER: Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstract ve thesaurus'u kullanınız.

1. Pre-school Education
2. Environmental Education
3. Creative Drama

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	☐
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	☒
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	☐

Yazarın İmzası :
Tarih : 22/10/2012

**YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE VERİLEN EĞİTİMİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN
ÇEVRE FARKINDALIĞINA ETKİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Özge TANRIVERDİ

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül, 2012

ÖZET

Bu araştırmada, yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden oluşan karma modeli kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim- öğretim yılında Aydın ili, Kuşadası ilçesi, Mücella Emgin Anaokulu'nda öğrenim gören 4 yaş A sınıfı ve 4 yaş B sınıfı öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma, deney grubunda 22, kontrol grubunda 22 öğrenci olmak üzere toplam 44 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada, nicel veriler “Gözlem Formu” ile nitel veriler ise öğrenciler ile yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Nitel veriler ise betimsel analiz yöntemiyle öğrenciler ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Görüşme formu ile ortaya çıkan nitel veriler, betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, deney grubunda uygulanan çevre eğitimi

konularıyla kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin, kontrol grubunda uygulanan öğretmen kılavuz kitaplarına dayalı etkinliklere göre, öğrencilerin çevreye ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini anlamlı derecede arttırdığı görülmüştür. Öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinden betimsel analiz ile elde edilen veriler de bu sonucu destekler niteliktedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında çevre eğitimi, okul öncesi eğitim programına göre oluşturulan öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı bir öğretim olmaktan çıkarılarak çevreye ilişkin kavramlar ile birlikte yaratıcı drama gibi öğrenciyi etkin kılan yöntemlerle gerçekleştirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi Eğitim, Çevre Eğitimi, Yaratıcı Drama.

**THE EFFECT OF THE EDUCATION IMPLEMENTED BY THE
CREATIVE DRAMA METHOD ON THE ENVIRONMENTAL
AWARENESS OF PRE-SCHOOL STUDENTS**

(M. Sc. Thesis)

Özge TANRIVERDİ

MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

September, 2012

ABSTRACT

In this research, it is intended to determine the effect of the education implemented by the creative drama method on the environmental awareness of pre school students. The study group of the research, where mixed model is used, which is formed by quatitative and qualitative methods, consists of 4-year old Class A and 4-year old Class B students majoring at Mücella Emgin Kindergarten in Aydın Province, Kuşadası District. The study was conducted with 44 students; 22 of whom from experimental group and 22 from control group. In the study, quantitative data was attained through “Observation Checklist” and the qualitative data was obtained from the interviews conducted with students. The quantitative data collected was analyzed by using SPSS program (Version 17.0). Qualitative data attained through the interviews conducted with the students by descriptive analysis method. Based on the analysis of data, it was observed that the creative drama activities constructed with environmental education topics applied in experimental group increased the students’

environmental knowledge and awareness significantly, compared to the activities based on teacher guide books applied in control group. Besides, the data obtained from the focus group interviews conducted with the descriptive analysis support the findings. In the light of the results obtained from the study, Environmental Education should be shifted from a teaching based on the pre-school educational course books to efficient teaching methods that optimize the child like environmental concepts and creative drama.

Key Words: Pre-school Education, Environmental Education, Creative Drama.

ÖNSÖZ

Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisini irdelemek üzere hazırlanmış, deneysel bir niteliği olan bu çalışma beş bölümden oluşmuştur.

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın problemi, amacı ve önemi üzerinde durulmuş ve çalışmada yer alan bazı terimlerin tanımlarına, araştırmanın sınırlılıklarına ve alanla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, kavramsal çerçeve oluşturularak okul öncesi eğitim, çevre eğitimi ve yaratıcı drama yönteminin çocuğun çevreye ilişkin farkındalığı sürecindeki önemi ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, yöntem üzerinde durulmuş ve bu bağlamda yer alan araştırmanın modeli, deney deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, denel işlemler, verilerin toplanması ile verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, ölçme araçları ile elde edilen bulgulardan ve yorumlara değinilmiştir.

Araştırmanın beşinci bölümünde, sonuçlar ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın sonunda kaynaklara ve eklere yer verilmiştir.

Araştırmam boyunca bilimsel destek, rehberlik ve anlayışı için tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Necdet AYKAÇ'a, araştırmanın veri toplama araçlarını oluşturma sürecinde değerli görüşlerinin esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Kenan DEMİR'e, araştırmam sırasında bana göstermiş olduğu destek ve katkılarından dolayı Araş. Gör. Özgür ULUBEY'e, drama etkinliklerimi hazırlama aşamasında yardımlarını ve görüşlerini benden esirgemeyen Dr. Murtaza AYKAÇ'a teşekkürü bir borç bilirim. Tüm eğitim hayatım boyunca bana her zaman inanan ve güvenen, evlatları olmaktan gurur duyduğum biricik annem Aysel TANRIVERDİ'ye ve biricik babam Hasan TANRIVERDİ'ye sonsuz teşekkürler.

Biricik anneme ve biricik babama...

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar LİSTESİ	X
EKLER LİSTESİ	XI
I. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Problem Cümlesi	8
1.2.1. Alt Problemler	8
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	8
1.4. Sayılılar	9
1.5. Sınırlılıklar	9
1.6. Tanımlar	9
1.7. Kısaltmalar	10
1.8. Alanla İlgili Araştırmalar	10
II. BÖLÜM	17
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇEVRE EĞİTİMİ VE YARATICI DRAMA	17
2.1. Okul Öncesi Eğitim ve Kapsamı	17
2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	18
2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri	19
2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Gerekliliği	20
2.2. Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Programı	21
2.2.1. Temel Kavramlar	21
2.2.2. Okul Öncesi Eğitim Programı ve Özellikleri	22
2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Eğitim Etkinlikleri	23
2.3.1. Serbest Zaman Etkinlikleri	23
2.3.2. Türkçe- Dil Etkinlikleri	24
2.3.3. Oyun ve Hareket Etkinlikleri	25
2.3.4. Müzik Etkinlikleri	26

2.3.5. Sanat Etkinlikleri.....	27
2.3.6. Okuma- Yazmaya Hazırlık Çalışmaları	27
2.3.7. Alan Gezileri	28
2.3.8. Drama Etkinlikleri.....	29
2.3.9. Fen- Doğa ve Matematik Etkinlikleri.....	29
2.4. Çevre Eğitimi	30
2.4.1. Çevre Eğitiminin Hedef, Amaç ve Esasları.....	30
2.4.2. Çevre Eğitiminin Önemi	32
2.4.3. Türkiye’de Çevre Eğitimi	33
2.4.3. Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi	34
2.4.5. Okul Öncesi Dönem Çevre Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	36
2.7. Yaratıcı Drama.....	42
2.7.1. Yaratıcı Drama İle İlişkili Bazı Kavramlar	43
2.7.2. Yaratıcı Dramanın Özellikleri ve Amaçları	43
2.7.3. Oyun ve Yaratıcı Drama.....	46
2.5.4. Yaratıcı Dramada Kullanılan Bazı Teknikler	48
2.6. Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitiminde Yaratıcı Drama	50
3. BÖLÜM	52
YÖNTEM	52
3.1. Araştırmanın Modeli	52
3.2. Çalışma Grubu.....	53
3.3. Veri Toplama Araçları.....	56
3.4. Denel İşlemler	58
3.5. Verilerin Toplanması	59
3.6. Verilerin Analizi	61
IV. BÖLÜM	63
BULGULAR VE YORUMLAR	63
4.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest Puanları İle İlgili Bulgular	63
4.2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sontest Puanları İle İlgili Bulgular	64
4.3. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Puan Farkları İle İlgili Bulgular	65
4.4. Öğrencilerle Yapılan Odak Grup Görüşmesi Sonuçları.....	67
V. BÖLÜM.....	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76

5.1. Sonuç.....	76
5.2. Öneriler	78
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	92
ÖZGEÇMİŞ	151

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 3.1.1. Deney Deseni.....	53
Çizelge 3.2.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	54
Çizelge 3.2.2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	55
Çizelge 3.2.3. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	56
Çizelge 4.1.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest Puanlarına Göre Dağılımı.....	64
Çizelge 4.2.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sontest Puanlarına Göre Dağılımı.....	65
Çizelge 4.3.1 Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Puan Farklarına Göre Dağılımı.....	66

EKLER LİSTESİ

EK -1. İzin Yazısı.....	92
EK- 2. Kişisel Bilgi Formu.....	93
EK -3. Gözlem Formu.....	94
EK -4. Öğrenciler İle Yapılan Odak Grup Görüşme Soruları.....	95
EK -5. Veli İzin Formu.....	96
EK -6. Çevre Eğitimi Konuları ve Kavramlarıyla Kurgulanan Yaratıcı Drama Planları.....	97
EK-7. Uygulama Fotoğrafları.....	146

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem

İçinde bulunduğumuz yüzyıl insanlığa birçok teknolojik imkânlar sunarken, bir yandan da çevrenin kirlenmesine yol açmaktadır. Son yıllarda teknoloji ve sanayinin hızla gelişmesi, hızlı nüfus artışı, buna bağlı olarak beslenme, eğitim eksikliği, çarpık kentleşme, artan kirlilik, azalan ve tükenen canlı türleri, çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır.

Çevre, belirli bir zamanda dolaylı ya da dolaysız olarak kişiyi etkileyen, ferdin maddi, manevi gelişmesini ve yaşam koşullarını belirleyen biyolojik, coğrafi ve toplumsal etkenlerin toplamıdır (Cansaran ve Yıldırım, 2010). Doğada büyük, küçük hiçbir canlı tek başına bulunmaz. Canlının bulunduğu yerdeki fiziksel ve kimyasal koşullar ve diğer canlılar o canlının çevresini oluşturur. Ekolojik anlamda çevre sözcüğü, bireyle ilişkili canlı ve cansız her şeyi kapsar. Böylece, her organizmanın çevresi canlı ve cansız olmak üzere iki etmenden oluşur (Dinçer Nazlıoğlu, 1988). Bir çevre sistemindeki cansız unsurlar, ışık, ısı, nem, yağış miktarı vb. fiziksel faktörler ile organik ve inorganik maddelerden¹ oluşmaktadır (Gribbin, 1985). Bir çevre sistemindeki canlı unsurlar ise içindeki işlevlerine göre, üreticiler² (yeşil bitkiler, bakteriler, algler, yosunlar, iletim borulu bitkiler), tüketiciler³ (otçullar,

---

¹ Organik maddeler, karbonhidrat, protein, nükleik asitler, lipid ve türevleri gibi maddelerdir. İnorganik maddeler ise, canlıların yaşamı için önem taşıyan, karbon, hidrojen, fosfor, nitrojen, potasyum, kalsiyum, magnezyum gibi maddelerdir (Kışlalıoğlu, Berkes, 1989).

² Üreticiler (ototrof) canlılar: Organik maddelerden inorganik madde sentezini gerçekleştirirler (Cansaran ve Yıldırım).

³ Tüketiciler (Hetetrof) Canlılar: Besinlerini hazır olarak alan canlılardır. Hayvan ve mantarların tümü ile pek çok bakterisi türü bu gruba girer (Cansaran ve Yıldırım).

etçiller, yırtıcılar, et ve ot yiyenler) ve ayrıştırıcılar (bakteriler ve mantarlar) olmak üzere üç temel gruba ayrılmaktadır (Ertürk, 2009).

Çevre sistemindeki canlı varlıklar arasında yer alan insanlar, var olduğu günden bu yana çevreyi en çok etkileyenlerden birisi olmuştur. Çevreyi oluşturan unsurlardan bazıları (barajlar, tarlalar, yapay göller vb.) insanlar tarafından oluşturulmuştur. Dolayısıyla insan ve çevreyi birbirinden ayrı düşünmek pek de mümkün değildir. Çünkü insan ve çevre birbirini etkileyerek değişim göstermektedir (Gülay ve Önder, 2011).

İnsanın çevresiyle, diğer canlılarla ve doğal çevresiyle olan ilişkileri, insanlığın ilk yıllarından sanayi devrimine kadar çeşitli değişimlere uğrasa da kısmi bir uyum içinde devam etmiştir. Ancak sanayi devrimi insanın doğaya müdahale ederek doğal dengeyi bozma şartlarını hazırlamıştır. Bu süreçte ekolojik denge⁴ insan tarafından tahrip edilmeye, bozulmaya ve canlılar için tehlike olmaya başlamıştır (Görmez, 1989).

İnsanlığın, doğal çevresinin tehlikeli bir biçimde bozulmaya başlaması ve bu bozulmaların giderek artması, insanları çıkarlarını tehdit edecek bu tehlikelerin nedenlerini araştırmaya yöneltmiştir. İnsanların içinde bulunduğu yapay çevresini geliştirirken doğal çevre üzerinde yarattığı sorunlar olarak nitelendirilebilecek çevre sorunlarının, doğanın yapısıyla ve dengesiyle ilişkili olduğu anlaşılmıştır (Çepel, 1983).

Çevre sorunları, insanların sonradan oluşturdukları çevrenin doğal çevreye etkileri ile yapay çevrede var olan olumsuzluklar ve her iki çevrede de görülen sorunlardır (Özer; Akt: Görmez, 2010). Dünyamızın birçok yerinde kendini belli eden ve yoğunlaşarak büyüyen çevre sorunları; hem yer küreyi; hem de üzerinde yaşayan bitkileri, hayvanları, insanları ve bütün canlıları yok olmaya ve yaşam savaşı vermeye zorlamıştır (Dündar, 1993).

---

⁴ Ekolojik denge, İnsan ve diğer canlıların varlık ve gelişmelerini doğal yapılarına uygun bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan şartların bütününe denir (MEGEP, Kişisel Gelişim, Çevre Koruma, 2006b).

Çevre sorunları, bugün psikolojik, sosyolojik, teknolojik, ekonomik, politik, hukuki, felsefi, eğitimsel ve kültürel boyutları ile çok yönlü tartışılmaktadır. Böylece XXI. yüzyılda çevre sorunları basit bir “kirlenme sorunu” olmaktan çıkıp, çok boyutlu ve karmaşık sorunlar olarak irdelenmeye başlamıştır. Sanayi devrimi ile hız kazanan çevre sorunları öncelikle sanayileşmiş, refah seviyesi yüksek, kentleşmiş ülkelerde görülmeye başlanmış; ancak XXI. yüzyılda hem gelişmiş hem de geri kalmış ülkeleri etkileyerek küresel ve çok boyutlu bir nitelik kazanmıştır (Atasoy, 2006).

Son yıllarda hızlı nüfus artışı, enerji sorunu, tarımsal sorunlar, çölleşme, kuraklık, ormansızlaşma, düzensiz sanayileşme ve kentleşme, doğal kaynakların ölçüsüz kullanılması, canlı türlerinin yok olması, doğa olayları vb. durumlar çevre sorunlarını tehlike arz edecek boyutlara çıkarmıştır (Türkmen, 2010; Erten, 2004).

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. Maddesine göre çevre kirliliği, “Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki” olarak tanımlanmıştır (Çevre Kanunu, 1983).

Ekosistemler⁵ içerisinde normal olarak doğal varlıklar çevrelerine zararlı maddeler verirler. Ancak bu maddeler sistem tarafından tolere edilir. Sorun yaratan atıklar normal ölçülerde sisteme ait olmayan miktarlarda ve cinslerdedir. Doğaya yabancı bu atıklar, hava, su ve toprak gibi kaynaklarımızı olumsuz etkilemektedir (Başkaya ve Akal Solmaz, 2000). Bu kaynakların varlığı sonucunda meydana gelen çevre kirliliği çeşitleri; su kirliliği, hava kirliliği, toprak kirliliği, gürültü kirliliği, radyoaktif kirlilik ve katı atıklar (çöpler) olarak gruplandırılabilir (Başal, 2005).

Su kirliliği, insan faaliyetlerinden dolayı suyun fiziksel, kimyasal veya biyolojik özelliklerinde meydana gelen olumsuz değişimdir (Merdun ve Çınar, 2008).

---

⁵ Ekosistem: Canlıların kendi aralarında ve cansız çevreleriyle ilişkilerini bir düzen içinde yürüttükleri biyolojik, fiziksel ve kimyasal sistemdir (Çevre Kanunu, 1983).

Hava kirliliği, bir veya birden fazla toz, duman, gaz, koku ve su buharı vb. kirleticilerle, doğal ve yapay çevreyi etkileyerek insanlara ve diğer canlılara zarar verecek miktarlara yükselmesidir (Ertürk, 2009).

Çevre kirliliği çeşitlerinden bir tanesi de toprak kirliliğidir. Günümüzde artan gereksinimleri karşılamak amacıyla, madencilik, enerji vb. alanlarda artan üretim, sanayi ve kentleşmenin gerektirdiği alt yapı çalışmaları insanın gün geçtikçe toprağa daha fazla müdahale etmesine yol açmaktadır (Erden, 1991). Bu müdahaleler sonucunda ortaya çıkan geniş alanlarda toprak kirlenmesi, toprağın fiziksel, kimyasal, biyolojik ve jeolojik yapısındaki bozulmaları tanımlamaktadır. (T.Ç.S.V., 1991). Katı atıklar, gaz ve sıvı formu dışında üretici tarafından herhangi bir şekilde kullanımı mümkün olmayan ve bir değer taşımadığı için atılan maddelerdir. Katı atıklar oluşum kaynağına bağlı olarak evlerden, ticarethanelerden⁶, kurumlardan⁷, inşaat faaliyetlerinden ve endüstrilerden ortaya çıkabilir (Azbar, 2008). Bu atıklar da toprak kirliliğine neden olmaktadır.

Toprağı kirleten maddeler ve kaynaklar arasında radyoaktif maddeler ve uçucu küller de vardır. Bu durum radyoaktif kirliliği de sebep olmaktadır. Radyoaktif kirlilik (nükleer kirlilik), nükleer enerjinin elde edilmesi sonucunda oluşur ve bu enerji canlılar için zararlı olan ışınlardır (Erden,1991). Bu ışınlar enerji üretimi bittikten sonra arta kalan yanık maddelerden de yayılmaya devam etmektedir. Atomların parçalanması sonucu geriye “radyoaktif kül” denilen radyoaktif elementler kalır. Nükleer santrallerin atıkları olan aktif küller, uzun dönemde tehlikeli olmaya devam etmektedir. Bu atıkların yok olması ve etkilerinin kaybolması için yirmi dört bin yıl geçmesi gerektiği belirtilmektedir (T.Ç.S.V., 1987).

Gürültü kirliliği de son dönemlerde çevre kirliliğinin çeşitleri arasında sayılmaktadır. Özellikle istenmeyen ve dinleyiciye anlam ifade etmeyen seslerden oluşması, gürültünün bir kirlilik olabileceğini göstermektedir. Gürültü kirliliği, son yıllarda iş yerlerindeki makileşme, oto yollarının yaygınlaşması, trafik yoğunluğu, otomobil ve karayolu taşımacılığının artması ve havayolu taşımacılığının

⁶ Ticarethaneler: Dükkânlar, ofisler, restoranlar, oteller vb.

⁷ Kurumlar: Okullar, resmi daireler, askeri birlikler, camiler vb.

yaygınlaşması sonucu oluşan arzu edilmeyen seslerin atmosfere yayılması sonucu oluşmaktadır (Karpuzcu, 1991).

Çevre kirlenmeleri ve bozulmaları, içinde ekolojik duyarlılık taşımayan, insan zekâsı tarafından şekillendirilen üretim biçimlerinin ve yöntemlerinin bir ürünüdür. Dolayısıyla son zamanlarda karşılaşılan çevre sorunlarının çözümü için yine insandan yola çıkmak gerekmektedir. Ancak bu yeni süreç içinde insanın bir parçası olan ekosistem hedef alınmalıdır (Tombul, 2006)

Çevre sorunlarının altında yatan temel nedenlerden birisinin insanlar olduğu 1960'lı yıllarda anlaşılmaya başlanmıştır. Çevre ve insanlar arasındaki dengenin sağlanmasında insan sorumluluğunun büyük önemi vardır (Doğan, 1997). Nitekim insan, akıllı, geliştirdiği teknolojisi ile yaşadığı doğal ortam üzerindeki etkisini artırarak, doğal çevreden farklı bir yapay çevre oluşturmuştur (Bulca, 1983).

Yüzyıllar boyunca insanlar, çevresini gelecek endişesi duymadan işlemiş, doğanın sunduğu zenginlikleri ve sağladığı kaynakları sömürmüştür. Zamanla insan-çevre ilişkileri, insanın çevreden yaşaması için gereken yararlanma düzeyini aşarak çevrenin olanaklarını zorlamaya, düşüncesizce kullanmaya ve hatta çevreye zarar verici, bozucu biçimde kullanmaya dönüşmüştür (Özerkmen, 2002).

İnsan, diğer canlılara ve doğal ekosistemlere “her şey alınabilir ve tüketilebilir” mantığı ile bakıp, yaşadığı gezegeni bilinçsizce yönetmeye çalışmaktadır. İnsanoğlu için ormanlar, kâğıt ve kereste kaynağı; denizler, balık ve enerji kaynağı; bitkiler ve hayvanlar, besin kaynağı; uzay ise fethedilmesi gereken sonsuz bir kaynak deposu olmuştur. İnsanın doğayı bu şekilde algılamasında başta eğitim-öğretim, yetişme ve kültürleşme koşulları, hukuk ve ahlak anlayışı olmak üzere çeşitli etmenler belirleyici olmaktadır (Atasoy, 2006).

Günümüzde doğanın korunması ve geliştirilmesi çabalarının önemli unsuru eğitimidir. Bu sebeple çevre sorunlarındaki artış çevre eğitimine olan ihtiyacı arttırmıştır (Gülay ve Önder, 2011). Çevre sorunlarına karşı bu yönde verilecek eğitim, önemli bir koruyucu önlem olarak dikkat çekmektedir. Sorunların oluşumundan sonra alınacak önlemler yerine verilen eğitimle sorunların oluşmasını

önlemek çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan önem taşımaktadır (Gülay ve Öznacar, 2010).

İnsanın doğuştan getirdiği potansiyeli üst seviyeye çıkarabilmesi için ona erken yaşta imkânlar sunulması gerekmektedir. Bu nedenle çocuğa erken yaşta verilen eğitimin ve çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin çocuğun gelişimindeki rolü oldukça önemlidir.(Oktay, 1999). Nitekim erken yaşlarda verilen çevre eğitiminin öğrencilerin yaşamlarının sonraki dönemlerinde çevreye karşı olumlu tutum geliştirmelerine olanak sağladığı belirtilmektedir (Wilson, 1996). Bu bağlamda okul öncesi ve okul çağlarında oluşan ilgiler ve tutumlar gelecekteki istendik davranışların temelini oluşturur. Özellikle çocukluk çağında ve genç yasta oluşan değer yargıları ve tutumlar, erken yaşlarda doğayla olan ilişkilerde empatinin gelişmesi ve doğaya karşı sevginin oluşmasında oldukça önemlidir. Bunların oluşması, çevrenin korunması için çevre dostu davranışların gösterilmesi anlamına gelmektedir. Bu gelişim unsurlarını, bireylerin göz önünde bulundurması gereken ve daha sonra bireylerde çevreye yararlı ve bilinçli davranışların gelişmesine yardımcı olacak duyuşsal alandaki öğrenmeler olacağı düşünülmektedir (Erten, 2004).

Çevre sorunlarının gün geçtikçe artması, yaşam koşulları nedeniyle doğal ortamlardan uzak büyüyen çocukların doğayı tanımaları ve keşfetmeleri için okul öncesi dönemde çevre eğitimi verilmesi oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemdeki çevre eğitimi gerekli kılan nedenlerden biri de günümüzde, çocukların dünyalarında elektronik aletlerin daha çok yer kaplaması ve büyük şehirlerde çocukların doğal çevreden uzak yaşamalarıdır. Bu bağlamda, yaşamın ilk yıllarında çevrelerini tanıyan ve çevrelerine karşı duyarlı, korumacı yaklaşımlar sergileyen çocukların sonraki yıllarda bu tutumlarını devam ettirdikleri çeşitli araştırmalar ile ortaya konmuştur (Robertson, 2008; Orr, 2002).

Okul öncesi dönemde öğrenme-öğretme sürecinde etkili, verimli ve kalıcı öğrenmenin en etkili yolu, öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme olanağı sağlanmasıdır. Çocuklar bu olanak sayesinde etkinliklere doğrudan katılabildikleri gibi. Duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilir, gözlem yaparak ve deneyerek bilgiye kendileri ulaşabilirler. Bu anlamda “yaratıcı drama yöntemi” konu merkezli,

ezberci eğitim anlayışına karşı yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak tanıyan etkili bir yöntem olarak görülebilir.(Kandır, 2010).

Öğrenme- öğretme sürecinin etkili bir biçimde gerçekleşmesi yalnızca konuya uygun bir içerik belirlenmesi ile mümkün olmayabilir. Bu içeriğin uygun öğretim yöntem ve teknikleri belirlenerek verilmesiyle olanaklı olabilecektir. Her konuda olduğu gibi çevre eğitimi konusunda da çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Çevre eğitimi kapsamında da çevre bilgisinin artırılmasında ve çevreye yönelik farkındalığın geliştirilmesinde yaratıcı drama etkin bir yöntem olarak kullanılabilir.

Yaratıcı drama etkinliklerine, okul öncesi eğitim programında düzenli olarak yer verilmesi, çocuğun etkin kılınması ve esnek bir programın uygulanması, bu yöntemin etkili bir biçimde kullanılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Önder, 2000).

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamında, yaratıcı, üretken, yalnız belli somut ürünler vererek değil, aynı zamanda fikirde de üretken olabilen, yaratıcı kararlar verebilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, çekinmeyen, dilini iyi kullanan, eleştirel ve yargılayıcı olabilen, bireyler yetiştirmek mümkün olabilmektedir (San, 2006).

Yaratıcı drama uygulamaları ile çocukların yaparak-yaşayarak, zevk alarak ve üst düzey katılım ile konuları, kavramları öğrenmeleri sağlanabilir. Yaratıcı drama yöntemi, bireylere yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sağladığı için sosyal becerilerin de bu yolla bireylere kazandırılmasında uygun öğretim yöntemlerinden biri olarak görülebilmektedir.

Yaratıcı drama, çocuğun hem kendini hem de çevreyi etkileşimde bulunarak tanınmasına da olanak sağlayabilmektedir. Bu süreçte, yaratıcı drama, çocuğun, çevreye karşı olumlu tutum ve davranışlarını geliştirmesine katkı getirebilmektedir. Çocuğun öğrendikleri bilgi düzeyinde kalmayıp, aynı zamanda duyuşsal öğrenmeler de gerçekleşebilmektedir. Çocuk, yaparak- yaşayarak öğrenme sürecine girdiği için de öğrenmeler kalıcı hale gelebilir. Bu açıardan bakıldığında çevre eğitiminin

öğrenci katılımına olanak sağlayan yaratıcı drama gibi bir yöntem ile verilmesi etkili bir öğrenme süreci açısından büyük öneme sahiptir.

1.2. Problem Cümlesi

Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisi nedir?

1.2.1. Alt Problemler

1. Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin öntest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çevre eğitimine ve yaratıcı dramaya ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisini belirlemektir.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların;

- Okul öncesi dönemde çevre eğitimine ve yaratıcı drama yöntemine ilişkin araştırmaları ortaya koyarak, okul öncesi dönemde çevre eğitime katkıda bulunması,
- Okul öncesi dönemde çevre eğitimine ilişkin farkındalık oluşturmada yaratıcı drama yönteminin etkililiğinin belirlenmesi,
- Çevre eğitiminde yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut okul öncesi eğitim programı kapsamındaki diğer etkinliklerin (Türkçe-dil, fen-doğa, müzik, okuma-yazmaya hazırlık vb.) uygulandığı

kontrol grubu arasında çevreye ilişkin farkındalık oluşturma anlamında bir farkın olup olmadığının ortaya konulması,

- Çevre eğitimi hakkında çocuklara farkındalık kazandırılması, öğrenme-öğretme sürecinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması, öğrenme-öğretme sürecinin yapılandırılması ve değerlendirilmesi konularına katkı getirmesi umulmaktadır.

1.4. Sayıtlar

- Araştırmada kullanılan olan “Gözlem Formlarını” kontrol ve deney grubu öğretmenlerinin yansız, samimi ve doğru cevaplandıkları kabul edilmiştir.
- Araştırmada kontrol edilemeyen değişkenlerin kontrol ve deney grubunu da benzer şekilde etkilediği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 2011-2012 eğitim- öğretim yılı,
- Okul öncesi dönemde çevre eğitimi,
- 20 saatlik uygulama süresi,
- Okul öncesi eğitimi alan dört yaş grubundan 44 öğrenci ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Çevre duyarlılığı: Çevreyi koruma ve iyileştirmeye yönelik olumlu davranış ve değerlerin bütünüdür (Long, 2007).

Çevre bilinci: Çevre bilgisi, çevreye yönelik davranışlar ve çevreye yönelik tutumlardır (Erten, 2004).

Çevre farkındalığı: çevre ve çevreyi oluşturan unsurlar hakkında genel bilgiye sahip olmak, çevresel duyarlılık ve çevreyi korumaya yönelik aktif olmayı ifade etmektedir (Grodzinska-Jurczak, Stepska, Nieszpotek, Bryda, 2006).

1.7. Kısaltmalar

BMTD: Bileşmiş Milletler Türk Derneği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

TÇSV: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜBAV: Türk Bilim Araştırma Vakfı

TÜRÇEK: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu

1.8. Alanla İlgili Araştırmalar

Okul öncesi döneme, yaratıcı dramaya ve çevre eğitimine yönelik araştırmalar bulunmakla birlikte okul öncesi dönemde çevre eğitiminde yaratıcı drama yöntemini kullanılmasını içeren doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bölümde, alanyazın taraması sonucunda ulaşılan, araştırmanın konusuyla dolaylı olarak ilgili olan araştırmalara yer verilmiştir. Alanla ilgili yapılan araştırmalar, yapıldığı tarih sırası dikkate alınarak sıralanmıştır.

Gülay (2011) tarafından yapılan “Ağaç Yaşken Eğilir: Yaşamın İlk Yıllarında Çevre Eğitiminin Önemi” konulu araştırmanın amacı, yaşamın ilk yıllarındaki çevre eğitiminin önemini ortaya koymaktır. Bu araştırmada literatür taramasına dayalı bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada, okul öncesi dönemin önemi, çevre eğitiminin yaşamın ilk yıllarından itibaren başlaması gerektiği, çevre eğitiminin önemi, okul öncesi dönemde verilen çevre eğitiminin yararları belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye’de son yıllarda okul öncesi dönem çocukları için çevre eğitimine yönelik çalışmalar artmışsa olsa da hala yeterli düzeye ulaşamadığı, Bu nedenle konuya

dikkat çekilmesi, küçük çocuklara yönelik çevre eğitimi çalışmalarının arttırılması, yaygınlaşması önem taşımaktadır.

Gülay ve Ekici (2010) tarafından yapılan “MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi” adlı araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan amaçları, kazanımları, kavramları, belirli gün ve haftaları çevre eğitimi açısından analiz etme amacıyla tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından programda yer alan amaç, kazanımlar, kavramlar belirli gün-haftalar doğrultusunda oluşturulan “Uzman Görüş Formu” ile okul öncesi eğitim ve çevre eğitimi alanlarında çalışan 23 akademisyenin görüşleri alınarak toplanmıştır. Program genel olarak incelendiğinde, uzman görüşlerine göre okul öncesi eğitimi programında gelişim alanlarındaki amaçlarda, psikomotor ve dil alanlarında çevre eğitime yönelik amaç ve kazanımların yer almadığı bununla birlikte sosyal-duygusal, bilişsel ve özbakım becerileri alanlarındaki çevreye yönelik amaçların, tüm programdaki amaçlar içerisinde % 25.9’luk bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Çevre eğitime yönelik kazanımların da tüm kazanımların % 15.5’ini oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca programda yer alan kavramların % 29.0’unun ve programda yer alan belirli gün ve haftaların % 26.3’ünün çevre eğitimi ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Taşkın ve Şahin (2008) tarafından “Çevre Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocukları” adlı araştırma yapılmıştır. Bu çalışma, altı yaş grubu okul öncesi çocuklarının çevre kavramını algılayışlarının yaşadıkları yerleşim yerlerine ve ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini irdelemektedir. Araştırma, Karadeniz Bölgesi’nde bir ilde farklı yerleşim yerlerinde bulunan ve farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip dört anasınıfında yürütülmüştür. Çalışma nitel araştırma tekniğine dayalı olup çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmeleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen ve farklı yerleşim birimlerinde yaşayan çocukların çevre kavramını farklı algılamadığı, çocukların çevre kavramını algılayışları özellikle yaşamlarında var olmasını istedikleri metalara bağlı olarak daha çok materyalistik değerleri işaret ettiği, orta-üst gelir grubundan gelen ailelerin çocuklarının çevre kavramının küresel ya da yerel bir problem olduğunun farkında olduğunu fakat gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının bu farkındalıktan uzak olduğu belirtilmiştir.

Erkoca (Akköse) (2008), “Okul Öncesi Eğitimi Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği” başlıklı yüksek lisans tezi, okul öncesi 6 yaş grubu çocuklarının fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden-sonuç ilişkilerini belirleme becerilerinin geliştirilmesinde, yaratıcı dramadan yararlanarak işlenen fen etkinliklerinin düz anlatım yöntemiyle işlenen fen etkinliklerine göre daha etkili olup olmadığını sınamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, deneme modellerinden kontrollü öntest-sontest model kullanılmıştır. Araştırmaya 2007–2008 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Yunuskent Anaokulu’na devam eden 6 yaş grubu E ve F şubelerindeki çocuklar katılmış, araştırma deney grubunda 14, kontrol grubunda 14 olmak üzere toplam 28 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formu, video ve etkinlik materyalleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında video analizi ve istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimi fen etkinliklerinde öğretim yöntemlerinden yaratıcı dramanın kullanıldığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin doğa olaylarının neden-sonuç ilişkilerini belirleme becerileri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya konulmuştur. Bu nedenle yaratıcı dramanın kullanımı, çocukların fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden-sonuç ilişkilerini belirleme becerilerini geliştirdiği düşünülmektedir.

Dalbudak (2006)’ in yaptığı araştırma, anaokulu öğretmenlerinin drama etkinliklerini kullanmaları üzerine gerçekleştirilmiştir. Araştırma; anaokullarında görev yapan öğretmenlerin, drama etkinliklerini kullanma durumlarını belirlemek, öğretmenlerin eğitim durumu, mezun oldukları bölüm, yaş, hizmet süresi, drama eğitimi alma durumu ve çalıştıkları yaş grubu değişkenleri ile öğretmenlerin eğitim programlarında drama etkinliklerine yer verme durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını saptamak ve öğretmenlerin, drama etkinliklerini planlarken ve uygularken hedef ve kavramlara yer verme durumlarını belirlemek amacı ile planlanmıştır. Ankara il merkezinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı yirmi bağımsız anaokulunda görev yapan ve araştırmaya gönüllü katılan, yüz on üç öğretmen bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda anaokulu öğretmenlerinin eğitim durumunun, mezun oldukları bölümün, yaşın,

drama eğitimi alma durumunun ve çalıştıkları yaş grubunun, öğretmenlerin drama etkinliğinde hedef ve kavramlara yer verme sıklıkları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir.

Önen ve Gürdal (2004) tarafından fen deneylerinin okul öncesi ve ilköğretim 1. kademe öğrencileriyle yaratıcı düşünmeye yönelik uygulanması araştırılmıştır. Araştırmada bazı fen olayları ile ilgili deneyler hazırlanarak, bu deneyler Ali Haydar Günver İlköğretim Okulu Okulöncesi Eğitim Merkezi'ne devam etmekte olan 10 öğrenciye ve bu okulun 1. kademenin 1. sınıfına devam etmekte olan 10 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, gerek çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye ve yaratıcılığın fen öğretimine uyarlanmasına, gerekse çocukların yaratıcı düşüncelerinin fen eğitimine katkılarına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Lounghland, Reid ve Petocz (2002), ilk ve ortaokul öğrencilerinden oluşan toplam 81 çocuk üzerinde yaptığı araştırmada, çocukların çevreyi benzer şekilde algıladıklarını saptamışlardır. Çocukların çevreyi “bir yer”, “canlıları kapsayan bir yer”, “canlıları ve insanları kapsayan bir yer”, “insanların işine yarayan bir yer” olarak algıladıkları saptanmıştır.

Çabuk (2001) tarafından yapılan “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çevre ile İlgili Farkındalık Düzeyleri” konulu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının çevre bilincinin oluşumuna temel hazırlayan çevre algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı, literatür araştırması sonucunda “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Çevre ile İlgili Farkındalık Düzeylerini Belirleme Testi” olarak adlandırdığı bir araç geliştirmiş, çocukların çevre ile ilgili farkındalık düzeylerini bu test aracılığı ile belirlemiştir. Araştırma bulgularına göre; çocukların çevre ile ilgili konuları ayırt etme, düzenleme ve kavramalarının olumlu düzeyde olduğu ve çevre ile ilgili konuları temel alan bu üç farkındalık alanı ile ilgili düzeyler arasında olumlu bir ilişki bulunduğu görülmüştür.

Haktanır ve Çabuk (2000)'in “Okul Öncesi Çocukların Çevre Algıları” konulu araştırması ile bu dönem çocuklarının sosyal ve doğal çevreye ilişkin düşüncelerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma, üst sosyo-ekonomik ile daha alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ailelerin oturduğu semtlerde bulunan ve

anaokullarına devam eden 4-6 yaş arasındaki 80 çocuk üzerinde yürütmüştür. Araştırmada, ailelere yönelik bilgiler, “Aile Bilgi Formu”; çocuklara yönelik bilgiler, 18 problem durumunu içeren ölçek ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının çevre bilincinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Ömeroğlu-Turan ve diğerleri (1999) tarafından yapılan araştırmada Anaokuluna giden 5 yaş grubundaki çocukların yaratıcılıklarının gelişiminde, yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ankara Yenimahalle İlçesi MEB Dr. Ufuk Ege Anaokuluna devam etmekte olan 5 yaş grubu çocuklardan tesadüfi yolla seçilen 5 kız, 5 erkek olmak üzere toplam 10 çocuk oluşturmuştur. Araştırmaya alınan çocuklara “Torrance Yaratıcı Düşünce Testi” ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda yaratıcı drama eğitiminin 5 yaş çocuklarının yaratıcılıkları üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu belirlenmiştir.

Uysal (1996) tarafından “Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi” adlı bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Ziraat Bankası Kreş ve Anaokuluna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklardan 23'ü kız, 25'i erkek olmak üzere toplam 48 çocuk oluşturmuştur. Çocuklar deney ve kontrol grubu olarak 24 kişilik iki gruba ayrılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı'nın 61-72 aylara ait maddelerini içeren, sosyal gelişime ait kontrol listesi kullanılmıştır. Bu kontrol listesi, her çocuk için yaratıcı drama programı öncesinde ve sonrasında çocuğun öğretmeni tarafından doldurulmuştur. Öğretmenlerden alınan bilgiler doğrultusunda başarı ve başarısızlık oranları tablolarda sayısal ve yüzde değerler şeklinde belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda, yaratıcı drama eğitimi öncesinde deney grubu, kontrol grubuna oranla daha başarılı olmasına rağmen eğitim sonrasında kontrol grubunda daha fazla maddede, daha yüksek oranlarda başarı artışı gözlenmiştir. Bu nedenle anaokuluna giden 5-6 yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına olumlu yönde etki ettiği saptanmıştır.

Palmer (1995), yaşları 4- 7 arasında değişen 168 çocukla yaptığı çalışmada atık materyallerle ilgili kavramları yanlış anlama düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda 6 yaşındaki çocukların çevre hakkında en fazla bilgiye sahip olduklarını fakat bu çocukların çok azının maddelerin neden geri dönüştürüldüğünü açıklayabildiğini bulmuştur.

Yalçın (1993) tarafından yapılan “Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi” adlı çalışmada, çevre duyarlılığının oluşmasında eğitimin önemini belirten literatür taramasına dayalı bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, okul öncesi dönemde çevre eğitimi vurgulanırken, bu yastaki çocukların benimseme olgusundan bahsedilmektedir. Benimseme duygusundan yararlanılarak çocuğa sorumluluklar verilebileceğine vurgu yapılmıştır. Hayvan besleme, bitki yetiştirme gibi fen ve doğa etkinlikleri çocuğun objelerle ve canlılarla birlikte çevresini benimsemesine ve onlara sahip çıkmasına temel hazırlamakta olduğu belirtilmiştir.

Gigliotti (1990), çevre eğitimindeki eksiklikler ve başarısızlık üzerinde durmuş, çevre eğitiminde yapılabilecekler hakkında düşüncelerini belirtmiştir. Çevre eğitiminin bugünün çevre problemlerini çözebilecek ve çözmeye istekli insanlar yetiştirmediğini çevre duyarlılığı olan bir popülasyona sahip olunmasına rağmen, insanların yapabilecekleri ve yapmaları gereken eylemlerden haberdar olmadıklarını ifade etmiştir. Çevre eğitimiyle, bireylerin çevreyi geliştirmek için ne yapabilecekleri ve ne yapmaları gerektiğini öğrenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca herkesin doğru eylemlerde bulunması için gerekli kişisel özveride bulunması gerektiğini vurgulamıştır. Bunun için insanların, çevre problemlerinin çözülmesi gerekliliğine inanmaları ve bu problemleri gidermek için harekete geçmediklerinde çevre açısından sonuçların neler olabileceğinin insanlar tarafından iyice anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu mesajı verebilmek için de çevre eğitiminin ilkokuldan yüksek eğitime kadar bütün eğitim sisteminin odak noktası haline gelmesi gerektiğini vurgulanmıştır.

Yapılan literatür taraması ile, yaratıcı drama yöntemini ve okul öncesi dönemde çevre eğitimini içeren birçok araştırma bulunabilirken, genellikle bu iki alanın birlikte ele alındığı araştırmaların yapılmadığı görülmektedir. Bu durum, okul

öncesi dönemde çevre eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ve etkinliğine yönelik yeni araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

II. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇEVRE EĞİTİMİ VE YARATICI DRAMA

2.1. Okul Öncesi Eğitim ve Kapsamı

Okul öncesi eğitimin tanımları çeşitli biçimlerde yapılmakla birlikte genellikle hedeflerin ortak olduğu söylenebilir. Aşağıda çeşitli okul öncesi eğitimi tanımları yer almaktadır.

On dördüncü Milli Eğitim Şurası'ndan yayınlanan okul öncesi eğitim komisyonu raporunda, Okul öncesi eğitim, “0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, zihinsel duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan, bir eğitim sürecidir” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 1993).

Oğuzkan ve Oral (1992) okul öncesi eğitimi, “Doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu dönem çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir” şeklinde tanımlarken;

Ural ve Ramazan (2007) ise,0-6 yaş arası çocukların gelişimlerini sağlamaya yönelik sistemli, organize ve planlı her türlü eğitim etkinliğine genel olarak “okul öncesi eğitim” şeklinde tanımlamıştır.

Tanımlarda da görüldüğü gibi okul öncesi eğitim, çocukların bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun olarak oluşturulmuş planlı bir eğitim sürecidir.

2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitimin amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde belirlenmektedir. Genel amaçlar ışığında ülkemizde okul öncesi eğitimin amaçları aşağıdaki yer almaktadır.

“Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; çocukların beden, zihin, duygu gelişimini arttırmak ve onların iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak; çocukları ilkokula hazırlamak; şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak; çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır” (MEB, 2006b).

Görüldüğü gibi ülkemizde okul öncesi eğitimin öncelikli hedefleri arasında çocukların gelişimlerini desteklemek ve ilkokula hazırlanmalarını sağlamak kadar, çocuklar arasında fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldırmak da vardır. Zira her toplum kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitim önceliklerini belirlemektedir (Kuru Turaşlı, 2010).

Okul öncesi eğitimi alanında tüm toplumlarda ortak bazı hedefler de bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimin evrensel amaçları olarak kabul edilebilecek görüşler, ünlü eğitimci Mialaret tarafından üç grupta toplanmıştır:

1. Toplumsal amaçlar:

- Çalışan kadınların çocuklarına bakmak,
- Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak,
- Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine katkıda bulunmak.

2. Eğitici amaçlar:

- Çocuğun duygularını eğitmek,
- Çocuğun çevreye olan duyarlılığın arttırmak.

3. Gelişimsel amaçlar:

- Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002).

2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri

Okul öncesi dönem yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri ortaktır, ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır. Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler aşağıda verilmektedir.

- Eğitimde çocuğun ve ailenin etkin katılımını sağlamak esastır.
- Çocuğa verilen eğitim, onun gereksinimlerine uygun olmak zorundadır.
- Çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları hazırlanır.
- Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra, okulun ve çevrenin olanakları da göz önünde bulundurulur.
- Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilir.
- Eğitim, çocuğun bildiklerinden başlar ve deneyerek öğrenmesine olanak tanır.
- Oyun çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir.
- Eğitimde çocuğun kendine saygı ve güven duyması sağlanır, öz denetim kazandırılır.
- Çocukla iletişimde, kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmaz, baskı ve kısıtlamalara yer verilmez.
- Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma davranışları geliştirilir.
- Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenir.
- Yardıma gereksinim duyduğunda yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanır.

- Çocuğun, kendisinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenir
- Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilir.
- Okul öncesi eğitimde çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir.
- Programlar hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır.
- Eğitime ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır (MEB, 2011a).

2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Gerekliliği

Okul öncesi eğitim, çevresini merak eden çocuğun, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmesi, kendi özelliklerini yönetebilmesi, teşvik edilmesi ve geliştirilmesi gibi çok önemli görevleri üstlenmiştir (Senemoğlu, 1994). Bu nedenle de özellikle okul öncesi eğitim çok önemlidir ve gereklidir.

Okul öncesi eğitim, çocukların psikomotor, dil, sosyal-duygusal, bilişsel alanlarda ve öz bakıma yönelik becerilerde daha üst seviyeye ulaşmasına olanak sağlamaktadır. Çocuğun öğrenmesinin en yoğun olduğu, temel alışkanlıklarının, zihinsel yeteneklerinin en hızlı geliştiği okul öncesi eğitim döneminin, çocukların ileri yaşlardaki öğrenme yeteneği ve akademik başarıları üzerinde önemli etkilerinin olduğu yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitime yönelik uygulamalarla kanıtlanmıştır (MEB, 2009).

Çocuğun kendini tanıması, kendi yeterliliklerinin ve geliştirilmesi gereken yönlerinin farkına varılması, büyük ölçüde bu dönemde gerçekleşir ve bu dönem diğer insanlar ve toplumsal kurallarla ilk tanışmanın gerçekleştiği sosyalleşme dönemidir. Çocukluğun ilk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir (Zembat, 2007).

Gelişmenin çok hızlı olduğu okul öncesi dönemde, okul öncesi eğitim kurumları; yaşlarına ve düzeylerine uygun bazı yaşantılar, deneyimler kazandırmak yoluyla çocukların gelişmesine yardımcı olabilmektedir. Uygun koşullar altında

bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişime yardımcı olan okul öncesi eğitim kurumlarının bir amacı da çocuklarda iyi alışkanlıklar geliştirmektir (Başal, 1998).

Çocuklara, okul öncesi eğitim döneminde, istenilen davranışları kazandırmak ve gelişimlerini arttırmak için gerekli görülen eğitim yaşantılarını gerek evde ebeveynler, gerekse okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenler hazırlamaktadır. Bu eğitim yaşantılarından faydalanamayan çocukların gelişimleri yavaş olmaktadır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002).

Okul öncesi eğitimde çocukların yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına olanak sağlamak için çocukların ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre hazırlanmış bir eğitim programı ve çocukların ihtiyaçlarına göre özel olarak donatılmış fiziksel ortamların önemi büyüktür (Yılmaz, 1994).

Bir okul öncesi eğitim kurumunda çocuğa verilen eğitimin niteliğini belirleyen öğelerden biri, kurumun fiziksel konumunun düzenlenme biçimi ve donanımdır. Uygun şekilde düzenlenmiş ve yeterli miktarda materyalle donatılmış bir okul öncesi eğitimi kurumu, her şeyden önce sağlıklı, güvenli ve çekici ve çocukların tüm gelişim alanlarına hitap edecek nitelikte olacaktır (Demiriz, Ulutaş ve Karadağ, 2011).

Okul öncesi eğitim kurumlarının niteliğinin yanı sıra, bu kurumlarda uygulanan okul öncesi eğitim programı da önemlidir. İyi bir eğitim programı, çocuğun gelişim alanlarını desteklemek ve öğrenme yaşantılarını düzenlemek için gerekli olmaktadır.

2.2. Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Programı

2.2.1. Temel Kavramlar

“Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişme meydana getirme sürecidir.” Ertürk’e göre eğitim, kasıtlı kültürlenmedir. Ancak eğitimin planlı olarak yapılması gerektiğini vurgulamaktadır (Ertürk, 1998).

Eğitim programı, öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanmaktadır (Demirel,

2010). Bir başka tanımla eğitim programı, öğrencilerin yaşantılarını düzenleme anlamında kullanılmakta ve okul içi ve dışı her türlü etkinlikleri kapsamaktadır (Demirel, 2009).

“Eğitim programı, bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük olan tüm faaliyetleri kapsar. Ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kurslar, rehberlik, sağlık vb. hizmetler ve fonksiyonlar ise öğretim çerçevesi içine girer” (Varış, 1988).

Eğitim programı, okul yönetimi altında öğrenme deneyimlerinin bir plan ve program olarak ortaya çıkmasıdır. Öğretim ise, eğitim programını kullanmaya hazır hale getirmektir (Demirel, 2010).

Öğretim programı, bir ders ile ilgili öğretme- öğrenme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, bir proje planıdır (Özçelik, 2010).

Erken yaşta eğitim verilen okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitim programı ve özellikleri aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

2.2.2. Okul Öncesi Eğitim Programı ve Özellikleri

Okul öncesi eğitim programı, planlanmış eğitimsel deneyimlerin küçük yaşta çocuklar için uygun hale getirilmesidir (Zembat, 2001). Okul öncesi eğitim programları çocukların eğitim ihtiyaçlarından yola çıkarak hazırlanmalıdır. Programda yer verilen etkinlikler çocukların yaratıcılıklarını ortaya koymasına yardımcı olacak şekilde düzenlenmeli, onlara özgün ürünler oluşturmaları için gerekli uyarıcılarla donatılmış bir çevre sunulmalı, böylece çocukların başladıkları işleri sonuçlandırmaları sağlanmalıdır. Eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi yapılarak, belirlenen amaçların ne kadarına ulaşıldığı tespit edilmeli, faaliyetler değerlendirmelerin sonuçları dikkate alınarak yürütülmelidir (Poyraz ve Dere, 2006).

Nitelikli okul öncesi eğitim programları çocukların olumlu kişilik doyumunu geliştirmesine, diğer bireylere güvenmeyi öğrenmesine ve başarılı olmasına katkı getirir. Kaliteli bir programı başarmanın etkili yolu, çocuklara uygun gelişimsel bir

program kullanmaktır. İyi hazırlanmış bir programın çatısı çocuk gelişim teorilerine dayanmalıdır. Bu durum okul öncesi eğitimcilerine çocuk gelişiminin bütün yönlerini kapsayan ve mesleğin standartlarını karşılayan bir programı planlamak için alt yapı sağlar (Dodge, 1995).

2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Eğitim Etkinlikleri

Gerçek eğitim ortamında, çocuk planlı ve programlı bir biçimde her şeyin doğrusunu öğrenir. Böyle bir ortamda çocuk eğitimin en genel amacı olan “bireyi topluma yararlı hale getirme” ilkesine göre yetişir. Çocuğun eğitiminden resmen sorumlu olan tek kuruluş okuldur. Okul, çocuğun bu genel amaç doğrultusunda yetişmesi için çevresinden aldığı olumsuz etkileri olumluya, olumlu etkileri de pekiştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır (Küçükahmet, 2009).

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara bedensel, zihinsel, dil, sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyen birçok uyarıcılar sunulmaktadır. Bu kurumlar, çocuğu diğer çocuklarla, sağlıklı bir ortamda bir araya getirir. Çevre- uyarıcı zenginliği zihinsel deneyimlerini çeşitlendiricidir. Öğrenme- öğretme sürecinde yapılan etkinliklerle çocuğun yeteneklerini, ilgilerini ortaya koymasını ve geliştirmesini sağlar (Şahin, 2005).

Etkinlik, belirlenen hedef ve kazanılması beklenen davranışlara ulaşmak amacıyla, ne gibi, öğrenme ortamlarının düzenlenmesi gerektiğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan uygulamalardır (Düzce, Cinel ve Akça, 2005).

Okul öncesi eğitim programında uygulanan etkinliklerin listesi verilmiş, etkinlik listesinin altında da bu etkinliklerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Aşağıda bu bağlamda her etkinlik tek tek açıklanmaktadır (MEB, 2006b).

2.3.1. Serbest Zaman Etkinlikleri

Serbest zaman etkinlikleri, programın ilk etkinliğidir. Serbest zaman etkinlikleri çocuğun yaratıcılığını geliştirme, kendisini ifade etmesini sağlama, yardımlaşma, paylaşma, işbirliği, başladığı işi bitirme konusunda kararlılık gösterme,

problem çözüme ve kas becerilerini geliştirme açısından önemlidir (Oğuzkan, Demiral ve Tür, 1999).

Öğretmen, serbest zaman etkinliklerinde çocukların bireysel ayrıcalıklarına, ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik çok sayıda seçeneği aynı anda sunmalıdır. Çocuklar istekleri doğrultusunda, hangi çalışmaya katılacaklarına kendileri karar vermelidir (Kandır, 1999).

Serbest zaman etkinlikleri; ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerinden oluşmaktadır.

İlgi Köşeleri;

- Evcilik,
- Fen ve doğa,
- Blok,
- Kitap,
- Kukla,
- Müzik,
- Eğitici oyuncak,
- Geçici ilgi köşelerini içermektedir.

Sanat Etkinlikleri İse;

- Yoğurma maddeleri,
- Kâğıt çalışmaları,
- Boya çalışmaları,
- Artık malzemelerin değerlendirilmesiyle yapılan çalışmalardır (MEB,

2008)

2.3.2. Türkçe- Dil Etkinlikleri

Türkçe- dil etkinlikleri öncelikle çocuğun dil gelişimi alanını destekleyen etkinliklerden biridir. Eğitim programlarında çocukların tüm gelişimleri açısından çok önemli olan ve öğretmen rehberliğinde yapılan grup etkinliklerindedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında ana dilin kazanılması için bireysel etkinlikler yanında, grup etkinliklerinin de yapılması gereklidir. 3-6 yaş gurubunda bulunan çocukların grup içinde ve doğal ortamda bulunmaları ve etkinliklere katılmaları dili kolaylıkla öğrenmelerini sağlar. Türkçe dili etkinlikleri planlanırken çocukların gelişim seviyesi, yaşı, dikkat süresi, bireysel özellikleri, çevresel koşulları, özel durumları ve çocukların sahip olduğu önceki kazanımları göz önünde bulundurulur (MEB, 2011b).

Türkçe dil etkinlikleri içinde tekerlemeler, parmak oyunları, şiir, bilmece, sohbet, resimli kitap okuma, öykü anlatma, taklit oyunları, pandomim⁸, dramatizasyon, öykü tamamlama vb. etkinlikler yer almaktadır (MEB, 2006b).

2.3.3. Oyun ve Hareket Etkinlikleri

Oyun, çocuğun kendi geliştirdiği anlamlı bağlam içinde yer alan etkinlikler dizisidir. Oyun, çocuklara yeni beceriler ve işlevler kazandırır. Çocuklar bu etkinlikler sürecindeki kazanımlarını yeniden düzenleyip mevcut bilgileriyle kaynaştırarak başka durumlara uygularlar (Sevinç, 2004). Ayrıca oyun çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimini sağlayan bir araçtır (MEB, 2011c).

Oyunlar, sınıf içinde ya da bahçede oynanabilir. Öğretmenin belli bir amaca ulaşmak üzere başlattığı, ancak sürecin tamamen çocuk tarafından yönlendirildiği oyunlar “yarı yapılandırılmış oyunlar”dır. Yarı yapılandırılmış oyunlar, oyunun öğrenme yöntemi ve tekniği olarak kullanıldığı kategoridir ve çocuk merkezlidir. Bu oyunlarda çocuğun insiyatifini kullanması önemlidir. Böylelikle çocuğun yaratıcılığı desteklenir. Herhangi bir materyalle oynanan, kuralları önceden belirlenmiş olan ya da öğretmenin belli bir amaç ya da kazanma ulaşmak için başlattığı ve süreçte

---

⁸ Pandomim, duygu ve düşünceleri söz kullanmadan iletme sanatıdır. Çocukların dikkatlerini vücut hareketlerine yoğunlaştırması açısından önemlidir (Kandır, 2010).

öğretmenin ve çocuğun aktif olduğu oyunlar ise “yapılandırılmış oyun”dur (MEB, 2006b).

Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanabilecek oyun çeşitleri aşağıdaki gibidir.

Özyapılarına göre oyun çeşitleri:

- Hayali oyunlar
- Kurallı oyunlar

Oynandığı yere göre oyun çeşitleri:

- Açık hava oyunları
- Salon- sınıf oyunları

Kullanılan araca göre oyun çeşitleri:

- Araçla oynanan oyunlar
- Araçta oynanan oyunlar
- Araçsız oynanan oyunlar (Düzce, Özyeşer Cinel ve Akça, 2005).

2.3.4. Müzik Etkinlikleri

Müzik, çocuğun gelişiminde oldukça önemli bir yere sahiptir ve erken yaşlarda müzikle kurulan iletişim ve edinilen müziksel yaşantının bireyin tüm yaşamını etkileyebileceği belirtilmektedir. Bu nedenle erken dönemde çocuklara müzik yaşantıları kazandırılmalıdır. Çocuğun gelişimine uygun olarak, pek çok çalışmanın birleşmesi sonucunda sağlıklı bir müzik eğitiminden söz edilebilir. Müzik etkinlikleri, ses dinlemeyi, sesleri ayırt etmeyi, ses üretme çalışmalarını, nefes açma ve şarkı söyleme çalışmalarını, ritim çalışmalarını, yaratıcı hareket ve dans çalışmalarını, müzikli hikâyeleri ve çeşitli işitsel algı etkinliklerini içermektedir (Artan ve Bal, 1995; MEB, 2006b).

2.3.5. Sanat Etkinlikleri

Sanat etkinlikleri, temelde yaratıcılığı ve estetik duyarlılığını geliştirmeyi hedefleyen etkinliklerdir (Darıca, 1993). Sanat çalışmalarından eğitim programındaki amaç ve kazanımlara ulaşmada teknik olarak da yararlanılabilir. Çok sayıda sanatsal teknik kullanılarak yapılabilecek çalışmalar vardır. Sanat çalışmaları yalnızca serbest zamanda yapılan etkinlikler değildir. Bazen tek başına bir sanat çalışması yapılabildiği gibi bazen de diğer etkinliklerin tamamlayıcısı olarak yapılabilir (MEB, 2006b).

Öğretmenin, çocukların sanat etkinliklerinde yaratıcı ve yapıcı olabilmeleri için onların gerçek yaşamlarına yönelik öğrenme yaşantıları planlanması gerekmektedir. Sanat etkinlikleri, okul öncesi eğitim programındaki diğer etkinlikleri de besleyici ve destekleyici bir şekilde kullanılmalıdır. Günlük eğitim programında serbest zaman etkinlikleri içerisinde yer verilmesi gereken sanat etkinlikleri; yoğurma maddeleriyle çalışma, kağıt çalışmaları, boya çalışmaları ve kolaj çalışmalarıdır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002).

2.3.6. Okuma- Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

Öğretmenin çocukta etkileşimi canlı tutarak, çocuğun akıl yürütmesine, algılama yeteneğini geliştirmesine ve çeşitli kavramları oluşturmak üzere düzenlediği planlı faaliyetlere okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları denir. Okuma-yazmaya hazırlık çalışmalarını planlarken her çocuğu iyi tanımak, her birinin normal gelişimine uygun; özgün planlamalar yapmak gerekir (MEB, 2011d).

Okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları tüm yıl içinde, çeşitli etkinliklerde gerçekleştirilmelidir. Aşağıda verilen çalışmalar ilkokula hazırlık çalışmalarının bir bölümünü oluşturmaktadır.

- Görsel algılama çalışmaları
  1. El-göz koordinasyonu
  2. Şekil-zemin ayrımı
  3. Şekil sabitliği
  4. Mekânda konum

5. Mekânsal ilişkiler

- İşitsel algı çalışmaları (Fonolojik duyarlılık)
  1. Dinleme
  2. Konuşma
  3. Sesleri ayırt etme
  4. Seslerle nesnelere ya da nesne resimlerini eşleştirme

- Dikkat ve bellek çalışmaları
- Temel kavram çalışmaları
- Problem çözme çalışmaları
- El becerisi çalışmaları
- Çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb.
- Özbakım becerilerini geliştirme çalışmaları
- Güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları (MEB, 2006b).

2.3.7. Alan Gezileri

Çocukların ilgisini çekecek, yöresel, kültürel, meslekî ve güncel önem taşıyan her mekân çocuk için doğal öğrenme alanıdır. Bu alanlar; içinde bulunulan yörenin tarihî binaları, müzeleri, bir ressamın sanat atölyesi, matbaalar, fabrikalar vb. olabilir. Alan gezileri yalnızca fen çalışmaları kapsamında düşünülmemelidir. Çocukların araştırma yapma, problem çözme ve olayı yerinde gözlemlene yolu ile doğrudan öğrenme gereksinimlerini karşılamak amacıyla da çeşitli çevre gezileri yapılmalıdır (MEB, 2006b).

Alan gezileri ve alanda yapılan gözlem çalışmaları okul öncesi dönemdeki çocukların öğrenmesini destekleyen çeşitli fırsatlar sunar. Gezi çalışmalarının amacına uygun olarak eğitimciler çocukların görme, koklama, dokunma, tat alma ve işitme gibi duyu alanlarının desteklenmesini sağlayabilir. Duyular açık alanda sınıf içi çalışmalara göre daha etkin kullanılabilir. Açık alanda yapılan gezi çalışmaları, çocuklara alan, mekân, uzaklık, yakınlık ve zaman hakkında fırsatlar sunar. Geziler esnasında çocuklar arasındaki iletişim ve sosyal beceriler artar ve fiziksel gelişim desteklenir (Uyanık Balat, 2010).

2.3.8. Drama Etkinlikleri

Drama etkinlikleri çeşitli kaynaşma-ısınma çalışmaları, pandomim, rol oynama, doğaçlama, öykü oluşturma, dramatisasyon vb. etkinliklerden oluşur (MEB, 2006b).

Drama, hem bir öğretim yöntemi olarak, hem de ayrı bir konu olarak algılanmaktadır. Drama, başarı hedefleri, çalışma programları ve birçok konudaki rehberliği ile farklı alanlardaki uzmanlar tarafından onaylanmaktadır. Yapılan çalışmalar, dramanın çocuklara değişik yaşantılar sunarak olaylara farklı bakış açıları kazandırmasını sağlamaktadır (Davies, 1988; O'neil ve Lambert, 1993; Akt: Kandır, 2010).

2.3.9. Fen- Doğa ve Matematik Etkinlikleri

Fen- doğa ve matematik etkinlikleri, çocukları gözlem yapmaya, araştırmaya, incelemeye ve keşfetmeye yönelten etkinliklerdir.

Bu etkinlikler;

- Deneyler,
- Araçları tanıma ve kullanma,
- Çeşitli çalışma yöntem ve tekniklerini kullanma,
- Keşifler, icatlar,
- Mutfak çalışmaları,
- Doğa gezileri ve yürüyüşleri, piknikler, kamplar,
- Koleksiyonlar,
- İlgili bilim alanlarındaki kaynak kişileri konuk olarak çağırma,
- Başvuru kitaplarını, diğer kitapları ve dergileri inceleme,
- Fotoğraf çekme, fotoğraf inceleme,
- Belgesel vb. izleme gibi çalışmalardan oluşmaktadır (MEB, 2006a).

Çocuklar fen- doğa etkinlikleriyle fiziksel dünya hakkında bilgi kazanır, yer çekimi gibi temel fizik kanunları, tohumların büyümesi için suya ihtiyacı olması gibi süreçlerin farkına varmaya çalışırlar. Aynı zamanda fen ve doğa çalışmaları

çocukların yerel çevrelerini keşfedip incelerken önemli kavramsal bilgiler edinmesini de sağlar (Dere, Ömeroğlu, 2001).

Matematik etkinlikleri zaman, ölçü, uzay, sayı ve şekil gibi kavramlardan oluşmaktadır (Poyraz, Dere, 2006).

Fen ve doğaya yönelik programlı ve planlı öğrenmeler çocuğun gelişim düzeyi, ilgi ve istekleri, çevre olanakları göz önünde bulundurularak uygun yöntem ve tekniklerle gerçekleşir. Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilmeye çalışılan fen ve doğa etkinliklerinden başarılı sonuçların alınmasında, öğrencilerin fen ve doğaya yönelik ilgi, tutum vb. duyuşsal özelliklerinin bilinmesi önem taşımaktadır. Çünkü çocuklar başkalarının isteklerini değil, kendi merak ettikleri, ilgi duydukları ve hoşlandıkları şeyleri daha iyi öğrenmektedirler (Yaşar, 1993).

Fen ve doğa etkinlikleri kapsamında çevre eğitimi de yer almaktadır. Çocukların özellikle doğaya dair ilgi, tutum vb. duyuşsal özellikleri çevre eğitimi ile arttırılabilir.

2.4. Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi, bireyin çevreye olan olumlu tutum ve davranışlarını geliştirmek ve bireyin çevreye karşı farkındalığını ve çevre duyarlılığını arttırmak için planlanır. Bu sayede yeni yetişen kuşakların çevreyi koruma ve geliştirme yönünde çaba harcamaları da mümkün olabilecektir (Gülay ve Önder, 2011).

Çevre eğitiminin hem bilişsel hem de duyuşsal alanda amaçları vardır. Bilişsel alandaki amaçları, kişileri daha çok çevre okur-yazarı yapmaya yöneltirken, duyuşsal alandaki amaçları kişilerin çevreye ve çevre sorunlarına karşı değer ve tutumlarını oluşturmaktadır (TÜRÇEK, Okullarda Uygulamalı Çevre Eğitimi Programı).

2.4.1. Çevre Eğitiminin Hedef, Amaç ve Esasları

Tiflis Bildirgesi'ne göre çevre eğitiminin hedef, amaç ve esasları aşağıda yer almaktadır.

Çevre eğitiminin hedefleri: “Tiflis Bildirgesi’nde bireylerin çevreye karşı tutum, davranış, sorumluluk ve becerilerinde çevreye yönelik olumlu değişimlerin sağlanması ya da bu yönde etkili bir çevre eğitiminin sunulması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Çevrede meydana gelen değişimlerin yaşamın ekonomik, sosyal ve politik yönünü de etkilediği, olayların birbirinden bağımsız olmadığı yönünde halkın duyarlılığının geliştirilmesi de hedefler arasında yer almaktadır. Kentsel ya da kırsal kesim olarak bir yaşam alanı ayrımı yapmaksızın bireylerde çevre bilinci ve duyarlılığının geliştirilmesi hedeflenmiştir” (Eroğlu, Keleş, 2009).

Çevre eğitiminin amaçları, “Bireyin çevre ve sorunları hakkında gerekli temel bilgilerinin sağlanmasının yanında bu sorunların çözümünde ve çevrenin iyileştirilmesinde etkin bir rol oynaması Tiflis Bildirgesi’nde çevre eğitiminin amaçları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bireylere etkili bir çevre eğitiminin sağlanması ile bireylerin çevreyi iyileştirmeye yönelik düşüncelerinde olumlu gelişmelerin sağlanması, bireylerde belirli bir çevre bilincinin ve duyarlılığının oluşturulması, bireylerin çevre sorunlarına yönelik aktif katılımları sonucunda çözüm önerileri sunabilmeleri çevre eğitiminin amaçları arasında yer almaktadır” (Ünal ve Dımışkı, 1999).

Çevre eğitiminin esasları: “Çevre eğitiminin yaşam boyu sürekliliği olan, bireyin tüm örgün ve yaygın eğitim süreçlerini kapsayan bir eğitim şeklinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin farklı coğrafi bölgelerdeki çevre sorunları hakkında fikir ve düşüncelere sahip olmalarını sağlamak amacıyla başlıca çevre sorunlarını sırasıyla yerel, ulusal ve uluslar arası açıdan ele alacak şekilde bir çevre eğitiminin sunulması gerektiğinden bahsedilmiştir. Çevre eğitiminin disiplinler arası yapısı belirtilmiş ve bu sebeple çevre eğitiminin diğer disiplinleri ilgilendiren kısımlarının dengeli bir şekilde verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çevre eğitimi süresince çevrenin doğal, yapay, teknolojik ve sosyal öğelerinin bir bütün olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Çevre eğitiminin, öğrencilerin çevre sorunlarının çözümüne yönelik yerel, ulusal ve uluslararası işbirliğinin önemini kavramalarını sağlaması gerektiği bildiri de yer almaktadır. Ayrıca çevre eğitiminde doğal ortamlarda gerçekleştirilecek etkinliklerin, öğrencilerin öğrenmelerinde sağlayacağı faydalardan, bu uygulamalar neticesinde öğrencilerin çevre problemlerinin nedenlerini ortaya koyabileceklerinden bahsedilmiştir. Öğrencilere erken yaşlarda

çevreye yönelik duyarlılıklarının sağlanılmasının önemli olduğu ve bu duyarlılığın ve çevre ile ilgili gerekli bilgilerin her yaş gurubuna uygun bir şekilde sunulması gerektiği vurgulanmıştır. Çevre olayları ve sorunlarının karmaşık yapısından dolayı eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin önemi bildirgede yer almaktadır” (Eroğlu, 2009).

Çevre eğitimini amaçları aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

BİLİNÇ: Bireylerin ve toplumların, tüm çevre ve sorunları hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak;

BİLGİ: Bireylerin ve toplumların çevre ve sorunları hakkında temel bilgi ve deneyim sahibi olmalarını sağlamak;

TUTUM: Bireylerin ve toplumların çevre için belli değer yargılarını ve duyarlılığını, çevreyi koruma ve iyileştirme yönünde etkin katılım isteğini kazanmalarını sağlamak;

BE CERİ: Bireylerin ve toplumların çevresel sorunları tanımlamaları ve çözümlenmeleri için beceri kazanmalarını sağlamak;

KATILIM: Bireylere ve toplumlara, çevre sorunlarına çözüm getirme çalışmalarına her seviyeden aktif olarak katılma imkânı sağlamaktır (Ünal ve Dımışkı, 1999).

2.4.2. Çevre Eğitiminin Önemi

Doğal sistemin önemsenmediği ve marjinalleştirilmenin devam ettiği 20. yüzyılın son yılları, dengesizliğin ve hızlı değişimin yaşandığı bir zaman dilimi olmuştur. Nitekim gelecekte tehlike altında olan ve günümüzdeki ekonomik, sosyal, çevresel kararların ve eylemlerin sonuçlarına katlanacak olanlar, çocuklardır. Toplumun en büyük görevlerinden biri çocukları, tekrar düşünmeyi, o anki eylemlerin özelliklerini değiştirmeyi ve hepimiz için sağlıklı, adil ve sürdürülebilir bir geleceği güvence altına almayı sağlayabilecek davranışlarla, becerilerle, değerlerle ve bilgilerle donatmaktır (Davis and Cooke, 1996).

Çevre eğitimi içeriği itibariyle çok disiplinli bir karakter taşımaktadır. Çevre eğitiminin amacı, doğayı doğal ortamlarda tanımaya, doğanın sunduklarını eğitim konusu, malzemesi ve aracı olarak değerlendirmeye yöneliktir. Çevre eğitiminin kısıtlı sürelerde de olsa bireylerin doğal süreçler konusunda bilgilenmelerini sağladığı, onların doğaya olan yatkınlıklarını artırdığı, duyarlı ve bilinçli kıldığı ve daha bağımsız düşünen bireyler olmalarına katkıda bulunduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmaktadır (Ozener, 2004).

Çevre eğitiminin çevre için hem bireysel ve toplumsal, hem ulusal ve küresel önemi ve amacı vardır. Her birey, hatta her ulus ve her toplum kendi ülke sınırları içinde varolan doğal hayatı sevmeli ve benimsemeli, yok olan bitki ve hayvan türlerini korumalı, doğal kaynakları tutumlu kullanmalı, doğayı ve yaşadığı çevreyi tanımalı ve ona sahip çıkmalıdır. Doğal kaynakları bilinçsizce tüketen, ekosistemleri tahrip eden, türlerin yok oluşuna seyirci kalan uluslar, geleceğini tüketirler, kendi yaşamlarını tahrip ederler, kendi yok oluşlarına seyirci kalırlar. Nitekim devletlerin varlığı, millet ve kültürlerin varlığı doğal çevrenin ve sağlıklı ekosistemlerin var olmasına bağlıdır. Bu nedenle çevre için eğitim hem ulusal hem de uluslararası öneme sahiptir (Atasoy, 2006).

2.4.3. Türkiye’de Çevre Eğitimi

Türkiye’de çevre eğitiminin, batı ülkelerine göre daha sonra başlayarak, 1990’lı yıllardan sonra örgün eğitimde yer aldığı görülmektedir. Ülkemizde, diğer ülkelere göre geçte olsa örgün eğitimde çevre eğitime yer verilmiş ancak; çevre eğitime kaynak teşkil edecek öğretim programları ve planları hazırlanmamıştır. Ayrıca, okullarda çevre konularının alanında uzman öğretmenler tarafından değil farklı branşlarda yer alan öğretmenler tarafından yürütüldüğü, çevre bilincini kapsayan zorunlu dersler arasında yer almayıp seçmeli ders olarak öğrencinin tercihinin bırakıldığı görülmektedir (Erol ve Gezer, 2006). Çoğu ülkede, çevre eğitimi ayrı bir ders olarak okutulurken, bazı ülkelerde ise ülkemizde olduğu gibi çevre eğitimi çeşitli derslerin içerisine serpiştirilerek verilmektedir (Alım, 2006).

Çevre eğitiminin öncelikli amaçlarından biri, öncelikle çevreye ve çevre sorunlarına duyarlı ve bunların çözümünde görev almaya istekli bireyler

yetiştirmektedir. Ayrıca bu görevi yerine getirirken gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması da bir diğer önemli bir amaçtır (Altın ve Oruç, 2008).

Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü tarafından çevre eğitiminin şu eğitim basamaklarında yer alması gerektiği vurgulanmıştır.

Örgün Eğitimde Çevre Eğitimi

- a) Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi
- b) İlköğretimde Çevre Eğitimi
- c) Orta öğretimde Çevre Eğitimi
- d) Yükseköğretimde Çevre Eğitimi

Yaygın Eğitimde Çevre Eğitimi

- a) Kentsel kamuoyu
- b) Kırsal kamuoyu
- c) Çalışan kitle (Kamu/Özel)

Hizmet İçi Eğitiminde Çevre Eğitimi

- a) Kamu personeli eğitimi
- b) Eğiticilerin eğitimi
- c) Politikacı ve yöneticilerin eğitimi (Eroğlu ve Keleş, 2009).

2.4.3. Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi

Okul öncesi dönemdeki çocuklar toplumsal kurallara dair yanlış ve doğru davranışları ayırt etmeye başlar ve çocuklarda benimseme olgusu gelişir. Bu dönemde çevre eğitim programları hazırlanırken bu özelliklerden yararlanılabilir. Okul öncesi dönem, çocuk için oldukça önemli bir çağdır. Çocuğun bulunduğu ortam, yaş ve gelişmişlik düzeyine göre çevre bilinci verilmelidir. Çocuklarda aileden sonra çevre bilinci kazanmalarını sağlayan kurumlar arasında ilk sırada yer alan kurumlar okul öncesi eğitim kurumlarıdır (Eroğlu, Keleş, 2009). Çevre sorunlarına karşılık ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından alınan yasal önlemlerin yanı sıra yapılması gereken en temel uygulama çevre eğitimidir (Domka,

2004; Erten, 2005). Bu bağlamda okul öncesi dönemde çevre eğitimi, doğal çevreye yönelik bilgilerin duygusal ve davranışsal olarak öğrenilmesini ifade eder (Early Childhood Environmental Education Programs, 2010).

Okul öncesi dönemde çevre eğitimi kavramı ilk kez 1982’de Jaus tarafından kullanılmıştır (Russo, 2001). Ülkemizde okul öncesi eğitim alanında yapılan çalışmalar 2000’li yıllardan sonra hız kazanmaya başlamıştır. Bu çalışmalar daha çok temel konuları kapsamaktadır (Kandır, 2001; Temel, 2005).

Okul öncesi dönemdeki çevre eğitiminin özel amaçları; çocukların yaşadıkları çevre ve topluma karşı merak duymasını sağlayarak sosyal uyum becerilerini arttırmak, doğa ile ilgili merak duygusu uyandırmak, estetik algı geliştirmek ve bilimsel bakış açısı geliştirmektir (Shin,2008).

Bunların yanısıra çevre eğitimi, okul öncesi eğitimin kalitesini arttıran unsurlardan biridir. Çevre gibi güncel bir konunun okul öncesi eğitim programında yer alması, çok yönlü gelişimi desteklemeyi hedefleyen okul öncesi eğitimin kalitesini arttıracığı beklenmektedir (Gülay ve Önder, 2011).

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çevre için eğitim çalışmalarındaki aşağıdakileri yapmaları önerilmektedir:

- Çevre eğitimi konuları eğitim programlarının bütün alanlarıyla ilişkilendirilerek diğer program konuları ile çevre eğitiminin kaynaştırılmasının sağlamak.
- Çocukların doğal çevrenin farkında olmalarına ve onun güzelliği ile hayret uyandırıcılığını sevmelerine yardımcı olmak.
- Çocukların doğaya karşı hissettikleri ilgi, merak ve sevgiyi, bilinç, tutum ve davranışa döndürmelerini sağlamak.
- Çocukların doğanın dengeli, düzenli ve çok boyutlu bir sistemler bütünü olduğunu kavramalarına; doğadaki canlı ve cansız unsurlar arasındaki olumlu ve olumsuz ilişkileri algılamalarına rehber olmak.
- Çevre sorunları ve çevre kirliliğinin sebep ve sonuçlarını, önlemleri ve yapılması gerekenleri çocuklara algılayabilecekleri seviyede anlatmak.

- Çocukların farklı bitkiler, hayvanlar, su, toprak ile ilgili doğayla olumlu etkileşimlerini sağlayıcı günlük etkinlikler yapılandırmak.
- Enerji, enerji tasarrufu, geri dönüşüm konularıyla ilgili çocuklarla düzenli olarak konuşmak, evde ve okuldaki uygulamaların neler olabileceği ile ilgili fikirler almak.
- Sınıflarda çevre ile ilgili özel köşeler oluşturmak ve bu köşeleri düzenli olarak yenilemek. Örnek olarak geri dönüşüm konusu ele alındığında geri dönüşüm kutuları, geri dönüşümü anlatan posterler, artık materyallerden yapılan oyuncaklar gibi çeşitli etkinlik ürünleri oluşturmak.
- Çocukların iç dünyasını zenginleştirmek, sevgi, merhamet ve şefkat duygularını geliştirmek. Çocuklarda yardımseverlik, hoşgörü, adalet ve doğruluk hislerinin gelişmesine yardımcı olmak.
- Çocuğun doğal çevresi ile etkileşimi sırasında onun fiziksel, zihinsel ve duygusal katılımını sağlamayı kolaylaştırmak (Atasoy, 2006; Gülay ve Önder, 2011).

2.4.5. Okul Öncesi Dönem Çevre Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Yaşamın ilk yıllarında çevre eğitimi, daha büyük yaşta çocuklara ve yetişkinlere verilecek eğitimden farklı olmalıdır. Çevre eğitimi küçük yaşta çocukların öncelikle çevre ile etkileşimlerini arttırmalıdır ve onları geliştirmelidir. Çocuklar dışarıda oyun oynayabilmeli, çimlerde yuvarlanabilmeli, hayvanları sevebilmeli, bitki yetiştirebilmeli, böcekleri takip edebilmelidir (Early Childhood Environmental Education Programs, 2010).

Okul öncesi dönemde çevre ile ilgili bilgi edinebilmek ve çevre duyarlılığını oluşturmak için okulda çeşitli etkinlikler gerçekleştirilebilir. Karda insanların ve hayvanların ayak izlerini izlemek, bu ayak izlerini saymak ve karşılaştırmak, çevre gezileri düzenleyerek doğa ile ilgili bilgileri çocuklara sunmak, onların bu gezilerde gözlem yapmalarını sağlamak, çocuklara fen- doğa ile ilgili kitaplar okumak çocuklarda çevre bilincinin oluşmasında, onların çevreye karşı duyarlı ve keşfetmeye istekli olmalarında etkilidir (MEB, 2006b).

Çevre eğitiminde genel olarak deneyime dayalı eğitim, serüven eğitimi, açık alanda eğitim gibi kavramlar yer almaktadır (Moriarty, 2009). Etkili bir çevre eğitiminde deneyim ön plana çıkmaktadır. Okul öncesi dönemde çevre eğitiminde şu aşamalara dikkat çekilmektedir: Çocuğun kendini ve dünyayı tanıması, gerçek dünya içinde hareket edinimi/ beceri yeterliliği ve dünya ile ilgili etkileşimleri arttırmak (Domka, 2004).

Genel olarak yöntem, “Bir amaca ulaşmak için izlenen, tutulan yol” şeklinde tanımlanmaktadır (T.D.K., 1983: 1324). Eğitimbilim terminolojisinde ise, bir sorunu çözmek bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen yol anlamında kullanılmaktadır (Oğuzkan, 1993). Hedefleri ya da kazanımları gerçekleştirmek için öncelikle bir yöntem belirlenmeli, daha sonra da bu yönteme uygun teknikler kullanılmalıdır. Böylece hedefler gerçekleştirilmiş olacaktır. Teknik ise, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan etkinliklerin bütünü olarak tanımlanabilir. Yöntemi tasarım, tekniği de uygulama olarak görebiliriz (Demirel, 2009).

Okul öncesi dönemde çevre eğitimi için öğrenme- öğretme sürecinde çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

- İşbirliğine Dayalı Öğretim
- Proje Yöntemi
- Problem Çözme Yöntemi
- Beyin Fırtınası Tekniği
- Gezi ve Gözlem Yöntemi
- Soru- Cevap Yöntemi
- Deney
- Kavram haritaları
- Yaratıcı Drama

İşbirliğine Dayalı Öğretim

İşbirliğine dayalı öğrenmenin en önemli özelliği öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde birbirinden öğrenmesine yardım ederek çalışmalarınıdır. Bu özelliğiyle işbirliğine dayalı öğretim bazı sınıflarda uygulanan “küme çalışması” adı verilen yönteme benzer. Çünkü bu öğretim grup çalışmasıdır. Bir grup çalışmasının işbirliğine dayalı öğretim olabilmesi için gruptaki öğrencilerden beklenen hem kendilerinin hem de diğerlerinin öğrenmesini üst düzeye çıkartmaya çalışmalarıdır (Aykaç, 2006).

İşbirliğine dayalı öğrenme, gruptaki tüm bireylerin yeteneklerinden yararlanmayı, birlikte çalışma ve sorumluluğu paylaşmayı kolaylaştırır. Ayrıca grup bağlılığını, olumlu ilişkileri, akran dayanışmasını geliştirir (Leighton, 2003).

Proje Yöntemi

Çevre eğitiminde yararlanılabilecek diğer bir yöntemdir.. Bir sorunun çözümünü kurgulama, planlama, uygulama ve sonucunu gözlemleyip sunma olarak tanımlanabilir. Yaratıcı ve klasik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yaratıcı proje tekniği ile çocuklar konu ile ilgili bir sorunu belirler. Sorunun çözümü için alternatifler geliştirirler. Çocuklar bu alternatifleri deneyerek sonuçları gözlemlerler. Klasik projenin yaratıcı projeden farkı, soruna karşı geliştirilen alternatiflerin yaratıcı olma zorunluluğu yoktur (Sönmez, 2007).

Problem Çözme Yöntemi

Bu yöntem bilimsel araştırma sürecini içermektedir. Bu sürece göre aşağıdaki işlemler sırasıyla yapılmalıdır:

1. Problemin farkına varma ve onu sınırlama
2. Çözüm ile ilgili kaynakları tarama, bilgi toplama
3. Problemin çözümü için denenceler kurma
4. Uygun araçları hazırlama ve verile toplama, organize etme
5. Denenceleri test etme
6. Çözüme ulaşma

Bu yöntemin kullanılabilmesi için, derste kazandırılacak hedef davranışların en az uygulama düzeyinde olması, öğrencilerin ön koşul olan davranışları önceden kazanması gerekir. Eğer ön koşul davranışları yani bilgi ve kavrama düzeyindeki bilgi ve yeterlikleri kazanmamışsa, bu teknik kullanılamaz. Öğretmen bu tekniği kullanırken yol gösterici ve yardımcı olmalı, öğrenciyi yüreklendirmelidir, onların etkin katılımını sağlamalıdır; çünkü bu yöntemde tüm işleri öğrencinin yapması gerekmektedir (Sönmez, 2008).

Beyin Fırtınası Tekniği

Beyin fırtınası, eleştiri ve yargı olmaksızın bir konu üzerinde düşüncülerin yüksek sesle dile getirilmesi esasına dayanan, yaratıcı düşünceler ortaya çıkarılmak amacıyla kullanılan tekniklerden biridir. Bu teknikle bir grup insanın, belli bir konuda kısa sürede çok sayıda düşünce üretmesi beklenmektedir (Aykaç, 2005).

Beyin fırtınası tekniğinin yararları şunlardır:

- Öğrencilerin heyecanlı bir ortamda yaratıcı fikirler ortaya koymalarına zemin hazırlar.
- Beyin fırtınası öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmeye motive eder.
- Öğrencilerin kısa zamanda belli bir konuya ilişkin çok sayıda düşünce üretmelerini sağlayarak onlarda yaratıcı düşünmeyi geliştirir.
- Öğrenciler belli bir konuya ilişkin farklı düşünce ve görüşlere saygı duymayı öğrenirler.
- Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılımlarına olanak sağlar.
- Sınıf atmosferini daha canlı ve zevkli hale getirebilir.
- Öğrencilerin gerilimlerini azaltarak duygularını daha rahat ifade etmelerine olanak sağlar. Bu tekniği öğretmen sınıf içinde kolay bir şekilde uygulayabilir (Demircioğlu, 2004; Aykaç, 2005).

Gezi ve Gözlem Tekniği

Geziler, çocuklara doğal ortamlarda öğrenme fırsatı sunmaktadır. Gezilerle çocuklar, olayları gerçek görünüşleriyle tanıma ve bilgiyi ilk kaynaktan elde etme imkânı bulmaktadırlar (Demirel, 2006). Gözlem ise sistematik olarak doğal ya da

toplumsal olguları inceleme; verileri kaydedip bir yargıya varma süreci olarak betimlenir. Öğrenci hem gözlem yapacağı olgunun hem de gözlemin bilgi ve becerisine sahip olmalıdır. Bu teknikte öğrenciye kazandırılacak davranışlar en az uygulama düzeyinde olmalıdır. Burada öğrencinin bu sürece bilinçli katılması, gözlemi kurallara uygun olarak yürütmesi gereklidir.

Gezi ve gözlem yönteminin yararları şunlardır:

- Gezi ve gözlem yöntemi sayesinde öğrenciler ilk elden bilgi sağlama olanağına kavuşurlar.
- Yaparak – yaşayarak öğrenme sağladığı için bilginin kalıcılığı artar.
- Öğrenciler yakın çevreyi tanırlar ve öğrendikleri konuları çevre ve toplumla bütünleştirebilirler.
- Öğrenme sürecine daha çok duyu organı katılacağı için öğrenme süreci etkili ve öğrenmeler kalıcı olur.
- Öğrencinin araştırma ve inceleme isteğini artırır.
- Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, öğrencilerin ilgi duyarak, severek, zevk alarak ve katılarak öğrenmelerine ortam hazırlar (Aykaç, 2005).

Soru-Cevap Yöntemi

Kullanımı oldukça eski olan bu yöntem Sokrates'ten günümüze kadar soru sorarak düşündürmeye ve bu düşünceleri sözlü ya da yazılı olarak ifade etmeye dayanmaktadır. Soru-cevap yöntemi sınıfta öğretmenlerin oldukça yaygın olarak kullandığı bir yöntem olmasına karşın, bu yöntem öğretim sürecinde daha çok öğrencilere aktarılan bilgilerin hatırlanma düzeyini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Yöntemin bu şekli ile uygulanması öğrencilerin istenen düzeyde derse katılımını engellemektedir (Aykaç, 2005).

Bu yöntem yaratıcı düşünme etkinliklerinde kullanılabilir ve öğrenene dönüt sağlar. Soru-cevap yönteminde ezber/hatırlatma sorularından daha çok, üst düzey sorular sorulması öğrencinin düşünme becerilerini geliştirir. Ancak, bu durumda öğrenciye soruyu cevaplayabilmesi için daha fazla düşünme süresi verilmez (Tok, 2006).

Deney

Bilimsel gerçekleri göstermek için yapılan denemelerdir. Çevre eğitiminde doğa olaylarının tekrar edilmesinde deney etkilidir (Şahin, 2000). Deney gözlemin kontrollü olarak yapılan ve istenildiğinde yapay ortamda defalarca tekrarı mümkün olan bir biçimdir. Devinimsel becerileri geliştirmek öğrenmeyi somutlaştırmak, ilk elden deneyimler sağlamak amacıyla kullanılabilir. Deneyde araştırmacı olayın içinde yer aldığı için, olayın gidişine müdahale edilebilir. Bilinmeyen bir şeyi bulmak, bir ilkeyi, bir varsayımı sunmak amacıyla yapılan eylem veya işleme “deney” adı verilir. Deney sonuçlarına göre ilkeler çıkarılabilir. Hipotezlerin doğru veya yanlış olup, olmadığı kanıtlanabilir. Bu tekniğin uygulanabilmesi için;

- Deneyin planı yapılmalıdır. Deneyin amacı, konusu, süresi ve araç gereçler planlanmalıdır.
- Öğretmen, deneyin uygulanışı sırasında öğrencilere yardımcı olmalı, gerekli açıklamaları yapmalıdır.
- Gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- Konuya uygun araç-gereçler hazır olmalıdır.
- Süre dikkatli bir şekilde kullanılmalıdır.
- Deney sonucu sınıfça tartışılmalıdır (Tok, 2006).

Kavram Haritaları

Bruner’a göre kavramlar⁹ çok önemlidir. Nitekim Bloom da bilişsel öğrenmeleri kavramlarla başlattırır. Öğrenmede kavramların tanımlarını ya da betimlemelerini bilmeden diğer basamaklara geçilemeyebilir. Kavramların bilimsel, düşünsel, sanatsal tanımları vardır. Bunlar olmadan onların kavranması, ilkelerin bulunup uygulanması olası görülmemektedir. Öğrenme kavramlarla başlar ilkesi bu açıdan geçerli olabilir. Onun için anlamlı öğrenmede kavram haritaları çok önemlidir.

Kavramlar basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirinin ön koşulu olacak şekilde, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru sıralanabilir. Bu

---

⁹ Kavram, farklı obje ve olayların ortak olan özelliklerini veya üyeleri değişik olan bir gruba işaret eden bir değişkendir (Ülgen, 1988).

öğrenmeyi kolaylaştırabilir. Kavramlar belirlenirken tümnden gelim yolu ya da tüme varım yolu kullanılabilir. Tümnden gelim yönteminde en genel kavramdan özele doğru gidilmelidir. Dört çeşit kavram haritası vardır. Bunlar: Örümcek, zincir, hiyerarşik ve balık kılçığı olarak sınıflanabilir.

Örümcek kavram haritasında merkezde genel bir kavram olur. Diğeri onun etrafında ve ona bağılı olarak yer alır.

Zincir kavram haritasında, genel ve asıl bir kavram, ardından ondan kapsamı daha az bir kavram, sınıflama ve uzmanlık alanları ile ilgili kavramlar yer alabilir.

Hiyerarşik kavram haritasında taksonomik bir yaklaşım söz konusudur. Bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme ile ilgili kavramlarda olduğı gibi.

Balık kılçığı kavram haritasında ise balıkta olduğı gibi ortada bir ana omurga (kemik) ve ondan çıkan kılçıklara yer verilir. Bu kılçıkların her biri bir kavrama karşılık gelecek şekilde ilgili kavramlar saptanabilir (Sönmez, 2009).

2.7. Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerinden yararlanarak, bir grupla, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri kimi zaman bir soyut kavramı ya da davranışı, varolan bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla gözlem, deneyim, duygu ve yaşantılarının gözden geçirdiğı “oyunsu” süreçlerde canlandırılması biçiminde ifade edilmektedir (San, 2002).

“Yaratıcı drama, bir grupla ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır.” (Adıgüzel, 2010).

Tanımlarda da görüldüğü gibi yaratıcı drama eski deneyim ve tecrübeler üzerine, grup çalışması yoluyla etkileşim süreci içinde kendi yaşantıları içinde yeni öğrenmelerin inşa edildiğı bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu biçimde ifade

edilen bir yaratıcı drama süreci, yapılandırmacı yaklaşımda¹⁰ ifade edilen, geçmiş yaşantılar üzerine kendi tecrübeleri ışığında yenilerini inşa etme süreciyle özdeşleşmektedir.

2.7.1. Yaratıcı Drama İle İlişkili Bazı Kavramlar

Dramatik: “Dramatik olan ya da drama, insanın her türlü eylem ya da ediminde yer almaktadır. İnsanın giriştiği her türlü dolaysız doğrudan ilişki, etki tepki alışverişi, arada oluşan en az düzeyde bir etkileşim bile dramatik an ya da durumdur. Bu durum nesnelere arasında saptanabilir. Örneğin, bir manzarada dramatiklik olabilir.” (San, 2002).

Dramatik oyun: “Dramatik oyun bir grup oyunudur ve gerektiğinde liderin örgütlediği, kendisinin de yer aldığı bir etkinlik biçimidir. Dramatik oyun, çocuğa baskı yapılmaksızın, önerilen temalar çerçevesinde doğaçlama temeline dayanan ve belli gereksinimlere yanıt veren bir etkinliktir. Dramatik oyun, bir tiyatro değildir ve çocukların kendilerini iyi ifade ettikleri doğal yollardan biridir” (Adıgüzel, 2002).

Yaratıcılık: “Pek çok araştırmacı yaratıcılığı farklı şekillerde tanımlamışlardır. Kimi yaratıcılığı sezgisel bir düşünme süreci olarak benimsemiş, “boşlukları ve rahatsız edici öğeleri sezip, bunlar hakkında düşünceler üretmek, varsayımlar kurmak, bunları sunmak, sonuçları karşılaştırıp, değiştirmek ve yeniden sınamak” gibi sözlerle tanımlanmış Kimisi ise, “ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma” olarak tanımlamıştır. Ama genel ve geniş olarak yaratıcılık, “bilinen şeylerden yepyeni bir şey çıkarmak, yeni ve özgün bir senteze varmak, bir takım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak” olarak tanımlanabilir” (San, 2008).

2.7.2. Yaratıcı Dramanın Özellikleri ve Amaçları

Bir dramanın gerçekleşmesi için grup içinde, daha küçük gruplarla tartışarak fikir alışverişi yapma, değerlendirme, tartışma, eleştirme gibi düşünsel boyutta çalışmaların yapılması gereklidir. Bu sebeple bireyin kendini grupta daha rahat ve

¹⁰ Yapılandırmacı yaklaşım, bilginin bireyin dış dünyadaki olayları algılaması, değerlendirmesi ve muhakeme etmesi sonucunda ulaştığı anlam olarak tanımlanabilir (Aykaç, 2005).

güvenli hissetmesi için öncelikle bireyin kendini tanıma ve karşısındakini tanımaya yönelik gereksinimleri vardır (Aykaç, 2005).

Yaratıcı drama çalışmaları grup etkinliğine dayanır ve katılımı gönüllülük esastır. Her yaşta insan katılımcı olarak katılabilir. Çalışmalar bir liderin rehberliğinde yürütülür. Çalışmalardaki oluşumlar o anda yaratılanlardır. Yaratıcı drama bir eylem olmasının yanı sıra bir soyutlamadır. Oynayan kişi dramayı, gerçekmiş gibi duyumsar, gerçek duygular yaşar ve açıklar (Adıgüzel, 2002).

Drama çalışmalarında, grubun yapısı ve katılımcıların özellikleri de alınarak bir esneklik içinde izlenmesi gereken bir sıralama bulunmaktadır. Bu aşamalı sıralamada ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamaları bulunmaktadır (Adıgüzel, 2002). Adıgüzel (2006) yaratıcı dramayı ısınma, canlandırma ve değerlendirme olmak üzere üç aşamada sınıflandırmaktadır.

Isınma aşamasında, bedenin harekete geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak kullanıldığı, güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan, kuralları diğer aşamalara göre ve genellikle lider tarafından belirlenen bir aşamadır. Bu aşamanın amacı, bir grup dinamiğini oluşturmak ve sonraki aşamalara hazırlanmaktır.

Bir konunun süreç içinde belirlendiği ve biçimlendirildiği tüm oluşum çalışmalarının yapıldığı aşama, canlandırma aşamasıdır. Bu aşamada doğaçlama, rol oynama ve diğer teknikler kullanılmaktadır. Canlandırma aşamasında canlandırmalar bireysel olacağı gibi küçük ya da büyük gruplar yoluyla da olabilmektedir. Canlandırmalar sonucunda ortaya çıkan oluşumlar üzerine değerlendirme aşamasına devam edilir.

Drama çalışmalarından elde edilen sonuçlar yani sürecin özü, önemi, niteliği değerlendirme aşamasında değerlendirilir. Ayrıca duygular ve düşüncelerin paylaşımı da bu aşamada gerçekleştirilir. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur.

Drama çalışmaları, katılımcılara çeşitli sosyal rolleri ve sosyal problemleri inceleme fırsatı vermektedir. Farklı sosyal problemlerin canlandırılması bireylerin, toplumu ve toplumdaki ilişkileri daha iyi anlamalarını sağlamaktadır. Bu etkileşimler sırasında problemlerin çözüm yolları da irdelenmekte, böylece katılımcılar problem çözmeye yönelik çalışmalardan deneyim kazanmış olmaktadır (Önder, 1999).

Drama ortamında katılımcılar yaratarak, geliştirerek ve yansıtarak kendilerini, arkadaşlarını, ailelerini ve içinde yaşadıkları gerçek dünyaya ait birçok şeyi anlamaktadırlar. Çeşitli sosyal olayları inceleyerek insanların farklı koşullarda yaşadıkları, bu farklı koşullarda ne şekilde davrandıkları ile ilgili düşünmeye başlamaktadırlar. Farklı görüşler ortaya koyabilmekte, diğerlerine karşı kişisel görüşlerini tahlil edebilmektedirler. Bu da katılımcıları düşünce ayrılığı, tartışma ve çözüme götürmektedir (Fulford, Hutchings, Ross and Schmitz, 2001).

Yaratıcı drama, eğitimde drama, eğitsel drama ve eğitici drama kavramları öz olarak birbirinden farklı değildir (Adıgüzel, 2010). Eğitimde drama eğitim amaçlarıyla sınırlandırılabilir. Söz konusu olan etkinliğin kapsamı, eğitmen tarafından belirlenir. Her drama etkinliğinin bir amacı olmalıdır. Bu amaç detaylandırılarak çocuğa kazandırılmalıdır.

Eğitimde drama insanın:

- Yaratıcı olarak kendini ifade edebilmesini,
- Özgüven duygusunu geliştirmesini,
- Bilişsel, dil, motor ve sosyal açıdan gelişmesini,
- Kendini başkalarının yerine koyarak düşünebilmesini,
- İşbirliği, dayanışma ve paylaşma duygusunun gelişmesini,
- Kendini ifade edebilmesini,
- Eğitim ve öğretimde aktif rol oynamasını,
- Çevresini tanımasını,
- Yaşamı çok yönlü algılamasını sağlar (Gönen, 2010).

Okul öncesi dönemde drama çalışmaları, çocukların kendilerini ifade edebilecekleri etkinlikleri sunar. Çocuklar, eğitimde drama etkinlikleri içine

yerleştirilmiş olan müzik, devinim ve resim gibi çalışmalara kendilerine özgü yorumlar katabilirler. Bu yaşantılar, çocukların başkalarıyla daha etkili iletişim kurmasına katkı sağlar. Çocuklar, duygularını drama etkinliklerindeki devinimler yoluyla rahatça ifade edebilirler. Ayrıca sosyalleşme becerilerini de geliştirmiş olurlar (Turner, Mayall, Dickinson, Clark, Hood, Samuels and Wiggins, 2004; Akt: Güven, 2011).

Okul öncesi eğitimde dramanın amaçları, aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Çocuk bir birey olarak kendisiyle ilgili bir algı geliştirir ve sürdürür.
2. Çocuk, diğer kişiler ile ilişkilerinde iletişim becerilerini geliştirir
3. Çocukta kavram öğrenme gerçekleşir (Önder, 2010).

Çocukların çevresi drama etkinlikleri yoluyla genişledikçe, kazandıkları tecrübeler oynanan oyunlarla zenginleştikçe kendilerine güven duygusu da gelişmektedir. Bu nedenle drama etkinlikleri insancıl düşünme, hissetme, insanın kendisini ve aynı zamanda başkalarını tanımalarına yardımcı olur. Çocukları beceri sahibi, tutarlı davranabilme yetisine sahip, anlayışlı, olaylara kendi düşüncelerini de katan insan olarak yetişmesi konusunda etkilidir (Karadağ ve Çalışkan, 2008).

Okul öncesi dönemde, dört yaş çocuklarına basit ısınma ve rol oyunları ve basit doğaçlamalar canlandırılabilirken, beş ve altı yaş grubundaki çocuklarla zaman zaman yetişkin doğaçlamalarına yakın oyunlar ortaya çıkabilmektedir. Drama deneyimi olan çocuklar, dramaya yeni başlayan bir yetişkinden daha yaratıcı ürünler ortaya koyabilmektedir. Önemli olan, dramada birlikte yaşanan süre ve süreçtir (Okvuran, 2010).

2.7.3. Oyun ve Yaratıcı Drama

Yaratıcı dramanın çıkış noktası oyunlar, çocuk oyunlarıdır. Oyun bir çocuk için yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır. Oyunun çok çeşitli ve yönlü olması ona getirilen yaklaşımları da çeşitlendirmektedir (Adıgüzel, 2002).

Erikson'a göre oyun, çocuğun psikososyal gelişiminin aynası gibidir, gelişim dönemleri boyunca ilerler. Oyun yoluyla çocuk gerçek durumlarla başa çıkmak için yeni modeller yaratır Oyun çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Kimi oyunu, doğuştan bir yeteneği geliştirme isteği, belli kuralları olan bir eğlence olarak tanımlar. Kimi,

“tüm yetilerin uygunluğu, eğilimlerin uyumu, duyuların özgürlüğüdür” der. Kimi ise oyunu, insanın nesnel dünyası ile öznel dünyası arasında bir köprüsü, Nesnelle öznelin hesaplaşması, düşle gerçeğin uzlaşması olarak tanımlamaktadır (San, 2002).

Çocuk, oyun sırasında bağımsız, kendi başına buyruk, kendi dünyasında özgür hareket ederek duygusal rahatlamayı elde eder. Ayrıca çocuk, oyun yoluyla arkadaşlık kurma, cinsel rolünü kavrama, hak ve özgürlüklerine saygılı olma, paylaşma, kazanma, kaybetme gibi birlikte yaşamının birçok gereği çocuk tarafından anlamlı bir şekilde öğrenilip uygulanmaktadır (Poyraz, 2003).

Oyun etkinliklerini başlıca altı öge ile karakterize etmek mümkündür:

- 1- Özgürlük ögesi: Oyun, kendi dışında bulunan amaç ve hedeflerden bağımsızca oluşur.
- 2- İçsel sonsuzluk ögesi: Oyunlar kendi içerisinde özel bir zaman yapısına sahiptirler. Ayrıca kendisini sürekli yenilemeye bir eğilim gösterirler.
- 3- Öyle imiş gibi olma ögesi: Kendine özgü bir gerçekliğin, bir kurgunun bulunmasıdır.
- 4- İkili durum ögesi: Oyunların insanda farklı hislerin bir arada olmasına sebep olma durumudur. Yani oyunların insana hem gerginlik, hem de heyecan ve haz vermesi durumudur.
- 5- Kapalı bütünlük ögesi: Oyunların özgürlük içeren sınırlılık taşıması, şekilsizliği, dağınıklığa yol açmaması için belirlenmiş kurallara bağımlı olmasıdır: tematik yönlendirme vb.
- 6- Şimdiki zaman ögesi: Oyunlar, bir başlangıç bir bitiş durumu sırasındaki birer süreçtir. Yani belirlenen zamanlar içerisinde yer alırlar (San, 2002).

Oyunda görülen etkileşim ile toplumsal gerçeklikteki etkileşimin benzer olması, oyunun dramada kullanılmasını sağlamıştır. Eğitimde drama ve oyun, eğitim yaşantısı için yaşayarak öğrenme seçeneğini sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Çocuk, drama etkinliklerini genellikle oyun olarak algılar ve böyle algıladığı için dikkatini ve enerjisini tıpkı oyun sırasında olduğu gibi yaptığı etkinlik üzerinde yoğunlaştırır (Önder, 1999).

Eğitim durumlarıyla çocuğa yaşamayı ve birçok konuyu daha az zorlanarak, daha kolay ve eğlendirerek öğretmek mümkündür. Drama yönteminin başarısı buradan gelmektedir. Çünkü drama çocuğa sevdiği oyun etkinlikleri içinde yaşantısını tanıma ve uygulama fırsatı vermektedir (Karadağ ve Çalışkan, 2008).

2.5.4. Yaratıcı Dramada Kullanılan Bazı Teknikler

Dramatizasyon, “Daha çok bir metne bağlı kalarak, başta çocuklar olmak üzere, bireylerin öyküleme, devinim dille ifade gibi güçlerine dayanan, doğal, kültürel ve toplumsal tüm olayların, imgelerin daha yoğun olduğu bir ortamda oynandığı bir öğrenme yoludur.” (Adıgüzel, 2002).

Dramatizasyon, oyunlaştırma anlamına da gelmektedir. Oyunlaştırma ya da Dramatizasyon, bir duygu ya da düşüncenin hareket, mimik, ses ve söz ile anlatılmasıdır. Anlama ve anlatma yetenekleri kişiliğin gelişmesinde önemli katkılar sunar. Eğitim ve öğretimin daha etkili, daha canlı ve kalıcı olmasını sağlar. Çocukların küçük yaştan başlayarak, bir mesleği, bir hayvanı taklit etmeleri, bir insanın gülünç hareketlerini canlandırma şeklinde yaptıkları oyunlaştırma etkinliklerinden, örgün eğitimin bütün derslerinden yararlanılabilir. Oyunlaştırma çocuklara neşe veren, öğrencilerin ilgisini çeken bir etkinliktir (Aykaç, 2009).

Eğitim ve Öğretimde Dramatizasyon iki şekilde yapılabilir:

1. Herhangi bir oyun metnine bağlı kalmadan, öğrencinin okuduğunu, gördüğü ya da dinlediği şeylerden anladığını hareket ve sesle anlatmak, bir çeşit yorumlamaktır. Bu çeşit oyunlaştırmaya derslerde başvurulabilir. Öğrencilerden kendilerini çeşitli varlıkların yerine koymaları ve onları canlandırmaları istenebilir.

2. Bir oyun metninin canlandırılmasıdır. Ancak bu sınıf ve okul müsamereleri hazırlamak için yılda bir kez uygulanabilir ve çok az öğrencinin aktif olmasını sağlar (Kavcar, 2002).

Dramatizasyonun Yararları:

1. Fazla duyu organını harekete geçirdiği için öğrenciyi aktif hale getirir. Eğitim ve öğretim daha kalıcı olur.
2. Öğrencilerin kendilerini ve başkalarını daha iyi tanımalarını sağlar.

3. Zaman ve mesafe açısından ulaşılamayan olayları yaşanır hale getirir.
4. Karmaşık olayları anlaşılır hale getirir.
5. Öğrencilerin yaratıcı güçleri ve kendilerine güvenleri artar.
6. İçerik kapalı öğrencileri kendilerini daha iyi ifade etmesini sağlar.
7. Ekip çalışması nedeniyle sorumluluk alma ve birlikte çalışma alışkanlığı kazanır.
8. Öğrencide empati kurma alışkanlığı kazandırır.
9. Öğrencilerin bireysel ve sosyal olarak kendilerini geliştirmelerini sağlar ve daha sağlıklı iletişim kurmaya yardımcı olur.
10. Soyut olay ve durumları somutlaştırır.
11. Öğrenciler güdülenir (Kavcar, 2002).

Doğaçlama: “Belirli bir ön hazırlığa dayanmaksızın, o anda oluşturulan, seçilen ya da verilen konuyu, akışı önceden ayrıntılarıyla saptanmamış, anında yaratılan, özgün bir “oluşturma” sürecidir” (Adıgüzel, 2002).

Rol Yapma: “Rol yapma, eskiden beri öğretim amacıyla kullanılması önerilen tekniklerdendir. Rol yapmada birey, gerçek rolünden ve duygularından sıyrılıp kendini bir başkasının yerine koyar. Ya da belli bir durumda ne yapacağını ve neler hissedeceğini hareketlerle gösterir. Rol yapma bir anlamda, problemin hareketlerle gösterilmesi ve tartışılmasıdır. Örneğin, trafik kurallarına uymamanın öğretildiği bir derste, trafik kurallarına uymayanların başına gelecekler rol yapma ile canlandırılabilir” (Açıkgöz, 2008).

Rol Oynama Tekniğinin Uygulanmasında İzlenecek Aşamalar:

1. Dramatize edilecek oyun ve durum öğrencilere açıklanır.
2. Roller ve kişilikler tasvir edilir.
3. Roller gönüllü öğrencilerden başlanarak dağıtılır. Süreç boyunca oldukça fazla öğrencinin rol alması için çaba harcanır.
4. Rollere öğrencinin hazırlanabilmesi için zaman verilir.
5. Rollerin oynanacağı sahne öğrencilerle birlikte düzenlenir.
6. Oyun ya da belirlenen metin canlandırılır.

7. Canlandırma sonunda eksik kalan ya da güçlü yanlar tartışılır, oyunun geçek yaşamla bağlantısı kurulur (Aykaç, 2009).

Rol Oynama Tekniğinin Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

1. Bu tekniğin uygulanabilmesi için sınıfın U şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir.
2. Öğrencilere roller dağıtılmadan önce roller üzerinde mutlaka konuşulmalı ve kişilikler iyi bir şekilde tasvir edilmeli.
3. Öğretmen olabildiğince içe kapanık öğrencilerin rol alması için çaba harcamalıdır.
4. Oyun sonunda yapılan eleştirilerin kişilerden çok oyun üzerinde olmasına dikkat edilmelidir (Aykaç, 2009).

2.6. Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitiminde Yaratıcı Drama

Çevre eğitimi, kavramlar ve konularla ilgili bilgilerin transfer edilmesini sağlamaktadır. Zihinsel gelişimin hızı açısından bu geçişin en yoğun olabileceği dönem okul öncesi dönemdir. Dolayısıyla bu dönemde verilecek eğitim, gelişimi birçok anlamda destekleyebileceği gibi eğitimin etkililiğini de arttıracaktır (Gülay ve Önder, 2011).

Okul öncesi dönemde çevre eğitimin genel amaçları; doğal çevreyi sevmek, doğal çevreyi tanımak, doğal çevreyi korumak ve doğal çevreyi yeniden kazanmak ve geliştirmek olarak sunulmaktadır. (Önder, 2003). Yaratıcı drama uygulamaları ile çocuklar yaparak-yaşayarak, zevk alarak ve üst düzey katılım ile konu ve kavramları öğrenebilmektedirler. Okul öncesi dönem çocuklarının çevre eğitiminde, genel amaçlar çerçevesinde belirtilen davranışları ve bilinci kazanmaları konusunda yaratıcı dramadan yararlanılabilir.

Çevre eğitimine yönelik yaratıcı drama yöntemini kullanırken, dramanın içeriğine göre çevrenin düzenlenmesinin yapılmış olması gereklidir. Drama uygulamaları sırasında sonuca değil çocukların etkin katılımlarıyla şekillenen sürece odaklanılmalıdır. Uygulama tamamlandıktan sonra tartışma düzeyleri ile amaçlanan konular, kavramlar ayrıntılı ve çok yönlü olarak ele alınmalıdır. Ayrıca drama

etkinliklerinden sonra destekleyici etkinliklerle de öğretilenler pekiştirilmelidir (Gülay ve Önder, 2011).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmada elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden oluşan “karma yöntem” kullanılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada yarı deneme modellerinden eşitlenmemiş kontrol gruplu model kullanılmıştır. Gerçek deneme modellerinin¹¹ gerektirdiği kontrollerin sağlanamadığı ya da yeterli olmadığı durumda yarı deneme modellerinden yararlanır. Yarı deneme modellerine, “olabilenin en iyisi” olarak bakılmalı ve öyle değerlendirilmelidir. Bazı kontrol güçlüklerine bakarak, bunları kullanmaktan vazgeçmek yerine, sınırlılıklarını önemle dikkate almak kaydıyla, gerçek deneme modellerinin uygulanamadığı durumlarda, geniş ölçüde yararlanılmalıdır.

Yarı deneme modellerinden eşitlenmemiş kontrol gruplu model, öntest- sontest kontrol gruplu modele¹² benzemektedir. Aralarında tek ve en önemli ayrılık, grupların gelişigüzel oluşmasıdır. Modelde yansız atama yoluyla eşitlenmeleri için özel bir çaba harcanmaz. Ancak katılımcıların, benzer nitelikte olmalarına özen gösterilmelidir. Ayrıca bunlardan hangisinin deney, hangisinin kontrol gruplu olacağı da yansız bir seçimle karşılaştırılır (Karasar, 2009).

Araştırmada birbirine denk gruplardan eş olasılıkla biri deney grubu ve diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılarak çevre eğitimi uygulamaları yapılmıştır. Kontrol grubunda ise mevcut

¹¹ Gerçek deneme modellerinin ortak özelliği, birden çok grup kullanılması ve grupların yansız atama ile oluşturulmasıdır. Böylece her aşamada en az bir deney bir de kontrol grubu bulunur (Karasar, 2009: 97).

¹² Öntest- sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki ise kontrol grubudur (Karasar, 2009: 97).

okul öncesi eğitim programına uygun diğer etkinlikler ile çevre eğitimi uygulamaları yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çevre eğitimine yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla “Gözlem Formu” öğretmenler tarafından öntest ve sontest olarak doldurulmuştur.

Araştırmada kullanılan eşitlenmemiş kontrol gruplu modelin simgesel görünümü aşağıdaki tablo 3.1.1’de verilmiştir.

Çizelge: 3.1.1. Deney Deseni

GRUPLAR	ÖNTEST	DENEL İŞLEMLER	SONTEST
G1 (Deney Grubu) 4 Yaş A	O1 (Gözlem Formu)	Yaratıcı Drama Yöntemi	O2 (Gözlem Formu)
G2 (Kontrol Grubu) 4 Yaş B	O1 (Gözlem Formu)	Mevcut Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlikleri	O2 (Gözlem Formu)

Araştırmada birbirine denk gruplardan eş olasılıkla biri deney grubu ve diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılarak çevre eğitimi uygulamaları yapılmıştır. Kontrol grubunda ise mevcut okul öncesi eğitim programına uygun diğer etkinlikler ile çevre eğitimi uygulamaları yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çevre eğitimine yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla “Gözlem Formu” öğretmenler tarafından öntest ve sontest olarak doldurulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim- öğretim yılında, Aydın ili, Kuşadası ilçesi, Mücella Emgin Anaokulu’nda öğrenim gören iki şubedeki öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma için Mücella Emgin Anaokulu’nun

seçilmesinde, okulda yeterli sayıda dört yaş grubu öğrencisinin bulunması, okul yönetimi ve öğretmenlerin bilimsel araştırmalara ilgi duyması, öğrencilerin öğrenmesinde etkili olabilecek yöntemlere okul velilerinin ilgi göstermesi, okulda yaratıcı drama uygulamaları için gerekli materyallerin sağlanabilme kolaylığının olması, sınıf büyüklükleri vb. ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma, deney grubunda 22 ve kontrol grubunda 22 öğrenci olmak üzere toplam 44 öğrenci ile yürütülmüştür.

Örnekleme Giren Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Betimlenmesi

**Çizelge: 3.2.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine
Göre Dağılımı**

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Gruplar	Deney Grubu	Frekans (f)	10	12	22
		Yüzde (%)	45,5	54,5	100
		Toplam (%)	50	50	50
	Kontrol Grubu	Frekans (f)	10	12	22
		Yüzde (%)	45,5	54,5	100
		Toplam (%)	50	50	50
Toplam	Frekans (f)	20	24	44	
	Yüzde (%)	45,5	54,5	100	
	Toplam (%)	100	100	100	

Çizelge 3.2.1’de görüldüğü gibi deney grubunda toplam 22 öğrencinin 10’u (%45,5) kız, 12’si (%54,5) erkektir. Kontrol grubunda toplam 22 öğrencinin 10’u (%45,5) kız, 12’si (%54,5) erkektir.

Çizelge 3.2.2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

			Annenin Öğrenim Durumu			Toplam
			İlköğretim	Ortaöğretim	Üniversite	
Gruplar	Deney Grubu	Frekans (f)	2	9	11	22
		Yüzde (%)	9,1	40,9	50,0	100,0
		Toplam (%)	100,0	45,0	50,0	50,0
	Kontrol Grubu	Frekans (f)	0	11	11	22
		Yüzde (%)	,0	50,0	50,0	100,0
		Toplam (%)	,0	55,0	50,0	50,0
Toplam	Frekans (f)	2	20	22	44	
	Yüzde (%)	4,5	45,5	50,0	100,0	
	Toplam (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	

Çizelge 3.2.2.'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan deney grubunda toplam 22 öğrencinin annesinin 2'si (% 9,1) ilköğretim, 9'u % (40,9) ortaöğretim ve 11'i (% 50) üniversite mezunudur.

Çizelge 3.2.2.'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kontrol grubunda toplam 22 öğrencinin annesinin 11'i (%50) ortaöğretim ve 11'i (%50) üniversite mezunudur.

Çizelge 3.2.3. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

			Babanın Öğrenim Durumu			Toplam
			İlköğretim	Ortaöğretim	Üniversite	
Gruplar	Deney Grubu	Frekans (f)	3	8	11	22
		Yüzde (%)	13,6	36,4	50,0	100,0
		Toplam (%)	50,0	40,0	61,1	50,0
	Kontrol Grubu	Frekans (f)	3	12	7	22
		Yüzde (%)	13,6	54,5	31,8	100,0
		Toplam (%)	50,0	60,0	38,9	50,0
Toplam	Frekans (f)	6	20	18	44	
	Yüzde (%)	13,6	45,5	40,9	100,0	
	Toplam (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	

Çizelge 3.2.3.'de görüldüğü gibi, deney grubunda toplam 22 öğrencinin babasının 3'ü (% 13,6) ilköğretim, 8'i (% 36,4) ortaöğretim ve 11'i (% 50) üniversite mezunudur.

Çizelge 3.2.3.'de görüldüğü gibi, kontrol grubunda toplam 22 öğrencinin babasının 3'ü (% 13,6) ilköğretim okulu mezunu, 12'si (% 54,5) ortaöğretim ve 7'si (% 31,8) üniversite mezunudur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu (EK-2)”, “Gözlem Formu (EK-3)” ve “Görüşme Formu (EK-4)” ile toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan öğrencilerinin cinsiyet, anne-babanın eğitim ve çalışma durumu, sosyo-ekonomik düzeyi gibi bilgilerin belirlenmesi için hazırlanmıştır. Bu araç, araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özelliklerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Eğitim süreci içinde bireylere kazandırılmaya çalışılan duyuşsal niteliklerin her biri, hem öğrencilere kazandırılması gereken istendik nitelikler olmaları hem de öğrencilerin bilişsel alana ilişkin öğrenmeleri ile ilişkili olmaları bakımından önemlidir. Duyuşsal niteliklerin süreç içinde çeşitli ölçme tekniklerine göre araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme araçları ile belli belirli bir plan çerçevesinde ve sürekli izlenmesi gerekmektedir. Duyuşsal niteliklerin ölçülmesinde kullanılan tekniklerden biri gözlemdir (Nartgün, 2010: 164).

Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin insan, toplum ya da doğanın belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi ile toplanmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 141).

Gözlem tekniği, olay ve yaşantıların gerçek hüviyetlerine dair olguları duyular yoluyla algılama ve bu algıları veri olarak değerlendirme esasına dayanır. Duyular ve algılarla bilgi ve kanaat sahibi olmak her ne kadar sübjektif bir olgu ise de, olaylar ve durumlar hakkında genel kanaat oluşturmada temel bir yoldur. İnsanlar çoğu düşünce ve kanaatlerine bu yolla ulaşır (Cebeci, 2010: 109).

Gözlem formu, çevre eğitimi ile ilgili kazanımlar dikkate alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Form, 4'lü likert tipinde olup, 28 maddeden oluşmaktadır. Bu formun geliştirilmesi sürecinde öncelikle alanyazın ve okul öncesi eğitim programındaki (2006) ilgili kazanımlar dikkate alınarak maddeler yazılmıştır. Gözlem formunda yer alan maddelerin kapsam geçerliliğini saptamak amacıyla ölçme değerlendirme uzmanları (2), program geliştirme uzmanları (2), Türkçe öğretmenleri (4), ve okul öncesi öğretmenleri (8) tarafından incelenmiştir. Uzmanlar tarafından formda yer alan maddelere kapsam, anlatım ve madde yazım teknikleri açısından gerekli görülen değişiklikler ve düzenlemeler yapılarak gözlem formuna son hali verilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutu için araştırmacı tarafından 9 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Hazırlanan görüşme formu odak grup görüşmesi yoluyla uygulanmıştır.

Görüşme formun geliştirilmesinde alanyazında yer alan örnek formlar dikkate alınarak maddeler yazılmış ve bu maddeler uzmanlar tarafından incelenmiştir. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve forma son hali verilmiştir.

Araştırmanın nitel verilerinin geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlama ile ilgili olarak alınan önlemler aşağıda açıklanmıştır.

Araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda ve benzer durumlarda tekrarlanabilmesine olanak sağlayabilmek için araştırmanın yapıldığı okulun nitelikleri ile deneysel işlemlerin yapıldığı öğrenme-öğretme süreci ile açıklanmaya çalışılmıştır. Görüşme çalışmalarının nasıl yapıldığı, nasıl kayıt altına alındığı ve nasıl analiz edildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada odak grup görüşmesi güvenilirliği için verilere yönelik oluşturulan temalar iki alan uzmanına sunulmuş ve uzmanlardan oluşturulan yapının uygunluğu konusunda görüş bildirmeleri istenmiştir. Gelen görüşler doğrultusunda düzeltmeler yapılmış ve görüş birliğine varılmıştır.

3.4. Denel İşlemler

Araştırma öncesi yapılan hazırlık sürecinde, öncelikle çevre eğitimi kapsamından hangi amaçların ve kazanımların yer alması gerektiği alanyazın taraması yapılarak belirlenmiştir. Belirlenen amaç ve kazanımlar doğrultusunda çevre eğitiminde yer alan konular ve kavramlar tespit edilmiştir. Ardından seçilen amaçların çocuklara kazandırılması için uygulanacak etkinlik planları ve kullanılacak öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Etkinliklerde afişler, flash kartlar, artık materyaller, bitkiler, geridönüşüm kutuları, çadır, cd'ler, kostümler, maskeler vb. kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından amacına uygun olarak ve deney grubunda uygulanacak olan çevre eğitiminden yola çıkarak hazırlanan yaratıcı drama etkinlik planları, bu konuda deneyimli Türkçe öğretmenleri, program geliştirme uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve yaratıcı drama uzmanlarının görüşlerine sunulmuş, onların eleştiri ve önerileri doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Etkinliklere son biçimi verilip, öğrencilerin çevre eğitimindeki farkındalıklarını arttırmak için kurgulanan 20 ayrı yaratıcı drama etkinlik planı hazırlanmıştır.

Veri toplama araçları, etkinlik planları ve öğretim materyalleri hazırlandıktan sonra, araştırmanın yapılabilmesi için izinler alınmıştır. Deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra, kontrol grubunun öğretmenine araştırmanın konusu ve çalışmanın nasıl yürütüleceğine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca öğrenciler de araştırma konusunda bilgilendirilmiştir. Araştırmanın niteliği açıklandıktan sonra kişisel bilgi formu deney ve kontrol grubu öğretmenleri tarafından doldurulmuştur.

2011–2012 eğitim -öğretim yılının ikinci yarısında, 8 hafta (2 Nisan 2012- 30 Mayıs 2012) boyunca toplam 20 saat¹³ olarak deney grubu ile yapılan uygulama süresince, çevre eğitimine ilişkin öğrencilerde farkındalık oluşturmaya yönelik toplam 20 oturum gerçekleştirilmiştir. Oturumlarda gerçekleştirilen etkinlikler (EK-6)'da belirtilmiştir.

Kontrol grubunda ise uygulamalar ile ilgili hiçbir hazırlık yapılmamış olup, mevcut okul öncesi eğitim programında çevre eğitimine ilişkin yer alan amaç, kazanımlar ve etkinlikler (sanat, fen- doğa ve matematik, müzik, Türkçe- dil vb.) gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Deney¹⁴ ve kontrol grubunda uygulama yapan öğretmenler, 20 Mart 2012 tarihinde, “Gözlem formu”nu öntest olarak doldurmuşlardır ve ardından araştırmanın uygulamasına geçilmiştir.

¹³ Bir oturum 60 dakika olarak gerçekleştirilmiştir.

¹⁴ Deney grubu uygulamaları araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Uygulama çalışmalarının tamamlanmasının ardından 4 Haziran 2012 tarihinde deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere “Gözlem Formu” son test olarak uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel boyutu için 1-7 Haziran 2012 tarihleri arasında odak görüşmeleri yapılmıştır.

Odak grup görüşmeleri bireysel görüşmelere göre farklı özellikler taşımaktadır. Odak grup görüşmelerinde sorulara verilen cevaplar, gruptaki bireylerin birbirleriyle etkileşimi sonucunda oluşur. Gruptan bir bireyin sorulan soruya verdiği bir cevabın, diğer bireyler tarafından duyulması, onlara kendi düşüncelerini verilen bu cevap çerçevesinde oluşturma fırsatı vermektedir. Yani grup dinamikleri sorulara verilen yanıtların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir etken olmaktadır. Odak grup görüşmelerini bu özelliği, bu tür görüşmelerin zengin bir veri seti oluşturmaya yardımcı olması açısından da önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Odak grup görüşmeleri, 2 grup 5’erli, diğer 2 grup ise 6’şarlı olmak üzere 4 grup biçiminde toplam 22 öğrenci ile yapılmıştır. 1. Grup görüşmesi 1 Haziran 2012 tarihinde saat 10.30’da gerçekleşmiştir. 2. Grup görüşmesi 4 Haziran 2012 tarihinde saat 10.30’da gerçekleşmiştir. 3. Grup görüşmesi 5 Haziran 2012 tarihinde saat 10.30’da gerçekleşmiştir. 4. Grup görüşmesi 6 Haziran 2012 tarihinde saat 10.30’da gerçekleşmiştir.

Uygulama güvenilirliğini arttırmak amacıyla oturumlar öğrenci velilerinden alınan izinle fotoğraflanmıştır. Ayrıca uygulama sonrası yapılan odak grup görüşmeleri de kamera ile kayıt altına alınmıştır. Bu nedenle araştırmacı tarafından okulda veli toplantısı yapılarak, veliler araştırma konusunda bilgilendirilmiş olup, velilerin araştırmayla ilgili merak ettikleri sorular yanıtlanmıştır.

Araştırmacı, öğrencilerin gerçek isimlerinin hiçbir yerde rapor edilmeyeceğini ve raporda öğrenciler için kodlama yapılacağını velilere belirtilmiştir. Toplantı sonrası (EK-5)’te görülen izin formu deney grubunda yer alan öğrencilerin velilerine imzalatılarak gerekli izin alınmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada yer alan alt problemlere çözüm bulmak amacıyla veri toplama araçlarından yararlanılmıştır. Bu nedenle veri çözümleme sürecinin nasıl işlediği aşağıda açıklanmıştır.

Gözlem formundan elde edilen veriler SPSS (version 17.0) bilgisayar paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen nicel veriler üzerinde parametrik ya da parametrik olmayan analiz tekniklerinin hangisinin kullanılacağına aşağıda açıklanan ölçütler dikkate alınarak karar verilmiştir.

Araştırmada deney ve kontrol grubu yer almaktadır. Çalışmalar, deney grubunda 22, kontrol grubunda 22 olmak üzere toplam 44 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrenci sayılarının az olması nedeniyle gruplardan elde edilen puan dağılımlarının normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Her gruptan elde edilen puan dağılımlarının normal olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle verilerin analizi için parametrik testler yerine Mann Whitney U- testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testi gibi non-parametrik testler kullanılmıştır.

Mann Whitney U testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. U testi, bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde ve gözlemlerin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir (Büyüköztürk, 2012).

Wilcoxon İşaretli Sıralar testi, ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılır. Bu test, ilişkili iki ölçüm setine fark puanlarının yönünün yanı sıra miktarlarını da dikkate alır. Wilcoxon işaretli-sıralar testi, bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde olmasını ve gözlem çiftlerinin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir (Büyüköztürk, 2012: 162).

Araştırmanın nicel boyutunu desteklemek ve dördüncü alt probleme cevap bulmak için yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşan odak grup görüşmesi yapılarak veriler elde edilmiştir. Video kamera ile kayıt edilerek yapılan bu görüşmelerden elde edilen verilerin özgünlüğü korunarak olduğu gibi bilgisayar

ortamına aktarılmıştır. Görüşmelerle elde edilen veriler nitel veri analizinden betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak çözümlenmiştir.

Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler gözlem ya da görüşme süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilir. Betimsel analizde, bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılar yapılır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Ardından bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden- sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım, Şimşek, 2011).

Verilerin analizinde, görüşmelerden elde edilen verilerin aslına mümkün olduğunca bağlı kalınmıştır. Bulgular ve yorum bölümünde araştırmaya katılan öğrencilerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular birlikte verilerek yorumlanmıştır.

Görüşmelerden elde edilen veriler birlikte kodlanmış ve elde edilen sonuçlar aynı temalar altında açıklanmıştır. Görüşme sonuçlarının analizi ile ortaya çıkan temalara ilişkin öğrenci görüşleri hiçbir değişikliğe uğratılmadan örneklendirilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın verileri, alt problemler dikkate alınarak çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular iki açıdan değerlendirilmiştir. Araştırmanın nicel alt problemlerine ilişkin bulgular, oluşturulan tablolarda özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiş ve nicel verileri desteklemek için kullanılmıştır. Gözlem Formu ve öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular alt problemlerin sırası izlenerek aşağıda verilmiştir.

Deney ve kontrol grubunun öntest puanları arasında fark olup olmadığını karşılaştırmak için Mann Whitney U- Testi; deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasında fark olup olmadığını karşılaştırmak için Mann Whitney U- Testi; deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasında fark olup olmadığını karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır.

4.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest Puanları İle İlgili Bulgular

“Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin öntest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Bu soruyu test etmek için deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem formundan aldıkları öntest puanlarına ilişkin U- testi sonuçları çizelge 4.1.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1.1: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerinin Çevre Eğitimi Gözlem Formundan Aldıkları Öntest Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	22	20,86	459,00	206,00	,397
Kontrol	22	24,14	531,00		

Çizelge 4.1.1. incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencileri için (4 yaş grubu öğrencilerine) çevre eğitimi verilmeden önce öğretmenler tarafından doldurulan ölçme aracından elde edilen öntest puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($U=206,00$; $p>0.05$). Başka bir deyişle, grupların öntestten almış oldukları puanlar karşılaştırıldığında, kontrol grubundaki öğrencilerin, deney grubundaki öğrencilere kıyasla öntestte daha fazla puan elde ettiği söylenilebilir. Ancak, kontrol grubu lehine oluşan bu farkın anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu durum, deney ve kontrol grubunun eş gruplar olduğunu göstermektedir.

Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulama öncesinde okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımlar ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinlikler doğrultusunda öğrenme- öğretme süreci gerçekleştirilmiştir. Bu durum göstermektedir ki, deney ve kontrol grubu öğretmenleri aynı yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenme- öğretme sürecini gerçekleştirmiştir ve her iki grup öğrencilerin de çevre eğitimi ile ilgili ön öğrenmeleri birbirine yakındır.

4.2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sontest Puanları İle İlgili Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi şöyle ifade edilmiştir:

“Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Bu durumu test etmek için kontrol ve deney

grubunun gözlem formundan aldıkları sontest puanlarına ilişkin U- testi sonuçları çizelge 4.2.1’de görülmektedir.

Çizelge 4.2.1.: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerinin Çevre Eğitimi Gözlem Formundan Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin U- Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	22	31,93	702,50	34,500	,000
Kontrol	22	13,07	287,50		

Çizelge 4.2.1. incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencileri için (4 yaş grubu öğrencilerine) çevre eğitimi verildikten sonra doldurulan ölçme aracına ilişkin sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($U=34,500$; $p<0.05$). Başka bir deyişle, sekiz haftalık deneysel çalışma sonunda, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunda yer alan öğrencilerle, okul öncesi eğitim programına göre gerçekleştirilen çevre eğitimi uygulamalarının yapıldığı kontrol grubu sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgu, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin çevre eğitiminde çevreye yönelik farkındalık oluşturmada etkili olduğunu göstermektedir.

4.3. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Puan Farkları İle İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi şöyle ifade edilmiştir:

“Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Bu durumu test etmek için kontrol ve deney grubunun gözlem formundan aldıkları sontest puanlarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları çizelge 4.3.1’de görülmektedir.

Çizelge 4.3.1. : Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerinin Çevre Eğitimi Öncesinde ve Sonrasında Çevre Eğitimi Gözlem Formundan Aldıkları Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Gruplar	Ölçüm	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Deney Grubu Sontest-Öntest	Negatif Sıra	0 ^a	,00	,00	-4,11	,000
	Pozitif Sıra	22 ^b	11,50	253,00		
	Eşit Sıra	0 ^c	-	-		
Kontrol Grubu Sontest-Öntest	Negatif Sıra	0 ^d	,00	,00	-4,10	,000
	Pozitif Sıra	22 ^e	11,50	253,00		
	Eşit Sıra	0 ^f	-	-		

a. Deney sontest < Deney öntest

b. Deney sontest > Deney öntest

c. Deney sontest = Deney öntest

d. Kontrol sontest < Kontrol öntest

e. Kontrol sontest > Kontrol öntest

f. Kontrol sontest = Kontrol öntest

Çizelge 4.3.1. incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, uygulamalar öncesi ve sonrası çevre eğitimi gözlem formundan aldıkları puanlarının arasında farkın anlamlı olduğu görülmektedir (Deney grubu: $z=-4,11$; $p<0.05$ ve kontrol grubu: $z=-4,10$; $p<0.05$). Fark, puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehinde olduğu görülmektedir (Deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması, kontrol grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalamasına göre yüksektir).

Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Geçleştirilen çevre eğitimi uygulamaları sonrasında grupların öntest ve sontestler puanları incelendiğinde deney ve kontrol grubunun başarılı olduğu görülmektedir. Ancak, yaratıcı drama eğitimi ile verilen çevre eğitiminin mevcut okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere göre daha başarılı sonuçlar verdiği söylenebilir. Bu durum, yaratıcı drama ile verilen çevre eğitiminin mevcut okul öncesi programındaki etkinliklerden daha başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Bu bulgulara göre, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin, okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere göre yapılan çevre eğitimine göre çevreye olan farkındalık açısından daha etkili olduğu söylenebilir.

4.4. Öğrencilerle Yapılan Odak Grup Görüşmesi Sonuçları

Deney grubundaki öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri ilişkin görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile odak grup görüşmesi yapılarak alınmıştır. Odak grup görüşmesi, 2 grup 5'erli ve diğer 2 grup 6'şarlı olmak üzere dört grup biçiminde, toplam 22 öğrenci ile yapılmış ve kamera ile kayıt edilmiştir.

Görüşmelerden elde edilen veriler birlikte kodlanmış ve elde edilen sonuçlar aynı temalar altında açıklanmıştır. Öğrenci görüşleri "**Hayvan Sevgisi**", "**Hayvanları Koruma**", "**Çevre Bilgisi**", "**Bitkileri Koruma**", "**Çevreyi Koruma**", "**Çevre Kirliliği**", "**Çevreyi Güzelleştirme**", "**Duygular**" ve "**Karşılaştırma**" temaları altında kodlanmıştır. Görüşme sonuçlarının analizi ile ortaya çıkan temalara ilişkin öğrenci görüşleri hiçbir değişikliğe uğratılmadan örneklendirilerek yorumlanmıştır.

Öğrenciler ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Hayvan Sevgisi Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Hayvanları sever misiniz? Neden?” sorusu sorulup, “**Hayvan Sevgisi**” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri şunlardır.

Ö6. *Çünkü ben çok seviyorum. Çünkü onları çok seviyorum. Çünkü hayvanlar doğanın bir parçası.*

Ö8. *Çünkü hayvanlar çok tatlı ve çok şirin annelerini ve yavrularını ben çok seviyorum, bana sarıldı. Ben ona mama verdim, besledim onu. Sonra büyüdü, anne oldu, sonra da çok şirindi.*

Ö9. *Çünkü ben onlara bazen yemek verdiğim için onlarda beni seviyor.*

Ö18. *Çünkü hayvanlar canlıdır.*

Ö21. *Çünkü onlar doğamızı temizliyorlar.*

Ö22. *Çünkü doğaya uyumlu oluyorlar.*

Deney grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrenciler, çevre eğitimi ile kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinde hayvanları sevme nedenleri ile ilgili olarak, hayvanların doğanın bir parçası olduğunu, hayvanların doğayı temizlediğini ve onların canlı olduğunu, hayvanların doğaya uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşler, öğrencilerin çevre eğitimi kapsamında hayvan sevgisini anlamak ve çevrelerinde bulunan diğer canlıları fark etmek ve yaşamda hayvanlarla paylaştıklarını (duygu ve düşüncelerini) ifade etmek açısından önemlidir.

Hayvanları Koruma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Hayvanları korumak için neler yaparsınız?” sorusu sorulup, “**Hayvan Koruma**” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir;

Ö1. *Onları sokağa atmamalıyız. Onlar ölürse onların evi olmaz. Bir tane avcı varsa hayvanları vuracaksa söylemeliyiz, zarar vermesin diye.*

Ö2. *Onlara sarılmayız bir de yemek vermeliyiz.*

Ö8. *Onlara yemek vermeliyiz. Onlara bir çocuk zarar verince “sakın yapma! O hayvan, bizim arkadaşımız, çevre dostu, o yüzden ona sakın zarar vermemeliyiz” derim.*

Ö9. *Onlara yemek vermeliyiz.*

Ö11. *Onları yıkarım. Hayvanlara vurmamalıyız, hayvanları tekmelememeliyiz.*

Ö13. *Mesela onları beslerim, yıkarım, kötü insanlardan korurum. Onları dışarıda gezdiririm. Onları yıkarım.*

Ö20. *Ormanda yangın çıkarmamalıyız. Onlara süt vermeliyiz.*

Ö22. Onlara su vermeliyiz ve kedilerin yavrusu olursa onlara zarar vermemeliyiz.

Deney grubundaki öğrencilerin soruyla ilgili görüşleri incelendiğinde, öğrenciler hayvanları korumak için neler yapılabileceği ile ilgili olarak; hayvanları sokağa atmamaları, hayvanlara yemek vermeleri, ormanlarda yangın çıkarmamaları, hayvanlara şiddet uygulamamaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşler, öğrencilerin çevre eğitimi kapsamında hayvanların yaşama haklarına saygı göstermeleri, çevresindeki diğer canlıları da koruması gerektiğini fark etmeleri açılarından önemlidir.

Deney grubundaki öğrenci görüşlerinden ve yapılan uygulamalardan elde edilen veriler ve gözlemlere göre, çevre eğitimi için kullanılan yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda, öğrenciler, hayvanları daha çok sevdiklerini, hayvanları neden korumak istediklerini, drama ve canlandırmalar yoluyla hayvanları daha iyi anladıklarını ve daha onlara karşı daha dikkatli olmak istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca etkinlik uygulamaları sürecinde kullanılan çeşitli maskeler ve kostümler, öğrencilerin dikkatlerini çekmek ve onları güdülemek açısından önem arz ettiği gözlemlenmiştir.

Çevre Bilgisi Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevre nedir? Çevre ile ilgili neler söylemek istersiniz?” sorusu yöneltilip, “**Çevre Bilgisi**” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri şunlardır;

Ö1.Doğa.

Ö1., Ö9., Ö13., Ö20. Bitkilerin, hayvanların, insanların yaşadığı her yer.

Ö5. Çiçek ve bitki, ağaçlar.

Ö7.Ben çim görürüm, Çiçek görürüm. Havayı görürüm. Bulutu görürüm. Güneşi görürüm. Manzarayı görürüm. Bahçeyi görürüm. Evi görürüm. Ağaçları görürüm. Çocukları görürüm.

Ö8. Çevre doğanın bir parçası ve her yer doğayla birleşiktir, birde onlar doğanın her yeridir.

Ö11. Manzara var, sokak var, çarşı var, deniz kenarları var.

Ö12. İnsanların ve hayvanların, otların olduğu yer her yerdir.

Ö14. Gemiler, deniz kenarı, çiçekler, hayvanlar, insanlar

Ö16. Hayvanlar, bitkiler, doğalar.

Ö17.Yeşillik.

Deney grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrenciler, çevrenin doğa olduğunu; çevrenin, bitkilerin, hayvanların ve insanların yaşadığı her yer olduğunu; çevrenin yollar, güneş, çiçek, çim, hava, bulut, manzara, ev, ağaç, çocuklar, manzara, sokak, deniz kenarları, gemilerden oluştuğunu ve çevrenin yeşillik olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşler, öğrencilerin çevre bilgisi ve çevresinde neler olup bittiğini, nelerin var olduğunu fark etmeleri açısından önemlidir. Nitekim yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılan etkinliklerde öğrenciler, çevre kavramını ve çevre unsurlarını kavradıklarını belirtmişlerdir.

Yaratıcı dramının özünü oluşturan doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerin etkinliklerde etkin olarak kullanılması, öğrencilerin sürece etkin olarak katılmalarına olanak sağlamasının yanında, sürekli olarak konuşma ve hareket etkinliği içinde bulunmalarından dolayı öğrencilerin, dinleme, anlama, fark etme, empati kurma gibi becerilerini olumlu biçimde geliştirdiği söylenebilir.

Bu açılarından bakıldığında iyi seçilmiş çevre eğitimi ile ilgili etkinliklerin drama süreci ile birleştirildiğinde çocukların çevre farkındalığının artmasına olumlu yönde katkılar getirebileceği söylenebilir.

Bitkileri Koruma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevremizdeki bitkileri, ağaçları, çiçekleri neden korumalıyız” sorusu yöneltilip, “**Bitkileri Koruma**” teması altında kodlanmıştır. Öğrenci görüşleri şu şekildedir;

Ö1. Onlar bize oksijen veriyor, hava veriyor. Onlara zarar verirse bizde zarar görürüz, çünkü oksijensiz kahrız. Böyle biz de ölürüz.

Ö2. Onları korumazsak onlar bize meyve büyütmez.

Ö3. Çiçekleri sulamalıyız.

Ö5. Onlara zarar verirse onlar büyümmez.

Ö6. Çünkü onlar güzeldir ve öldürürsek doğamız güzelleşmez.

Ö8. Çünkü onlar doğamızı güzelleştiriyor. Bahçemizde bir arkadaşımız oynarsa “sakın çiçekleri koparma, çünkü onlar doğanın bir parçası, onlara sağlıklı bakıp korumalıyız. Hadi anneme gidip iki tane kova su alıp sulayalım onları” derim.

Ö9. Onlar doğanın parçası olduğu için.

Ö20. Onlara basmamalıyız. Fazla kâğıt alırsak çok ağaç kesilir.

Ö22. Ağaçları budamamalıyız ve ağaçların boşuna kâğıt harcamasına izin vermemeliyiz.

Deney grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, bitkilerin oksijen verdiğini, bitkilere zarar verilirse oksijensiz kalacaklarını, bitkileri korumazlarsa bitkilerin meyve veremeyeceğini, ağaçları sulamaları, onları kesmemeleri ve budamamaları gerektiğini, bitkilerin üzerine basmamaları gerektiğini, bitkilerin doğayı güzelleştirdiğini belirtmişlerdir.

Bu görüşler, öğrencilerin bitkileri neden korumaları gerektiğini ifade etme, çevreyi güzelleştirmek için bitkileri yetiştirmenin önemini fark etme, bitkileri korumak için neler yapabileceklerini fark etme ve bunları ifade etme gibi kazanımlara ulaşılabildiğini göstermektedir.

Ayrıca, uygulama öncesinde yapılan fidan dikim etkinliği ile öğrenciler çevreyi yeşillendirmek, bitkileri sevmek, bitkileri korumak için neler yapılabilece ile ilgili farkındalık oluşturmuşlardır. Ardından bitkileri korumaya yönelik yapılan yaratıcı drama etkinlikleri ile öğrencilerin konuyu daha iyi anladıkları, doğaçlamalarla ve canlandırmalar ile etkinliklere daha çok katıldıkları ve daha etkili olarak öğrendikleri görülmektedir. Bu etkinlik sürecinde öğrenciler hem yaparak yaşarak öğrenmeye olanak sağlamakta hem de bu süreçte daha etkili ve kalıcı bir öğrenme imkânına sahip olmaktadır.

Çevreyi Koruma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevremizi korumak için neler yapmalıyız?” sorusu sorulup, “**Çevreyi Koruma**” teması altında kodlanmıştır. Soruya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir;

Ö1. Ağaçlara zarar vermemeliyi bir de çiçeklere.

Ö4. Ağaçları sulamalıyız.

Ö6. Çevremizi güzelleştirmeliyiz, çevremizi daha çok süslemeliyiz. Doğayı kirletmemeliyiz.

Ö7. Yerlere çöp atmamalıyız. Ağaçları kesmememiz gerek. Çünkü ağaçlar bize meyve veriyor diye kesmememiz gerek ve çiçekleri koparmamız gerek.

Ö8. Onları korumak için her yeri temiz tutmalıyız. Hayvanlara zarar vermemeliyiz. Bir şeyler yapmalıyız, onları koparmayacağız, onları sevmeliyiz ya da onları koklayıp ayrıca sarılmalıyız.

Ö9. Ormanları yakmamalıyız.

Ö10. Yere çöp atmamalıyız.

Ö14. Çöp atmamalıyız. Bir şey yapmalıyız. Bir de geri dönüşüm kutusuna atmalıyız.

Ö15. Çiçekleri sulamalıyız.

Deney grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrenciler, yaratıcı drama yöntemi ile verilen çevre eğitimi etkinliklerinde, çevreyi korumak için neler yapmaları gerektiği ile ilgili olarak, ağaçları kesmemeleri ve çiçekleri koparmamaları gerektiğini, ormanları yakmamaları gerektiğini, çevreyi güzelleştirmeleri gerektiğini, çevreyi temiz tutmaları gerektiğini, yerlere çöp atmamaları ve çöpleri geri dönüşüm kutularına atmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Çevre Kirliliği Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Sizce çevreyi neler kirletir?” sorusu sorulup, “**Çevre Kirliliği**” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri şu şekildedir;

Ö2. İnsanlar yanlarına kâğıt, şişe, plastik, metal öyle şeyler alarak kirletiriz.

Ö6. Hayvanlar. Mesela kaka yaparak.

Ö7. Kötü insanlar görmeden çöprü yere atarlar. Sonra pis olur. Sonra da dünyamız da simsiyah olur.

Ö8. Bazı bilmeyen insanlar yere çöp atabilir.

Ö9. İnsanlar çöp atınca, ormanları yakınca kirlenir.

Ö11. Hayvanlar ve insanlar kirletir.

Ö13. Mesela hayvanlar ağaçtan yapraklar koparıyorlar, bitirdikten sonra bazı yapraklar yere dökülüyor, o zaman ki her taraf kirleniyor.

Deney grubundaki öğrenciler, çevre kirliliğine insanların ve hayvanların sebep olduğunu, insanların yerlere çöp atarak, ormanları yakarak, hayvanların ise, ağaçlardan kopardıkları yapraklarla çevre kirliliğine neden olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin görüşleri, yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen çevre eğitimi etkinliklerinden oluşan yaşantılar sonucunda oluşmuştur. Bu görüşler, öğrencilerin çevre kirliliğine nelerin sebep olduğunun farkına varmalarında yaratıcı dramının etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir.

Çevreyi Güzelleştirme Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Sihirli bir değneğinizi olsaydı bu sihirli değnekle çevremizi güzelleştirmek için neler yapardınız?” sorusu yöneltilip, “Çevreyi Güzelleştirme” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri şu şekildedir;

Ö1. Bir de fabrikalar böyle duman çıkarıyor ya, ben onu fabrikanın içinden götürürdüm uzaya ondan sonra söndürürdüm dumanı.

Ö2. Sihirli değneğimle havalar kötü olursa ben de güzelleştirirdim.

Ö3. Çocuk mesela yerlere çöp atıyordur, onları ben sihirli değneğimi kullanarak temiz tutarım.

Ö4. Ağaçlar yok olursa ben düzeltirdim ve onları geri getirirdim.

Ö5. Baktım hiçbir yerde çiçek ağaç yok, sihirli değneğimle ağaç ve çiçek yapardım.

Ö8. Sihirli değneğim olsaydı “okus pokus” derdim. “Doğanın her yeri güzelleşsin” derdim. Bir de “Her yerde güzel, rengârenk çiçekler açsın” derdim. Her yer hava sıcak olsun isterdim.

Ö9. Mesela her yer çöplü ve geri dönüşümlü... Çöpleri çöp kutusuna atardım. Sonra bir yangın çıktı, hemen yangını söndürürdüm.

Ö11. Evler yapardım, çiçekler yapardım, kuşlar yapardım, tavuklar yapardım.

Ö17. Sihirli değneğim olsaydı onu çok güzelleştirirdim.

Ö21. Kötü havayı güzel havaya dönüştürürdüm.

Ö22. Mesela çiçekleri büyütüp yetiştirirdim daha sonra çilekleri yetiştirirdim, onları sulardım, ağaçları da sulardım, elmaları da sulardım.

Deney grubundaki öğrenciler, çevreyi güzelleştirmek için sihirli bir değnekle neler yapabilecekleri ile ilgili olarak, fabrika bacalarından çıkan dumanları söndürebileceklerini, kötü hava koşullarını düzeltebileceklerini, çöpleri toplayıp geri dönüşüm kutularına atabileceklerini ve çevreyi temizleyebileceklerini, yok olan ağaçları tekrar getirebileceklerini, ağaç ve çiçek dikebileceklerini belirtmişlerdir.

Duygular Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevre ile ilgili yaptığımız drama etkinliklerinde hangi duyguları hissettiniz?” sorusu yöneltilip, “Duygular” teması altında kodlanmıştır. Öğrenci görüşleri şu şekildedir;

Ö1. Ormancı gibi hissettim. Mutlu oldum.

Ö2. Şaşırđım. Çünkü çok drama yaptığımız için.

Ö3. Ben de tavşan gibi hissettim. Mutlu oldum.

Ö4. Ağaç gibi hissettim. Çok güzeldi. Çok mutlu olduk.

Ö5. Çok iyi hissettim çünkü çok güzel bir dramaydı.

Ö6. Doğa gibi, hayvan gibi hissettim.

Ö8. Ben kendimi çevre dostu ve insanı, her yeri temiz tutma insanı gibi hissettim.

Ö11. Çiftçiyken Alp'i gerçekten yakalıyormuş gibi hissetmişim.

Ö12. Düştüm, ağladım, mutsuzdum.

Ö16. Muhteşem. Çünkü çok güzeldi.

20. Ben daire gibi hissettim. Çok güzeldi.

Öğrenciler, çok mutlu olduklarını, çok fazla yaratıcı drama etkinlikleri yaptıkları için şaşırdıklarını, kendilerini iyi hissettiklerini, yapılan etkinlikler sırasında kendilerini ağaç, hayvan, çim, çiçek, orman, meyve, bulut, güneş gibi hissettiklerini belirtmişlerdir.

Öğrenci görüşlerine göre; öğrenciler etkinlikler süresince kendilerini genellikle mutlu, heyecanlı ve sevinçli hissetmişlerdir. Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde nelerin yapılacağını heyecanla beklemeleri, oyunlara ve canlandırmalara katılmaktan büyük zevk almaları, öğrencilerin yaratıcı drama sayesinde etkinliklere karşı güdülendikleri ve öğrenciler için mutlu bir ortam olduğu söylenebilir. Bu bilgiler ışığında, yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen çevre eğitimi etkinliklerinin deney grubundaki öğrencileri genel anlamda olumlu etkilediği görülmektedir.

Karşılaştırma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Yapılan drama etkinlikleri, sınıfta yaptığımız diğer etkinliklerden (Sanat, Müzik, Matematik vb.) farklı mıydı? Neden?” sorusu sorulup, “**Karşılaştırma**” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri şu şekildedir;

Ö2. Çünkü her gün farklı drama yapıyoruz.

Ö3. Çünkü onlar etkinlik, bu da drama.

Ö5. Çünkü bir drama yaptığımızda onun aynısını yapmamız gerekmez, yoksa öyle yaparsak canımız sıkılır.

Ö8. Çünkü drama etkinlikleri yapıyorduk ama bazıları aynı olmayabilirdi.

Ö9. Kuğu konusunda bir canlandırma yapmıştık, ağaç canlandırması yapmıştık, bir de doğanın canlandırmasını yapmıştık.

Ö11. Diğer etkinliklerden farklıydı, çünkü onlar dramaydı. Çünkü onlar canlandırmaydı.

Ö21. Çünkü ağaçlar konusundan bahsettik ve kostümler giydik.

Ö20. Güneş kostümü giydik ve yedi kişi canlandırma yaptık.

Ö22. Çiçek kostümleri giydik, gösteriler yaptık.

Öğrenciler, yapılan her yaratıcı drama etkinliğinin birbirinden farklı olduğunu, canlandırmalar yaptıklarını, yaratıcı drama etkinlikleri için çeşitli kostümler giydiklerini belirtmişlerdir. Bu görüşler dikkate alındığında öğrencilerin, yaratıcı drama etkinliklerini, okul öncesi eğitim programına göre gerçekleştirilen etkinliklerden farklı buldukları görülmektedir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın beşinci bölümünde, bulgulara ve yorumlara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bunlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Okul öncesi dönemde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin, 4 yaş grubu çocuklarda çevreye ilişkin farkındalığa etkisinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir:

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde çevre eğitimi ile ilgili ön bilgilerinin eşdeğer olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çevreye yönelik farkındalıklarının arttığı; ancak deney grubu öğrencilerindeki sönest puan artışının kontrol grubundaki öğrencilerin sönest puan artışına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin, öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan mevcut etkinlikler ve öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak verilen çevre eğitime göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre yaratıcı drama yöntemiyle verilen çevre eğitimi etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun çevre eğitime yönelik farkındalıkları ile çevre eğitimi ile ilgili öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinliklere göre öğretim yapılan kontrol grubunun çevreye ilişkin farkındalıkları arasında deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ayrıca deney grubunun başarı ortalamasının¹⁵, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması, hem öğrencilerde çevreye ilişkin farkındalığı arttırmasıyla

---

¹⁵ Öntest ve sönest puanları arasındaki fark.

hem de yaratıcı drama yönteminden çevre eğitimi etkinliklerinde etkin olarak yararlanılmasıyla açıklanabilir.

Nitel verilere ilişkin sonuçlar incelendiğinde, okul öncesi dönemde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin öğrencilerin çevreye ilişkin farkındalıklarını, duygu ve düşüncelerini olumlu etkilediği söylenebilir.

Deney grubundaki öğrencilerle yapılan görüşmeler, öğrencilerde hayvanları sevme, hayvanları koruma, çevreyi tanıma ve tanımlama, bitkileri koruma, çevreyi koruma, çevreyi güzelleştirmek, çevre kirliliğini önleme gibi konularda farkındalık oluştuğunu göstermektedir. Araştırmadaki nitel ve nicel veriler incelendiğinde, öğretmenler tarafından öntest ve sontest olarak uygulanan “Gözlem Formu”nda yer kazanımlar ile öğrencilerin görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri cevapların birbiriyle ilişkili ve tutarlı olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin uygulama sürecinde yaratıcı drama etkinliklerini çok sevdikleri ve bu süreçte mutlu oldukları görülmüştür.

Yaratıcı dramada kullanılan doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerinden yararlanılması ile öğrencilerin, çevre eğitimine yönelik bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını arttırdıkları söylenebilir. Özellikle öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciler, hangi etkinliklerin yapılacağını heyecanla beklemişler ve canlandırmalara katılmaktan büyük zevk almışlardır. Yaratıcı drama yöntemi sayesinde öğrencilerin, etkinliklere karşı güdüledikleri, iletişim becerilerinin geliştiği ve grup çalışmalarında birlikte üretme ve grup içinde sorumluluk alma isteklerinin olduğu gözlenmiştir.

Araştırma sonucu genel olarak değerlendirildiğinde,

Yaratıcı drama yöntemi uygulanarak verilen çevre eğitiminin, programda yer verilen etkinliklere göre uygulanan çevre eğitimine oranla okul öncesinde çevresel farkındalığı önemli ölçüde artırdığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra yapılan uygulamalarda, çocuklar doğayla iç içe olduğunda onların ilgileri, merakları ve farkındalıkları daha da arttığı gözlemlenmiştir. Yaratıcı drama yöntemi ile aynı zamanda çocuklar, yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatı bulabildiği içinde farkındalık düzeylerinin arttığı söylenebilir. Ayrıca uygulamaların gerçekleştiği

süreçte, öğrencilerin süreçte etkin olarak rol aldıkları, özgün ürünler oluşturdukları, mutlu oldukları, kendilerine güven duygularını geliştirdikleri ve diğer drama etkinliklerini merakla bekledikleri de gözlenmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Okul öncesi eğitim programında çevre eğitimi için önerilen yöntemler geliştirilerek çevre gezileri ve yaratıcı drama gibi etkin yöntemlere yer verilmelidir.
2. Okul öncesi dönemde çevre eğitimi kavramları ve konularıyla kurgulanan yaratıcı drama etkinlikleri, okul öncesi dönemde çevre eğitiminde bilgi düzeyinin ve farkındalığın artırılmasında temel araçlardan biri olmalıdır.
3. Okul öncesi eğitim programında çevre ile ilgili yer alan amaç ve kazanımlar ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinlikler gözden geçirilerek yeniden düzenlenmeli ve yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirlik düzeyi artırılmalıdır.
4. Okul öncesi dönemde çevre eğitimi kavramları ve konuları ile kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin çevre eğitimine yönelik farkındalıklarına etkisi farklı çalışma gruplarında ve yaş gruplarında araştırılmalıdır.
5. Çevre eğitiminde, yaratıcı drama yöntemi ve diğer öğrenci merkezli öğretim yöntemleri karşılaştırılarak öğrencilerin çevre eğitimine yönelik farkındalıkları üzerine etkileri araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö.** (2002). Yaratıcı Drama. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar* (258-263). Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım.
- Adıgüzel, H. Ö.** (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*. Ankara: Mavi Çizgi Matbaası.
- Açıkgöz, K. Ü.** (2008). *Aktif Öğrenme*. İstanbul: Biliş Yayınları.
- Adıgüzel, Ö.** (2010). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Alım, M.** (2006). *Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye’de Çevre ve İlköğretimde Çevre Eğitimi*. Kastamonu Eğitim Dergisi. 14, (2), 599–616.
- Altın, B. N., ve Oruç, S.** (2008). “Çocukluk Döneminde Doğa Sporlarının Çevre Eğitiminde Kullanılması”. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35, (3), 10-18.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. C.** (2002). Öğretmen Rehber Kitabı. *Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları*. İstanbul: YA- PA Yayınları.
- Atasoy, E.** (2006). Çevre İçin Eğitim, *Çocuk Doğa Etkileşimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Aykaç, N.** (2005). Öğrenme ve Öğretme Sürecinde, *AKTİF ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aykaç, N.** (2006). Öğrenme-Öğretme Sürecinde Öğretim Stratejileri, Yöntem ve Teknikler. Aykaç, N. Ve Aydın, H. (Ed.), *Öğrenme- Öğretme Sürecinde PLANLAMA VE UYGULAMA*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aykaç, N.** (2009). *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım.
- Azbar, N.** (2008). Katı ve Tehlikeli Atıklar ve Kontrolü. Çınar, Ö. (Ed.). *Çevre Kirliliği ve Kontrolü*. Ankara: Nobel Yayınevi. 34-84.
- Bal, S. ve Artan, İ.** (1995). *Seslerle Tanışalım*. İstanbul: YA- PA Yayınları.

- Başal, H. A.** (1998). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Bursa: Vipaş Yayınları.
- Başal, H. A.** (2005). *Çocuklar İçin, Uygulamalı Çevre Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başkaya, H. S. Ve Akal Solmaz, S. K.** (2000). “*İnsanlığın Ekolojik Sorunları ve Çevre Kirliliği*”. Bursa Hâkimiyet Gazetesi, Gündem Eki.
- Batmaz, V.** (2011). *Bilimsel Hikâyeler, Minik Kayısı Ağacı*. Ankara: KOZA Yayın Dağıtım AŞ.
- Bulca, A.** (1983). “Çevre Sorunları”. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. İstanbul: İletişim Yayınları. 11, 9.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.** (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cansaran, A. ve Yıldırım, C.** (2010). *Çevre Bilimi ile İlgili Başlıca Terimler ve Kavramlar*. Bozkurt, O. (Ed.). *Çevre Eğitimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çabuk, B.** (2001). “*Okul Öncesi Çocuklarının Çevre İle İlgili Farkındalık Düzeyleri*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cebeci, S.** (2010). *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*. İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd.
- Çepel, N.** (1983). *Genel Ekoloji*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını. No: 352.
- Çevre Kanunu.** (2872 S.K.). Resmi Gazete. 18132, 11 Ağustos 1983. 30 Temmuz 2012 tarihinde <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/631.html> adresinden alınmıştır.

Dalbudak, Z. (2006). “*Anaokulu Öğretmenlerinin Drama Etkinliklerini Kullanma Durumlarının Belirlenmesi*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Darıca, N. (1993). “*Okul Öncesi Dönemde Sanat ve Estetiksel Algının Değerlendirilmesi*”. 9. YA-PA Okul Öncesi eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri. İstanbul: YA-PA Yayınları. 220-223.

Davis, J. & Cooke, S. (1996) Parents as Partners for Educational Change: The Ashgrove Healthy School Environment Project in Atweh B, Kemmis S & Weekes P (Eds.) Action Research in Practice: Partnerships for Social Justice in Education Routledge: UK, 59-85.

Demircioğlu, H. İ. (2004). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Öztürk, C. ve Dilek, D. (Ed.). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2009). Öğretim İlke ve Yöntemleri. *Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2010). Kuramdan Uygulamaya *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Demiriz, S., Ulutaş, İ. ve Karadağ, A. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Dere, H. Ve Ömeroğlu, E. (2001). *Okul Öncesi Dönemde Fen Doğa Matematik Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Diñer (Nazlıoğlu), M. (1988). *Çevre Bilincinin Oluşmasında Çevre Eğitiminin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dodge, D.T. (1995). *The Importance of Curriculum in Achieving Quality Child Day Care Programs*, *Child Welfare League of Amerika*. 1172-1173. Vol.6.

Doğan, M. (1997). Ulusal Çevre Eylem Planı, *Eğitim ve Çevre*. 5 Haziran 2012 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr/cevre/eylempla/arazikul.pdf> adresinden alınmıştır.

Domka, L. (2004). Environmental education at pre-school. *International Research in Geographical and Environmental Education*. 13, (3), 258-263.

Dünder, A. (1993). İnsan ve Çevresi. Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yıllığı, *Günümüzün Çevre Sorunları*. Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yayınları: 159-165.

Düzce, N., Özyeşer (Cinel), N. ve Akça, Ö. (2005). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında, *Eğitim Programı ve Plan Hazırlama*. İstanbul: YA- PA Yayınları.

Early Childhood Environmental Education Programs (2010). Guidelines for Excellence. USA: NAAEE Publications.

Erden, B. (1991). *Çağımız ve Çevre Kirliliği*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Erkoca Akköse, E. (2008). *Okul Öncesi Eğitimi Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Eroğlu, B. (2009). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Eroğlu, B. Ve Keleş, Ö. (2009). Fen Eğitiminde Çevre. Aydoğdu, M. (Ed.), *Çevre Eğitimi*. Ankara: Pozitif Matbaacılık ve Ambalaj San. Tic. Ltd şti.

Erol, G. H. ve Gezer, K. (2006). Prospective of elementary school teachers' attitudes toward environment and environmental problems. *International Journal of Environmental and Science Education*, 1, (1), 65- 77.

Erten, S. (2004). *Çevre Eğitimi Ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?*. Çevre ve İnsan Dergisi. Ankara: Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı. Sayı 65/66. 2006/25.

Erten, S. (2005). *Okul öncesi öğretmen adaylarında çevre dostu davranışlarının araştırılması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 91-100.

Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.

Ertürk, H. (2009). *Çevre Bilimleri*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A. & Schmitz, H. (2001). İlköğretimde Drama. (Çev. L. Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Gigliotti, L. M. (1990). Environmental Education: What Went Wrong? What Can Be Done? The Journal Of Environmental Education, 22, (1), 9- 12.

Gök, H., Mentese, S. ve Başbuğ, S. (2006). *Okul Öncesi Grubu için Hazırlanmış 90 Dakikalık 40 Dersten Oluşan Yaratıcı Drama Programı*. Ankara: Çağdaş Drama Derneği.

Gönen, M. (2010). Çocuk Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Tamer Levent'e Armağan, Yaratıcı Drama. 1999-2002 Yazılar*. Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım. 43-55.

Görmez, K. (Haziran, 1989). "Çevre Sorunları ve Çevre Politikaları Üzerine Bazı Mülahazalar", Türkiye Günlüğü. 3, 6.

Görmez, K. (2010). *Çevre Sorunları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım TİC. LTD. ŞTİ.

Gribbin, J. (Mart, 1985). *İklim ve İnsan*. (Çev. M. Özçelik). TÇSV Yayını.

Grodzinska- Jurczak, M., Stepska, A., Nieszpotek, K. & Bryda, G. (2006). Perception of Environmental Problems Among Pre-School Children in Poland. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 15, (1), 62-76.

Gülay, H. ve Ekici, G. (2010). MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7, (1), 74-84.

Gülay, H. ve Öznacar, M. (2010). Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Çevre Eğitimi Etkinlikleri. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Gülay, H. (2011). Ağaç Yaşken Eğilir: Yaşamın İlk Yıllarında Çevre Eğitiminin Önemi. *TUBAV Bilim Dergisi*, 4, (3), 240-245.

Gülay, H. ve Önder, A. (2011). Sürdürülebilir Gelişim İçin, *Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Güven, İ. (2011). Okul Öncesi Drama Etkinliklerinde İlkeler. Öztürk, A. (Ed.). *Okul Öncesinde Drama*. (17-38). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web- Ofset Tesisleri.

Haktanır, G. ve Çabuk, B. (2000). “Okulöncesi Dönemdeki Çocukların Çevre Algıları”. *4. Fen Bilimleri Eğitim Kongresi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. 76-81.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kandır, A. (1999). “Okul Öncesi Eğitim Programlarında Serbest Zaman Etkinliklerinin Planlanması”. *Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Paz. Tic. A.Ş.

Kandır, A. (2001, Temmuz, Ağustos, Eylül). *Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi*. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.

Kandır, A. (2010). Yaratıcı Dramanın Okul Öncesi Eğitim Programındaki Yeri ve Hedefleri. Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel (Şahin), F., Kandır, A., Turla, A. (Yaz.), *Okul Öncesi Eğitimde Drama, Teoriden Uygulamaya* Ankara: KÖK Yayıncılık. 21-28.

Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2008). Kuramdan- Uygulamaya, İlköğretimde Drama. *“Oyun ve İşleniş Örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Karpuzcu, M. (1991). *Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü*. İstanbul: Kubbealti Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı.

Kavcar, C. (2002). Örgün Eğitimde Dramatizasyon. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar* . Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım. 18-28.

Kışlalıoğlu, M. Ve Berkes, F. (1985). *Ekoloji ve Çevre Bilimleri*. Ankara: TÇSV Yayını.

Kuru (Turaşlı), N. (2010). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı ve Önemi. Haktanır, G. (Ed). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Küçükahmet, L. (2009). *Program Geliştirme ve Öğretim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Leighton, M. S. (2003). Cooperative Learning Classroom Teaching Skills, Derleyen: J. M. Cooper Houghton Mifflin Company: Boston.

Long, B. E. (2007). A Study of Environmental Education in Missouri: A Survey of Project Wet Facilitators' Understandings of Environmental Education. Unpublished PhD. Dissertation. Usa: University of Colombia-Missouri.

Loughland, T., Reid, A. & Petocz, P. (2002). Young People' s Conceptions Of Environment: A Phenomenographic Analysis. *Environmental Education Research*, 8, 187-197.

MEB. (1993). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Sekreterliği, On Dördüncü Milli Eğitim Şurası. *Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. 27-29 Eylül. Ankara: M.E.B. Yayınları.

MEB.(2002). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. (2006a). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MEB. (2006b). MEGEP. Kişisel Gelişim. *Çevre Koruma*. Ankara: MEB Yayınları.

MEB. (2008). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Özel Eğitimde Serbest Zaman Etkinlikleri*. Ankara: MEB Yayınları.

MEB (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Genelgesi.* (No: 2009/53) 2009/53.

MEB. (2011a). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Erken Çocukluk Eğitiminde Temel İlkeler.* Ankara: MEB Yayınları.

MEB. (2011b). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Türkçe Dil Etkinlikleri* Ankara: MEB Yayınları.

MEB. (2011c). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Oyun Etkinlikleri 2.* Ankara: MEB Yayınları.

MEB. (2011d). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları.* Ankara: MEB Yayınları.

Merdun, H. ve Çınar, Ö. (2008). Su Kirliliği ve Kontrolü. Çınar, Ö. (Ed.). *Çevre Kirliliği ve Kontrolü.* Ankara: Nobel Yayınevi, 2-31.

Moriarty, S. E. (2009). *Staff training: Using challenge course initiatives to develop ecological literacy through sense of place.* Unpublished master thesis. USA: Prescott College.

Nartgün, Z. (2010). Duyuşsal Nitelikler ve Ölçülmesi. Gömleksiz, M. ve Erkan, S. (Ed.). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 144-196.

Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Emel Matbaacılık San Tic. Ltd.

Oğuzkan, Ş. , ve Oral, G. (1992). *Okul Öncesi Eğitimi.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oğuzkan, Ş., Demiral, Ö. ve Tür, G. (1999). *Okul Öncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri.* İstanbul: YA- PA Yayınları.

Okullarda Uygulamalı Çevre Eğitimi Programı. 6 Ağustos 2012 tarihinde <http://www.turcek.org.tr/files/File/ucep.pdf> adresinden alınmıştır.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Okvuran, A. (2010). Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Tamer Levent'e Armağan, Yaratıcı Drama. 1999-2002 Yazılar*. Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım, 311-317.

Orr, D.W. (2002). Political Economy and the Ecology of Childhood. In P.H. Kahn & S.R. Kellert (Eds.), *Children and Nature: Psychological, Sociocultural and Evolutionary Investigations*. Cambridge, M.A.: MIT Press, 279-304.

Ozner, F. S. (2004). *Türkiye'de okul dışı çevre eğitimi ne durumda ve neler yapılmalı?* V.Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi, 5-8 Ekim 2004 Taksim International Abant Palace, Abant İzzet Baysal Üniversitesi & Biyologlar Derneği, Abant- Bolu. Bildiri Kitabı (Doğa ve Çevre). İzmir: Biyologlar Derneği, 67- 98.

Ömeroğlu-Turan, E. ve Can (Yaşar), M. (1999). Okul Öncesi Eğitimde Drama Uygulamaları. Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: YA-PA Yayınları.

Önder, A. (1999). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, *Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.

Önder A. (2000). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Önder, A. (2003). Okul Öncesi Çocukları İçin, *Eğitici Drama Uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Önder, A. (2010). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama. *Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Önen, F. ve Gürdal, A. (2004). "Fen Deneylelerinin Okulöncesi ve İlköğretim 1. Kademe Öğrencileriyle Yaratıcı Düşünmeye Yönelik Uygulanması". *1. Uluslararası Okulöncesi Eğitim Kongresi Bildiri Özetleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 118.

Özçelik, D. A. (2010). Eğitim Programları ve Öğretimi. *Genel Öğretim Yöntemi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Özerkmen, N. (2002). *İnsan Merkezli Çevre Anlayışından Doğa Merkezli Çevre Anlayışına*. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1, (42), 167-185.

Palmer, J. A. (1995). Environmental Thinking In The Early Years: Understanding And Misunderstanding Of Concepts To Waste Management. *Environmental Education Research*, 1, (2), 42.

Poyraz, H. (2003). *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Poyraz, H. Ve Dere, H. (2006). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Robertson, J. S. (2008). Formers Preschoolers' *Environmental Attitude: Lasting Effects of Early Childhood Environmental Education*. Unpublished master thesis. Canada: Royal Roads University.

Russo, S. (2001). *Promoting attitudes towards environmental education depends on early childhood education*. *Australian Primary and Junior Science Journal*, 17, (4), 34-36.

Salyangoz ve Evi. 20 Şubat 2012 tarihinde <http://salyangozun-evi.masali.cix1.com/> adresinden alınmıştır.

San, İ. (2002). Eğitimde Yaratıcı Drama. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar* .Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım, 46-57.

San, İ. (2002). Yaratıcı Drama-Eğitsel Boyutları. Adıgüzel, H. Ö (Ed.). *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar* .Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım, 113-122.

San, İ. (2006). Yaratıcı Dramanın Eğitsel Boyutları, Adıgüzel, H. Ö. (Ed.) *Yaratıcı Drama* .Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım, 113-120.

San, İ. (2008). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınları.

Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programları Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır? . Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı, 10.

Sevinç, M. (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Shin, K. H. (2008). *Development of Environmental Ducation in the Korean Kindergarten Context. Unpublished PdD. Dissertation.* Canada: University of Victoria.

Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Sönmez, V. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Sönmez, V. (2009). Program Geliştirmede, *Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, E. (2005). Okul Öncesi Eğitimi, *Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri İçin Uygulama Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, F. (2000). *Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri*. İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

Taşkın, Ö., ve Şahin, B. (2008). *Çevre Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar*. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, (1), 1-12.

TDK (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Dilçin, C. (Ed.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Tekeş Ergül, G. (2006). *Kuğular Aç Kalmasın*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Temel, Z. F. (2005, Nisan). *Okul öncesi eğitimde yeni yaklaşımlar*. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 62.

Tok, T. N. (2006). Etkili Öğretim İçin Yöntem ve Teknikler. Doğanay, A. ve Karip, E. (Ed.). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık. 131-180.

Tombul, F. (2006). *Türkiye’de Çevre İçin Eğitime Verilen Önem*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkiye’nin Çevre Sorunları Vakfı. (1991). *Türkiye’nin Çevre Sorunları ’91*. Ankara: TÇSV Yayını.

Türkiye’nin Çevre Sorunları Vakfı. (1987). *2000 Yılına Doğru Türkiye*. Ankara: TÇSV Yayını.

Türkmen, L. (2010). Ekolojik Konu ve Sorunlar. Bozkurt, O. (Ed.). *Çevre Eğitimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Ural, O. Ve Ramazan, O. (2007). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü, S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer. (Ed). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Uyanık Balat, G. (2010). *Okul Öncesi Eğitimde Anlatım, Tartışma, Soru Cevap, Örnek Olay, Gezi, Gözlem ve Gösteri Öğretim Yöntemleri*. Zembat, R. (Ed.), *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Uysal, F. N. (1996). “*Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ülgen, G. (1988). Eğitim Psikolojisinde, *Kavram Geliştirme*. Ankara: Özkan Matbaacılık.

Ünal, S. ve Dımışkı E. (1999). *UNESCO-UNEP Himayesinde Çevre Eğitiminin Gelişimi ve Türkiye’de Ortaöğretim Çevre Eğitimi*. Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, (17), 142-154.

Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme. “*Teori ve Teknikler*”. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Wilson, R. A. (1996). *Starting Early: Environmental Education During the Early Childhood Years*. ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics, and Environmental Education Columbus, OH.

Yalçın, C. (1993). “*Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaşar, Ş. (Haziran 1993). Okul Öncesi Eğitim Öğrencilerinde Fene Yönelik Duyuşsal Özelliklerin Geliştirilmesi. 9. *YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri*. Ankara: YA-PA Yayıncılık, 140-145.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde, *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, N. (1994). T.C. MEB’in Okul Öncesi Eğitimi Çalışmaları. 10. *YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. Ankara: YA- PA Yayınları, 7-16.

Zembat, R. (2001). *Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa.

Zembat, R. (2007). Okul Öncesi Eğitimde Nitelik. (Yay. Haz.: A, Oktay ve Ö.P, Unutkan. *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Zıpçıkçı Çiçek Açtı. 1 Mart tarihinde

http://www.dersimiz.com/egitsel_oyunlar/oyun.asp?id=1107&Z%FDp%E7%FDkt%FD%20%C7i%E7ek%20A%E7t%FD adresinden alınmıştır.

EKLER**EK-1****MUĞLA ÜNİVERSİTESİ****EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Muğla Üniversitesi'nin Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı'nda 0941063062 numaralı yüksek lisans öğrencisiyim. "Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanılarak Verilen Çevre Eğitiminin 4 Yaş (48-60 Ay) Grubu Çocuklarda Çevreye İlişkin Farkındalığa Etkisi" adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında Aydın İli Kuşadası İlçesinde bulunan Mücella Emgin Anaokulu 48-60 ay grubu öğrencilerine tez çalışması uygulaması yapmak istiyorum.

Tez çalışması uygulamasının yapılması için Aydın İli Kuşadası İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli iznin alınması konusunda gereğini arz ederim.
02/04 2012

Özge TANRIVERDİ

EK-2**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

1. Cinsiyeti : ( ) Kız ( ) Erkek

2. Doğum Yılı : ( ) 2006 ( ) 2007

3. Anne- Babanın Öğrenim Düzeyi:

	ANNE	BABA
İlköğretim mezunu		
Ortaöğretim Mezunu		
Üniversite Mezunu		
Yüksek Lisans ve üzeri		

4. Anne çalışma durumu: ( ) Çalışıyor ( ) Çalışmıyor

5. Baba çalışma durumu : ( ) Çalışıyor ( ) Çalışmıyor

6. Ailenin Aylık Geliri :

( ) 0-500 TL arası ( ) 501-1000 TL arası ( ) 1001-1500 TL arası

( ) 1501-2000 TL arası ( ) 2000 TL üzeri

EK-3

GÖZLEM FORMU

Öğrencinin Adı Soyadı :

Öğrencinin Takvim Yaşı:

Öğrencinin Sınıfı :

4=iyi

3=orta

2=geliştirilebilir

1=zayıf

Tarih				Çevre Eğitime Yönelik Kazanımlar	Tarih			
...../...../.....					...../...../.....			
4	3	2	1		4	3	2	1
				1. Çevresinde gördüğü hayvanların adını söyler.				
				2. Hayvanların çıkardıkları sesleri taklit eder.				
				3. Yaşamda hayvanlarla paylaştıklarını (duygu ve düşüncelerini) açıklar.				
				4. Hayvanların yaşama hakkına neden sahip olduğunu söyler.				
				5. Doğa olaylarında çıkan sesleri taklit eder.				
				6. Gösterilen çiçeğin ismini söyler.				
				7. Ağaçtan elde edilen ürünleri söyler.				
				8. Çiçeklerin büyümesi için gerekli etkenleri söyler.				
				9. Çiçeklerin büyüme aşamalarını sıralayarak söyler.				
				10. Çevresindeki bitkileri (ağaçları-çiçekleri) koruma nedenlerini söyler.				
				11. Çevresindeki bitkileri korumak için yapılması gerekenleri açıklar.				
				12. Çevresinde gördüğü bitkileri (ağaçları-çiçekleri) korur.				
				13. Okulda vb. yerde bitkilerin (çiçeklerin-ağaçların) sorumluluğunu alarak yetiştirilmesine katkı getirir.				
				14. Çevresini farklı şekilde düzenlemek için fidan, çiçek diker.				
				15. Çevre kirliliği çeşitlerini söyler.				
				16. Çevresinde gördüğü kirlilikleri ve düzensizlikleri söyler.				
				17. Çevresini temiz ve düzenli tutanlara teşekkür eder, kutlar.				
				18. Çevre kirliliği sorunlarını çözmek için kendi yapabileceklerine örnek verir.				
				19. Çevresinde gördüğü kağıtları geri dönüşüm kutusuna atar.				
				20. Bulunduğu mevsimin adını söyler.				
				21. Bulunduğu mevsimin özelliklerini söyler.				
				22. Kış mevsiminin özelliklerini söyler.				
				23. Yaz mevsiminin özelliklerini söyler.				
				24. Sonbahar mevsiminin özelliklerini söyler.				
				25. İlkbahar mevsiminin özelliklerini söyler.				
				26. Mevsimsel farklılıkları örnek vererek açıklar.				
				27. Kendi çöplerini çöp kutusuna atar.				
				28. Tuvaletteki muslukları işi bitince kapatır.				

EK-4**GÖRÜŞME FORMU SORULARI**

1. Hayvanları sever misiniz? Neden?
2. Hayvanları korumak için neler yaparsınız?
3. Çevre nedir? Çevre ile ilgili neler söylemek istersiniz?
4. Çevremizdeki bitkileri, ağaçları, çiçekleri neden korumalıyız?
5. Çevremizi korumak için neler yapmalıyız?
6. Sizce çevreyi neler kirletir?
7. Sihirli bir değneğiniz olsaydı bu sihirli değnekle çevremizi güzelleştirmek için neler yapardınız?
8. Çevre ile ilgili yaptığımız drama etkinliklerinde hangi duyguları hissettiniz?
9. Yapılan drama etkinlikleri, sınıfta yaptığımız diğer etkinliklerden (Sanat, Müzik, Matematik vb.) farklı mıydı? Neden?

EK-5

Veli İzin Formu¹⁶

Özge TANRIVERDİ'ye çocuğumun eğitim gördüğü sınıfta yaratıcı drama yöntemini kullanarak çevre eğitimi verme amaçlı etkinlikler düzenlemesine izin veriyorum. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin 4 yaş grubu çocuklarda çevreye ilişkin farkındalığa etkisini belirlemektir.

Özge TANRIVERDİ'NİN çocuğumun eğitim gördüğü sınıfla periyodik çalışmalar yürüteceğini anlamış bulunmaktayım. Çalışma süresinde istediğim zaman çocuğumun katılımını engelleyebileceğimi ya da tamamen katılımını kesebileceğimi anlamış bulunmaktayım.

Çalışmada gizliliğin esas olduğunu ve çocuğumun isminin hiçbir biçimde rapor edilmeyeceğini anlamış bulunmaktayım. Çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması amacıyla etkinliklerin fotoğraflanacağını ve görüşmelerin video kamerayla kaydedileceğini anlamış bulunmaktayım ve izin veriyorum.

Bu çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Necdet AYKAÇ danışmanlığında yürütülecektir.

Veli Adı-Soyadı

Görüşmeci

İmzası

Özge TANRIVERDİ

Okul Öncesi Öğretmeni

---

¹⁶ Erkoca Akköse, Elif (2008). "Okul Öncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinin Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği" başlıklı yüksek lisans tezinden alınarak geliştirilmiştir.

EK-6

ÇEVRE EĞİTİMİNE İLİŞKİN KONULARLA KURGULANAN YARATICI DRAMA PLANLARI¹⁷

1. Plan

Konu: İlkbahar Mevsimi ve Özellikleri

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: İlkbahar Mevsimi

Kazanımlar:

1. İlkbahar mevsiminin özelliklerini söyler.
2. Kış mevsiminden ilkbahar mevsimine geçerken doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), donuk imge, soru- cevap yöntemi.

Araç-gereç: A4 kâğıdı, pastel boya, mum boya ve sulu boya, müzik (Antistress Meditasyon – Dreams adlı parça), güneş, bulut kostümleri, öğrencilerin önceden sanat etkinliğinde yapmış oldukları papatyalar, tavşan, arı, karınca ve güvercin resim kartları.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Çiçekleri Sularım)

Öğrencilerden biri ebe olarak seçilir. Diğer öğrenciler çiçek rolünü üstlenir. Ebe, elinde su hortumu varmış gibi gezer. Diğer öğrenciler çömelerek sınıfın farklı bölgelerinde beklerler. Ebe istediği öğrenciye su dökerek, onları suluyormuş gibi yapar. Suladığı öğrenci biraz ayağa kalkar, diğer öğrencilere de sular. Sulanan çiçekler yavaşça büyümeye başlar. Öğrenciler en son ayakta ve kolları havada olacak şekilde ayağa kalkarlar. Sulanmayan çiçekler büyümmez. En sona kalan (büyüyemeyen) öğrenci ebe olur, oyun bu şekilde birkaç kez tekrar edilir.

¹⁷ Yaratıcı drama etkinlik planları Adıgüzel (2010: 123) tarafından geliştirilen 1. Hazırlık-Isınma 2. Canlandırma 3. Değerlendirme aşamalarına göre düzenlenmiştir.

2. Etkinlik (Bir İlkbahar Günü)

Öğretmen, öğrencilerden minderlerini almalarını ve yere uzanmalarını ister ve “Antistress Meditasyon – Dreams” adlı parçayı açar. Öğrencilerden gözlerini kapatmalarını, ellerini ve kollarını serbest bırakmalarını ve derin nefes almalarını ister. Öğretmen:

“Bir ilkbahar günü, güneşli bir gün. Bahçeye çıkıyorum. Çimenler yeni kesilmiş. Her yer çimen kokuyor. Çimenlere uzanıyorum. Güneş her yerimi ısıtıyor. Gökyüzüne bakıyorum. Büyük ve beyaz bulutlar var. Hiç kıpırdamıyorum. Bir mavi kelebek geliyor (Kıpırdadığım zaman uçar, kıpırdamıyorum). Mavi kelebek başıma kondu. Hiç kıpırdamıyorum, çünkü uçar. Şimdi çeneme kondu. Mavi kelebek göğsüme kondu. Şimdi de karnıma kondu. Yavaş yavaş bacaklarıma doğru geliyor. Hiç kıpırdamıyorum yoksa uçar. Şimdi ayağımda ve ayak parmaklarıma kondu. Hiç kıpırdamamaya çalışıyorum. Kıpırdarsam uçar ve mavi kelebeğim uçtu.

Çimenlerin kokusunu duyuyorum. Şimdi 10’a kadar sayacağım ve gözlerimizi açacağız”.

Öğrenciler, gözlerini açtıktan sonra öğrencilere neler hissettikleri ile ilgili sorular sorularak konu üzerinde konuşulur.

Canlandırma

3. Etkinlik (Papatya Bahçesi)

Öğretmen, öğrencilere “Papatya Bahçesi” adlı hikâyeyi okuyacağını, öğrencilerin bu hikâyeyi dikkatli bir şekilde dinlemeleri gerektiğini, çünkü hikâyeyi yarıda kesip onların tamamlayacağını söyler. Öğretmen:

“-Dağların eteklerinde güzel bir papatya bahçesi vardı. Dağların eteklerinden her yere papatya kokuları yayılırdı, bazen de dağların zirvesine kadar ulaşırdı. Tavşanlar, kelebekler, karıncalar, arılar, papatyaların içinde dolaşırlar ve gökyüzünde uçan güvercinlerin kanat sesleri papatya bahçesine yayılırdı. Burası mutluluğun ve huzurun yeri. Güneş çıkarak papatyaları, tavşanları, arıları, kelebekleri ve güvercinleri okşayarak ısıtırdı. Fakat birden güçlü bir rüzgâr çıktı...”

Öğretmen, öğrencileri 3 gruba ayırır. 1. grup papatyalar, 2. grup tavşanlar, arılar, karıncalar ve kelebekler, 3. grup güvercinler ve 1 öğrenci de güneş olur. Öğretmen, anlattığı hikâyeyi rüzgâr çıktığı andan itibaren öğrencilerin canlandırmalarını ister.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin neler hissettikleri, hangi rollere girdikleri ve hangi konuları ele aldıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğrenciler ile daha önceden gördükleri bahçeler hakkında konuşulur.

5. Etkinlik

Öğrencilerden ilkbahar mevsiminde doğada görülen değişimleri anlatan bir resim yapmaları istenir.

6. Etkinlik

Öğrencilerin bugünkü çalışmada neler hissettiklerini ve neler öğrendiklerini düşünüp grup halinde donuk imge¹⁸ oluşturmaları istenir.

2. Plan

Konu: İlkbahar Mevsimi ve Özellikleri

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: İlkbahar Mevsimi

Kazanımlar:

1. İlkbahar mevsiminin özelliklerini söyler.
2. İlkbahar mevsiminde doğada görülen hayvanları söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Koli bandı, kartondan kesilmiş şeritler, minderler, kelebek, salyangoz, uğur böceği ve tırtıl, kırkayak ve kaplumbağa resim kartları, duygu ifadeleri (mutlu, mutsuz, ağlayan, şaşkın) resimleri.

¹⁸ Donuk İmge: Grup üyelerinin bireysel ya da küçük gruplar ile kendi bedenleri ile hareketsiz, Sessiz, sözsüz görüntüler oluşturma ve yansıtma biçimidir (Adıgüzel: 2010, 462)

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Kaplumbağa Oyunu)

Öğretmen, öğrencilerin yan yana dizilmelerini söyler. Yan yana dizilen öğrencilerin önlerine karton kâğıtlardan kesilerek oluşturulmuş şeritler yapıştırılır (Oyunda başlangıç olarak belirlenen yere başlangıç çizgisi şeridi, bitişi olarak belirlenen yere ise bitiş çizgisi şeridi yapıştırılır). Yarışan her öğrencinin sırtına minder konulur. Öğrenciler kaplumbağa gibi ve yavaş bir şekilde hareket ederek bitiş çizgisine ulaşmaya çalışırlar. Oyunda en yavaş hareket eden kaplumbağa birinci olur ve oyunu kazanır. Oyunu kazanan öğrenci alkışlanır.

2. Etkinlik (Kırkayak Yürüyüşü)

Öğretmen, öğrencilere yüzleri aynı yöne dönük bir şekilde ayakta durarak arka arkaya sıra olmalarını söyler. Her öğrenci bir öncekinin belini iki eliyle tutar ve kırkayak gibi yürümeye çalışırlar. Önce herkes sağ adımını ileri atar. Sonra herkes sol adımını ileri atar. Yürürken de “Çabuk çabuk, acelemiz var” derler. Öğrencilerin bu sırada ayakları birbirlerine dolaşabilir ve yere yuvarlanabilirler. Yere yuvarlanan ve ellerini bir önceki arkadaşının belinden çeken öğrenci oyundan çıkar. Oyun bu şekilde birkaç kez tekrar edilir.

Canlandırma

3. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere “Salyangoz ve Evi”¹⁹ adlı hikâyeyi anlatır. Öğretmen hikâyeyi yarıda keseceğini söyler ve hikâyenin sonrasını öğrencilerin tamamlamalarını ister.

“Salyangozları bilir misiniz? Onlar da tıpkı kaplumbağalar gibi evlerini sırtlarında taşıyor. Bir zamanlar evini sırtında taşımaktan hoşlanmayan sevimli bir salyangoz yaşamış. Üstelik evinin rengini de hiç beğenmemiş. Bizim salyangoz, kelebek ve uğur böceğini çok severmiş. Arada bir onlarla dertleşir evini şikâyet edermiş. “Ah keşke evimi sırtımda taşımak zorunda olmasaydım. Hadi taşıyorum bari sizin elbiseleriniz gibi bol desenli ve renkli olsaydı.”

---

¹⁹ Salyangoz ve Evi adlı hikâye, <http://salyangozun-evi.masali.cix1.com/> adresinden esinlenerek oluşturulmuştur.

Kelebek ve uğur böceği bir gün salyangoza “Sevimli arkadaşımız, hani evim renkli olsun diyorsun ya, biz onun bir çaresini bulduk. Ressam olan bir tırtıl var. Seni ona götürürsek evini rengârenk boyar.” demiş.

Salyangoz buna çok sevinmiş. “Ne duruyoruz, hemen gidelim!” demiş. Böylece düşmüşler yola. Tırtılın kapısını çalmışlar. Gelen misafirleri dinleyen tırtıl boyalarını ve fırçasını alıp çalışmaya başlamış. Sonunda tırtıl salyangozun evini çok güzel desenlerle boyamış. Salyangoz yeni görüntüsünü beğenmiş beğenmesine ama yine de evinin sırtında olmasına çok üzülüyormuş. Tırtılın evinden tam çıkarken bir de ne görsünler! Dışarıda çok şiddetli yağmur yağıyormuş, gök gürlüyormuş ve şimşek çakıyormuş. Bu durum karşısında salyangoz, kelebek ve uğur böceği şaşırıp kalmışlar...”

Öğretmen hikâyeyi yarım bırakır, öğrencileri 3’erli olarak gruplandırır ve grupların hikâyeyi tamamlayabilmeleri için onlara süre tanır. Daha sonra hikâyeyi canlandırmaları istenir.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra, bu çalışmada neler hissettikleri, yağmur yağdığını fark eden hayvanların kendilerini korumak için neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

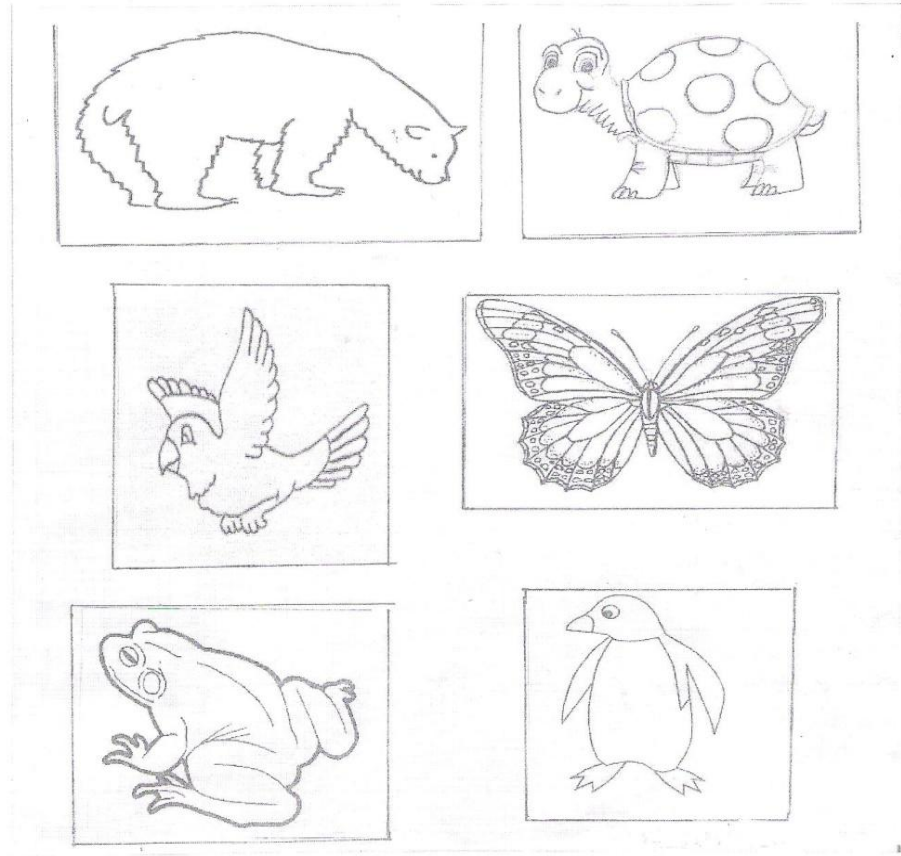
Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Hayvanlar, kuşlar ve çiçekler vb. (İlkbahar mevsiminde doğada görülen hayvanlar) hakkında konuşulur ve günlük yaşam ile bağlantısı kurulur.

5. Etkinlik

Öğretmen, duyu ifadelerinin (mutlu, mutsuz, ağlayan, şaşkın) bulunduğu resimleri yere bırakır ve öğrenciler bugün yapılan çalışmalarda neler hissetmişlerse o kartın üzerine gelip duygularını anlatmalarını ister.

6. Etkinlik

Öğrencilere ilkbahar mevsiminde doğada görülen hayvanlar ile ilgili çalışma sayfası yönergeye uygun olarak yaptırılır.

YÖNERGE:

Resimleri inceleyin. İlkbahar mevsiminde ortaya çıkan /doğada görülen hayvanları boyayın.

3. Plan

Konu: Yaz Mevsimi ve Özellikleri

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Yaz Mevsimi

Kazanımlar:

1. Yaz mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.
2. Yaz mevsiminde giyilen kıyafetleri bilir.
3. Yaz mevsiminde yetişen meyve ve sebzeleri söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi, tartışma.

Araç-gereç: Yaz mevsimi meyveleri ve sebzeleri (karpuz, erik, şeftali, çilek, üzüm, domates) ile ilgili flash kartlar, kavram haritası.

Hazırlık-Isınma:

1.Etkinlik (Yaz Meyveleri ve Sebzeleri)

Öğretmen, önceden hazırladığı yaz meyveleri ve sebzeleri ile ilgili resim kartlarını (karpuz, erik, şeftali, çilek, üzüm, domates) sınıfın duvarlarına asar. Bir öğrenci seçilir. Seçilen öğrenci, hangi yaz meyvesini veya sebzesini söylese diğer öğrenciler, o meyve ya da sebzenin olduğu resmin yanına gider. Köşeye en son ulaşan öğrenci ebe olur. Oyun aynı biçimde birkaç kez tekrar edilir.

2. Etkinlik (Meyve Sepeti)

Öğrenciler, 2'li gruplara ayrılır. Öğretmen, çiftlere yaz meyveleri ve sebzeleri ile ilgili olan flash kartlarını öğrencilerin boyunlarına asar. Kartlar öğrencilerin üzerlerine asıldıktan sonra çiftler birbirlerinden ayrılarak sınıfın farklı yerlerine geçerler. Öğretmen “Çiftini bul” dediğinde aynı meyve veya sebze olan öğrenciler birbirini bulur ve el ele tutuşurlar. En son el ele tutuşan çift oyundan çıkar. Oyunu kazanan öğrencilerin yanaklarına yıldız çizilir. Oyun aynı şekilde birkaç kez tekrar edilir.

Canlandırma

3. Etkinlik

Öğretmen, öğrencileri 4'erli gruplandırır ve yaz mevsimi meyve ve sebzeleri ile ilgili resimlerin olduğu flash kartları yere bırakır ve gruplardan istedikleri kartları seçmelerini ve bunlarla bir hikâye oluşturmalarını ister. Gruplar oluşturdukları hikâyeleri sırasıyla canlandırırlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra, öğrencilerin bu çalışmada neler hissettikleri, yaz mevsimi meyve ve sebzelerinin özellikleri üzerinde durulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Ayrıca, öğrencilerin, hikâye oluşturma ve canlandırma sırasında neler hissettikleri sorulur.

5. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere yaz mevsimi ile ilgili hazırladığı kavram haritasının arka kısmını gösterir ve öğrencilerden kavram haritasında neler olduğunu tahmin etmelerini ister. Sonrasında haritanın resimli yüzünü çevirir ve çocuklarla harita hakkında konuşmaya başlar. Onlara resimlerde neler gördüklerini sorar. Sorular ve cevaplar üzerinde tartışılır.

-Yaz mevsiminde ne tür giyecekler giyeriz?

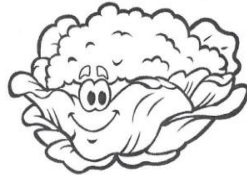
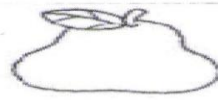
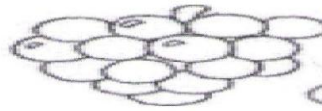
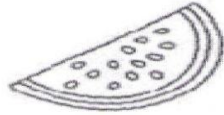
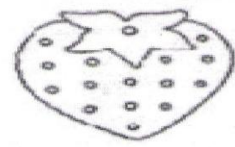
-Bu giysileri kış mevsiminde neden giymeyiz? Soğuk havalarda ne tür giysiler giyeriz?

-Yaz mevsiminde hangi yiyecekleri yeriz?

-Dondurmayı neden yaz mevsiminde yeriz? Soğuk havada yersek ne olur?

6. Etkinlik

Yaz mevsiminde yenilen meyve ve sebzeler ile ilgili çalışma sayfası yönergeye uygun olarak öğrencilere yaptırılır.

Yönerge:
Yaz mevsiminde yenilen meyve ve sebzeleri söyleyin.
Yaz mevsiminde yenilen meyve ve sebzeleri istediğin renge boya.

4. Plan

Konu: Yaz Mevsimi ve Özellikleri

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Yaz Mevsimi

Kazanımlar:

1. Yaz mevsiminin özelliklerini söyler.
2. Yaz mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Minderler, mavi çöp poşetleri, çantalar, havlu, güneş kremi, şapka, mayolar, yaz mevsimi ile ilgili resim kartları.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Deniz, Güneş, Dondurma)

Öğrenciler çember olur. Öğretmen, öğrencilere etkinlikte oynanacak oyunun kurallarını açıklar. Öğretmen, “deniz” dediğinde herkes zıplamaya başlarlar, “güneş” dediğinde yere yatarlar ve “dondurma” dediğinde ise alkışlamaya başlarlar. Öğretmen isterse çok hızlı söyleyerek öğrencileri şaşırtabilir. Şaşıran öğrenci oyun dışı kalır.

2. Etkinlik (Ressam Çalışması)

Öğretmen, öğrencileri 2’şerli gruplandırır. Ardından grup üyelerinden bir kişinin ressam, diğer kişinin ise resim kâğıdı olacağı söylenir. Öğretmen önceden hazırlamış olduğu doğa resimlerini sırası ile öğrencilere gösterir. Elinde fırça olan öğrenciler, yaz mevsimi ile ilgili resmi, eşinin üzerine çeşitli el, kol, bacak hareketleri ile çizerler. Resimler tamamlandıktan sonra eşler yer değiştirerek (ressamlar- resim kâğıdı, resim kâğıtları ise ressam olacak şekilde) oyunu tekrar oynarlar.

Canlandırma

3. Etkinlik

Öğretmen, öğrencileri 4 gruba ayırır. Ardından sınıf, çeşitli dekor malzemeleriyle süslenir. Sınıfın ortasına mavi çöp poşeti yapıştırılarak deniz oluşturulur. Sahil bölümüne ise minderler ve havlu konulur.

Gruplara ayrılan öğrencilere plaja gidecekleri söylenir. Öğrencilerden plajda nasıl zaman geçireceklerini ve neler yapacaklarını aralarında kararlaştırıp canlandırmaları istenir.

Gruplara yeterli süre verildikten sonra grupların sırası ile canlandırmalarını yapmaları istenir.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, hangi konuyu anlattıkları hakkında konuşmalar yapılır.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, çalışmalarda neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar.

Öğretmen aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltir.

-Denize hangi mevsimde gireriz?

-Plaja ne yapmaya gittik?

-Plaja giderken yanımıza neler aldık? Niçin?

-Denize girmeden önce ne giyilir?

5. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere yaz mevsimi hakkında aşağıdaki bilmeceyi sorar.

- ✓ Her akşam yatar
Her sabah kalkar.
Fakat hiç uyumaz.(GÜNEŞ)
- ✓ Güneş etrafı yakar,
Çocuklar şapka takar,
İnsanlar terleyince,
Kendini denize atar. (YAZ)

5. Plan

Konu: Hayvanları Tanıyalım²⁰

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Hayvanlar ve Özellikleri

Kazanımlar:

1. Hayvanları tanır.
2. Hayvanların özelliklerini söyler.
3. Söylenilen hayvanların taklidini yapar.
4. Söylenilen hayvanın sesini çıkarır.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Hayvan kostümleri, hayvan maskeleri, çeşitli hayvan resimlerinden oluşan flash kartlar

Hazırlık-Isınma:

1.Etkinlik

Öğrencilere sınıfta rahat edebilecekleri bir yere oturmaları söylenir. Öğretmen, öğrencilere şu yönergeleri verir: “Şimdi gözlerinizi kapatın ve bir hayvan seçin ve bu hayvanı düşünün..” Ardından “Düşündüğünüz hayvan nasıl bir hayvan?.. Nasıl hareket ediyor?.. Nasıl sesler çıkarıyor?..”sorularını sorar. Sorulara cevap alındıktan sonra öğrencilerden gözlerini açmaları istenir. “ Şimdi kendinizi o hayvan gibi düşünün, kendinizi onun yerine koyun ve o hayvan gibi hareket etmeye başlayın! der. Öğrenciler, düşündükleri hayvanın taklidini yaparlar.

2. Etkinlik (Taklit Et)

Gönüllü bir öğrenci ortaya ebe olarak seçilir. Seçilen öğrenciye, “Şimdi düşündüğün hayvan gibi hareket et” yönergesi verilir. Diğer öğrenciler, ebenin hangi hayvanın taklidini yaptığını bulmaya çalışır. Çalışma, diğer istekli öğrencilerin düşündükleri hayvanın taklidini etmesiyle devam eder.

²⁰ Bu plan, Hülya Gök, Sevim Mentşe ve Songül Başbuğ tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Grubu için Hazırlanmış 90 Dakikalık 40 Dersten Oluşan Yaratıcı Drama Programı” kitabındaki etkinliklerden esinlenerek oluşturulmuştur.

Canlandırma

3.Etkinlik

Öğretmen, öğrencileri 4 gruba ayırır. Her gruba hayvan isimleri söylenir ve gruplara hangi hayvanı seçmek istedikleri sorulur. Öğretmen, öğrencilerden belirlenen hayvanların hareketlerini, seslerini, nerede yaşadıklarını anlatan bir canlandırma yapmalarını ister. Gruplara hazırlanmaları için süre verilir. Ardından gruplar kostümlerini giyerek ve maskelerini takarak canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, hangi konuyu anlattıkları hakkında konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, hayvanların taklidini yaparken neler hissettikleri, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar.

5.Etkinlik

Öğretmen tarafından hazırlanan çeşitli hayvanların resimlerinden oluşan hayvan kartları öğrencilere teker teker gösterilir ve bu hayvanlar hakkında öğrencilere çeşitli sorular sorulur.

-Bu hangi hayvandır?

-Bu hayvan nasıl ses çıkarır?

-Bu hayvan nasıl hareket eder?

-Bu hayvan ne yer?..vb.

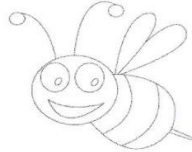
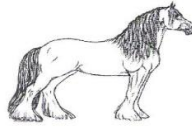
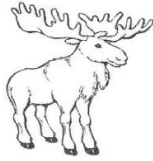
6. Etkinlik

Hayvanlar ve özellikleri ile ilgili çalışma sayfası öğrencilere yaptırılır.

Yönerge:

1-Resimlerde gördüğün hayvanların adını söyleyin.

2-Hangi hayvanların canlandırması yapıldıysa o hayvanları istediğin renge boyayın.

6. Plan

Konu: Hayvanları Tanıyalım

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Hayvanlar

Kazanımlar:

1. Hayvanları tanır.
2. Söylenilen hayvanların taklidini yapar.
3. Söylenilen hayvanın sesini çıkarır.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Fon kartonu, prit, mum boyası, çeşitli hayvan resimleri, hayvan maskeleri, sirk ile ilgili resimler.

Hazırlık-Isınma:

1.Etkinlik (Davul Zurna 1,2,3)

Gönüllü bir ebe seçilir. Ebe duvara geçer ve sırtını diğer öğrencilere döner. Diğer öğrenciler ebenin karşısındaki duvarda sıralanır. Ebe duvara dönüp “Davul Zurna 1, 2,3” dedikten sonra arkasını dönüp öğrencilere bakar. Öğrenciler, bu söz söylenirken bir hayvan taklidini yapacak şekilde vücutlarına bir form verirler. Ebe arkasına döndüğünde hareket eden bir öğrenci görürse ismini söyler. İsmi söylenen öğrenci oyundışı kalır. Ebeye yakalanmayan öğrenciler ebenin sırtına dokunmak için oyun devam ederken yaklaşılmaya da devam ederler. Ebenin sırtına dokunmayı başaran öğrenci ve oyuna devam eden diğer öğrenciler kaçar. Ebenin yakaladığı öğrenci, yeni ebe olur. Oyun birkaç kez aynı biçimde devam ettirilir.

2.Etkinlik (Minik Kanarya)

Öğretmen, öğrencilere aşağıdaki yönergeleri verir:

“Güneşli, ılık bir bahar günü, kırık bir yerde çimenlerin üzerinde, gözlerin kapalı sırtüstü yatıyorsun... Minicik bir kanarya kuşu, uçarak geldi ve alnına kondu. Sakın kıpırdama, kaçmasın... Alnından burnuna gelip kondu... Kıpırdama, yoksa kaçar... Minik kuş şimdi çenende. Öylece duruyor... Minicik ayakları ile çenenin üzerinde... Minik kuş şimdi göğsünün üzerine geldi... Yavaşça oturdu... Yumuşacık tüylerini göğsünün üzerinde hisset... Sıcacık, yumuşacık tüyleri var... Sonra bir elinin üzerine kondu... Şimdi karnının üzerinde... Tek ayağını kaldırdı ve öteki ayağı üzerinde öylece duruyor... Minik kuş bacağına geldi... Şimdi de ayağının ucuna kondu... Ayağının ucunda tüylerini kabarttı, boynunu ileri doğru uzattı... Minik kuş uçtu gitti... Birden ona kadar sayacağım. Yedi dediğimde gözlerini açabilirsin”.

Öğretmen, öğrenciler gözlerini açtıktan sonra yavaşça minderden kalmalarını ister ve anlattıkları ile ilgili öğrencilere çeşitli sorular yöneltir, neler hissettiklerini sorar.

Canlandırma

3.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere sirke gidip gitmediklerini sorar. Daha sonra sirk ile ilgili çeşitli resimleri öğrencilere gösterilir ve sirkın nasıl bir yer olduğundan bahsedilir.

Öğrenciler ikili gruplara ayrılır. Her gruptaki öğrencilerden biri hayvan biri ise hayvan eğitmeni olur. Öğretmen, gruptaki öğrencilerden birinin bir hayvan seçmesini, seçtikleri hayvana ne öğreteceklerine karar vermelerini ve istedikleri maskeleri seçmelerini ve kostümleri kullanabileceklerini söyler. Grup üyelerine nasıl bir canlandırma yapacaklarına karar vermeleri için süre verilir. Sonra gruplar için bir gösteri alanı belirlenir. Her grup sırayla gelerek canlandırmalarını yapar. Hayvanları nasıl eğittiklerini gösteren bir show yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları, hayvan terbiyecisi ve hayvan rolüne girenlerin neler hissettikleri ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığı, etkinlikler sırasında neler öğrendikleri ve hayvanların taklidini yaparken neler hissettikleri sorulur.

5. Etkinlik

Öğretmen, sınıfı 3 gruba ayırır. Hayvan resimlerini (aile katılım etkinliği olarak öğrencilerden evde kesilip getirilen), her grubun önünde olan beyaz fon kartonuna yapıştırmaları söylenir. Resmini yapıştırdıkları hayvanların yaşadıkları yerlerin resimlerini (mum boyası ile) çizmeleri ve sirkte yaptıkları canlandırmalar ile ilgili çeşitli resimler yapmaları istenir. Tamamlanan çalışmalar, sınıf panosunda sergilenir.

7. Plan

Konu: Hayvanları Sevmek ve Korumak

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Hayvanlar

Kazanımlar:

1. Hayvanları korumanın önemini fark eder.
2. Hayvanları sevmenin önemini fark eder.
3. Yaşamda hayvanlar ile paylaştıklarını (duygu ve düşüncelerini) açıklar.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Kuğu resimleri, hayvanları sevme ve koruma konulu resimler, tebeşir.

Hazırlık-Isınma:

1.Etkinlik (Hayvan Koruyucusu)

Öğrenciler çember olur. Çemberin merkezine bir oyuncak hayvan konur. Bir öğrenci, belirlenen oyuncak hayvanın muhafızıdır. Bu öğrenci, elindeki topu çemberde duran bir arkadaşına atar. Çemberdeki öğrenciler topla oyuncak hayvanı devirmeye çalışırlar. Her öğrencinin 3 defa oyuncak hayvanı devirme hakkı olduğu belirtilir. Oyunağı kim devirirse o muhafız ile yerini değiştirir, oyun aynı şekilde birkaç kez tekrar edilir.

2.Etkinlik (Kurt, Çoban ve Kuzular)

Oyun için öğrenciler arasından kurtlar, çobanlar ve kuzular seçilir. Oyunda çit olarak bir alan belirlenir ve belirlenen yerlere şeritler yapıştırılır. Seçilen kurtlar çobana seslenir:

-Çobanlar sürün koyunlarınızı (Çobanla kurt birbirlerine dokunamazlar)

Çobanlar kollarını açmış bir şekilde kuzularını korur, kuzuları saklayarak çitlerin içine götürmeye çalışırlar. Kurt, bu sırada çobana dokunmadan kuzuları kapmaya çalışır ve saldırır. Yakaladığı kadar kuzu oyundan çıkar. Çitlere giden kuzular ise kurtulmuş olur. Oyun bu şekilde birkaç kez tekrar edilir.

Canlandırma

3.Etkinlik

Öğretmen, hayvanları sevmek ve korumak ile ilgili bir hikâyeyi (Kuğular Aç Kalmasın) öğrencilere okur ve hikâyeyi yarıda keser.

“Kuğular Aç Kalmasın”²¹

Nazlı, anaokuluna gidiyormuş. Okulunu, arkadaşlarını, öğretmenini ve hayvanları çok seviyormuş. Nazlı, evinde değişik hayvanlar besleyip büyötmek istiyormuş. Annesine sürekli,

-Anne, ne olur bana bir köpek, bir de kedi alın. Bir de kuşum olsun, diyormuş.

Annesi de,

-Nazlıcığım, evimiz bu hayvanları beslemeye uygun değil. Biz seninle sokaktaki kedi ve köpekleri besleyelim. Bu da hoş bir şey değil mi, diye yanıt vermiş.

²¹ Tekeş Ergöl, G. (2006). Kuğular Aç Kalmasın. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Nazlı, sonunda annesinin bu önerisini kabul etmiş. Evlerinin önündeki kedi ve köpekleri beslemeye başlamışlar. Nazlı, anaokuluna gidiyormuş. Bir gün anaokulunda, öğretmeni çocuklara sormuş:

-Çocuklar, biliyor musunuz? Okulun arkasındaki göle kuğular gelmiş. Göreniniz oldu mu?

Ali,

-Evet, biz onları gördük; çok şirinler öğretmenim, demiş.

Öğretmen çocuklara sormuş:

-Sanırım, onlar şimdi çok açlar. Acaba ne yapsak da onlara sevgimizi, onları korumak istediğimizi göstersek?

Hikâye yarıda bırakılır ve yarıda bırakılan hikâyeyi öğrencilerin devam ettirmeleri istenir. Öğrenciler 5'erli gruplara ayrılır. Gruplar kendi aralarında nasıl bir canlandırma yapacaklarını düşünmeye başlarlar ve ardından canlandırmalarını sırası ile yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları, canlandırma yaparken aç kalan kuğuların neler hissetmiş olabilecekleri ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, öğrencilerin neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğrencilere, hayvanların taklidini yaparken neler hissettikleri, sokaktaki hayvanların nasıl hayatta kalmaya çalıştıkları sorulur. Hayvanları koruma, sevme ve hayvanların neden yaşama hakkına sahip olduğu hakkında konuşulur.

5.Etkinlik

Öğrencilere, öğretmen tarafından hazırlanan çeşitli hayvanların resimlerinden oluşan hayvan kartları teker teker gösterilir ve bu hayvanlar hakkında aşağıdaki sorular sorulur.

-Resimlerde neler görüyorsunuz?

-Hayvanlar hakkında neler düşünüyorsunuz?

-Çevremizdeki hayvanlara nasıl davranmalıyız?

-Sokak köpeklerine nasıl yardım edebiliriz?

-Hayvanları korumak için neler yapabiliriz?

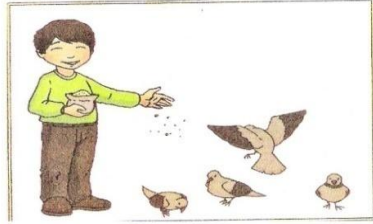
6. Etkinlik

Hayvan sevgisi ve hayvanları korumak ile ilgili olan çalışma sayfası öğrencilere yaptırılır.

Yönerge: Resimdeki olayları anlatın. Doğru davranışların olduğu resimlerin altındaki kutuları boyayın.

8. Plan

Konu: Bitkileri Tanıyalım

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Bitkiler

Kazanımlar:

1. Bitki çeşitlerini söyler.
2. Çiçek isimlerini bilir.
3. Gösterilen çiçeğin ismini söyler.
4. Gösterilen ağacın ismini söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Çiçek ve ağaç resimlerinden oluşan flash kartlar, çeşitli çiçek ve ağaç resimleri (papatya, gül, lale, sümbül, menekşe, karanfil, çam, meşe, çınar, kavak, kestane, palamut), mendil.

Hazırlık-Isınma:

1.Etkinlik (Bitkini Tanıt)

Öğrenciler, 2'şerli olarak gruplara ayrılır. Öğretmen, önceden hazırlanmış olduğu çiçek ve ağaç resimlerinden oluşan kartları (papatya, gül, lale, sümbül, menekşe, karanfil, çam, meşe, çınar, kavak, kestane, palamut) öğrencilere verir. Öğretmen, öğrencilere verdiği resimlere (çiçek ya da ağaç) ilişkin vücutlarına bir form vermeleri için süre tanır. Gruplar yan yana gelerek çember oluşturur. Oyun başlar. Her grup sırası geldiğinde önce boynunda asılı olan çiçeğin ya da ağacın ismini söyler ve vücutlarına belirledikleri formu verirler. Birkaç kez bu şekilde tekrar edilir. Öğretmen, hangi bitkinin ismini söylüyorsa, gruplar o bitkinin formunu hatırlayarak aynısını yapmaya çalışırlar.

2.Etkinlik (Ben Bir Aşure Yaptım)

Öğretmen, öğrencilerin çember olup yere oturmalarını ister. Öğrencilere, boyunlarında asılı olan ağaç ve çiçek resimleri ile ilgili bir oyun oynayacaklarını söyler ve “Ben bir aşure yaptım, içinde papatya var, çam yok” der (Öğretmen, öğrencilerin bu cümleyi hatırlayıp kurabilmelerine yardımcı olur). Papatya olan öğrencilerden biri devam ettirir: “Ben bir aşure yaptım, içinde çam var, lale yok”. Herkesin oyuna katılımını gerçekleştirene kadar oyun devam ettirilir.

3.Etkinlik (Hayvan, Ağaç, Çiçek Oyunu)

Öğrenciler çember şeklinde yan yana sıralanırlar ve çömelirler. Öğrencilerden biri ebe olarak seçilir ve eline mendil verilerek çemberin ortasına geçmesi istenir. Elinde mendil olan öğrenci, elindeki mendili bir arkadaşına atar ve “Hayvan mı, çiçek mi, ağaç mı?” diye sorar. Öğrenciler bu soruya en sonda bulunan ağaç ile ilgili örnekler vermelidir (Öğretmen, öğrencilere soruyu sorma ve sorunun sonunda söylenen kelimeyi hatırlatma konusunda yardımcı olur). Eğer oyuncu “Ağaç mı, hayvan mı, çiçek mi!” diye sorarsa, bir çiçek isminin söylenmesi gerekmektedir. Oyun çemberdeki bütün öğrenciler görev alınca kadar devam eder.

Canlandırma

4.Etkinlik

Öğretmen, bitkiler ile ilgili hazırlanan çiçek ve ağaç flash kartlarını öğrencilere gösterir ve bitkiler ile ilgili sorular sorar:

- Bu ağacın ismi nedir?
- Bu çiçeğin ismi nedir?
- Bu çiçek ne renktir?
- Bu ağacın yaprakları nasıldır? vb.

Öğrencilerin verdiği cevaplardan sonra öğrenciler 3'erli gruplandırılır. 3'er kişinin bitkiler ile ilgili flash kartlarından birini seçmeleri istenir. Ağaç resmini seçen gruplar için öğretmen: "Siz baharda çiçeklerini yeni açmış bir ağaçsınız. Siz bu yeni halinizle neler yapmak istersiniz? Neler konuşursunuz, kendinizi nasıl hissedersiniz? Bize bunları canlandırın" der. Öğretmen çiçek resmini seçen gruplara ise "Siz baharda açan bir çiçeksiniz. Bu rengârenk halinizle, neler yapmak istersiniz? Neler konuşursunuz, kendinizi nasıl hissedersiniz? Bize bunları canlandırın" der.

Gruplar aralarında konuşup nasıl bir canlandırma yapacaklarına karar verdikten sonra gruplar sırası ile canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları, hangi konudan bahsettikleri ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

5. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğrencilerle çiçekler ve ağaçlar (papatya, gül, lale, sümbül, menekşe, karanfil, çam, meşe, çınar, kavak, kestane, palamut) hakkında konuşulur.

6. Etkinlik

Öğrencilerin etkinliklerde kullanılan ağaç ve çiçek resimlerini ve özelliklerini öğrenip öğrenmediklerini belirlemek için çeşitli sorular sorulur. Sorulan sorulara göre öğrencilerin anlatılan bitkiyi bulmaları istenir.

7. Etkinlik

Öğretmen, hazırlamış olduğu ağaç resimleri ve ağaçların yaprakları ile ilgili resimleri yere koyar ve öğrencilerin bu resim kartlarını eşlemelerini ister.

9. Plan

Konu: Bitkilerin Büyümesi ve Gelişmesi Aşamaları

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Bitkiler

Kazanımlar:

1. Bitkilerin büyümesi için gerekli olan etkenleri söyler.
2. Bitkilerin büyüme aşamalarını sıralayarak söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Bitkilerin büyümesi konulu sıralama kartı, ince kumaştan bir örtü, toprak, su ve güneş resim kartları, çeşitli çiçek, meyve ve ağaç resimleri, sulama kabı, oyuncak meyveler, çiçek, güneş ve ağaç kostümleri.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Toprak, Su, Güneş)

Öğretmen, sınıfın zeminine 3 çizgi çizer. Çizgilerin başlangıç kısımlarına da toprak, güneş ve su resim kartları yapıştırılır. Her çizgi farklı bir kavramı (toprak, su, güneş) temsil eder. Öğretmen, öğrencilere “toprak” dediği zaman öğrenciler toprağı temsil eden çizginin üzerine sıralanırlar, “su” dediği zaman, suyu temsil eden çizgini üzerine sıralanırlar ve “güneş” dediği zaman ise güneşi temsil eden çizgini üzerine sıralanmaya çalışırlar. Komut verildiği an doğru çizginin üzerine geçemeyen, şaşırın ve geç kalan öğrenciler oyundan çıkar. Oyunu kazanan öğrenci alkışlanır.

2. Etkinlik (Zıpçıktı Çiçek Açtı)²²

Öğrenciler çember olurlar ve oldukları yere otururlar. Oturan öğrenciler “zıpçıktı çiçek açtı” denilince, hızla ayağa kalkar, kollarını yana açar ve yine otururlar. Öğretmen “zıpçıktı çiçek açmadı” dediğinde ise, öğrenciler oturma durumlarını bozmazlar." Zıpçıktı çiçek açtı" denilince oturma durumunda kalan ya

²² Bu etkinlik,

http://www.dersimiz.com/egitsel_oyunlar/oyun.asp?id=1107&Z%FDp%E7%FDkt%FD%20%C7i%E7ek%20A%E7t%FD adresinden alınmıştır.

da "zıpçıktı çiçek açmadı" denilince ayağa kalkan öğrenci, yanmış olur; oyundışı kalır. Oyun aynı şekilde birkaç kez tekrar edilir.

Canlandırma

3. Etkinlik

Öğrenciler 6'lı gruplara ayrılır. Tohumun büyüüp çiçek olmasını canlandıracakları öğrencilere anlatılır. Bir öğrencinin bahçıvan, bir öğrencinin güneş ve gruptaki diğer öğrencilerin ise tohumun büyüdüktan sonra ağaç ve çiçek olmasını canlandıracakları söylenir. Her gruptaki öğrenci bir bitki çeşidi seçer. Tohumun büyümesini gruplar kendi aralarında konuşur. Ardından öğrenciler sırasıyla canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları, tohumun büyümesi için bahçıvanın neler yaptığı, tohumun büyümesi için nelere ihtiyacı olduğu ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğrencilerle daha önce gördükleri çiçekler ve ağaçlar hakkında konuşulur. Bitkilerin büyümesi ve gelişmesi hakkında konuşulur.

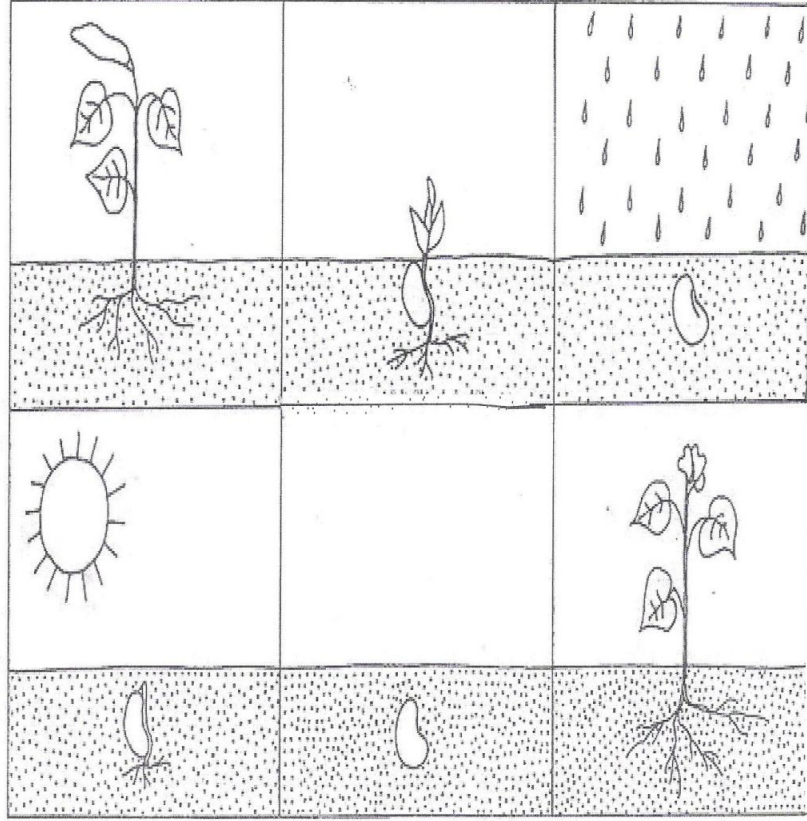
5. Etkinlik

Kavram kartı

Bitkinin büyümesi aşamaları ve bitkinin büyümesi için nelere ihtiyacı olduğu tekrar edilir. Bitkinin büyümesi aşamalarını anlatan kavram kartları öğrencilere tek tek tanıtılır. Hazırlanan kavram kartları öğrenciler tarafından doğru bir şekilde yerleştirmeye çalışılır.

6. Etkinlik

Bitkilerin büyüme aşamaları ile ilgili bir çalışma sayfası öğrencilere yönergeye uygun olarak açıklanır ve çalışması sayfası uygulanır.

YÖNERGE : RESİMLERİ İNCELEYİNİZ BİTKİLERİN BÜYÜME AŞAMASINA GÖRE NUMARALANDIRINIZ.

10. Plan

Konu: Çevreyi Güzelleştirmek ve Korumak

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Okul Bahçesi

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: Ağaç Dikmek ve Bitkileri Korumak

Kazanımlar:

- 1.Çevresini farklı şekilde düzenlemek için fidan diker.
2. Ağaçtan elde edilen ürünleri söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Fidan, Kürek, Ağaç kostümü, masa, sandalye, kalem, kağıt, keçeli kalem.

Ön Bilgiler:

- Etkinliklerin uygulanması öncesinde ve fidan dikimlerini gerçekleştirmek için velilerden izin alınır. (Aydın/ Davutlar Belediyesi'nin kontrol ve deney grubu için uygun görmüş olduğu yere gidilerek fidan dikimini gerçekleştirmek amacıyla)

- Yaratıcı drama planını uygulamadan önce Aydın/Davutlar Belediyesi'ne bağlı arazide öğrenciler ile fidan dikim çalışması yapılır.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Ağacına Sarıl)²³

Öğretmenin yönergelerine göre öğrenciler iki gruba ayrılır. Bir grup ağaç kostümü giyer. Gruptaki öğrencilerden her biri kendisi için bir ağaç (ağaç kostümü giymiş öğrenci) seçerek yanına gider. Öğretmen öğrencilere şu yönergeleri verir: “Şimdi ağacınızın gövdesine kollarınızla ve vücudunuzla sarılın... Yanağınızı yavaşça ağacınıza dayayın ve o ağacın kokusunu almaya çalışın... Etrafınızda çıkan sesleri dikkatlice dinleyin... Ağacınız size bir şeyler söylüyor... Acaba bu ağaç size neler söyleyebilir?... O'na ne söylemek istediğinize karar verin ve onunla konuşun...

²³ Önder, A. (2003). Okul Öncesi Çocukları İçin, Eğitici Drama Uygulamaları. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çalışma sonrasında, öğrencilerin ağaçları ile ilgili neler hissettiklerine, ağaçlarına dokunduklarında, onları dinlemeye çalıştıklarında neler düşündüklerine ve ağaçlarıyla neler konuştuklarına ilişkin sorular sorulur.

2. Etkinlik (Ağaçtan Yaptım)

Öğrencilerden biri ağaç olarak seçilir. Oyunun oynanacağı alanın 4 farklı yerine masa, sandalye, kalem ve kâğıt öğrencilerin görebilecekleri şekilde yerleştirilir. Ebe (ağaç) sandalye dediği zaman grup, sandalyenin olduğu bölüme doğru giderler, kalem dediği zaman kalemin olduğu yere giderler. Ebe her söylediği nesneye giderken sona kalan öğrenciyi oyun dışı bırakır.

Canlandırma

3. Etkinlik

Öğretmen, fidan dikimi ile ilgili hikâyeyi öğrencilere okur ve hikâyeyi yarıda bırakır.

“Bir zamanlar bir köyde yaşayan Pamuk adında bir dede varmış. Bu dede çok iyi kalpli ve çok şirin bir dedeymiş. Çocuklar Pamuk Dedeyi çok severmiş. Pamuk Dede de çocukları çok severmiş. Çocukları ne zaman görse onlara hediyeler verir, onları mutlu edermiş. Çocukları sevdiği gibi doğayı da severmiş, Pamuk Dede. Çocuklar, okulda öğretmenlerinden fidan dikmenin çevreyi korumak ve güzelleştirmek için ne kadar önemli olduğunu öğrenmişler. Bunun üzerine bir gün çocuklar fidan dikmek istemişler ama nasıl dikeceklerini ve nereye dikeceklerini bilmiyorlarmış. Çocuklar kara kara bunu düşünürken Pamuk Dede de o sırada çocukların yanından geçiyormuş.”

Öğretmen öğrencileri 4'erli gruplandırır ve hikâyeyi nasıl tamamlayabileceklerini düşünmeleri için onlara süre verir. Hikâyenin devamını getirmeleri için aralarında rol dağılımları yapılması sağlanır ve gruplar sırayla canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

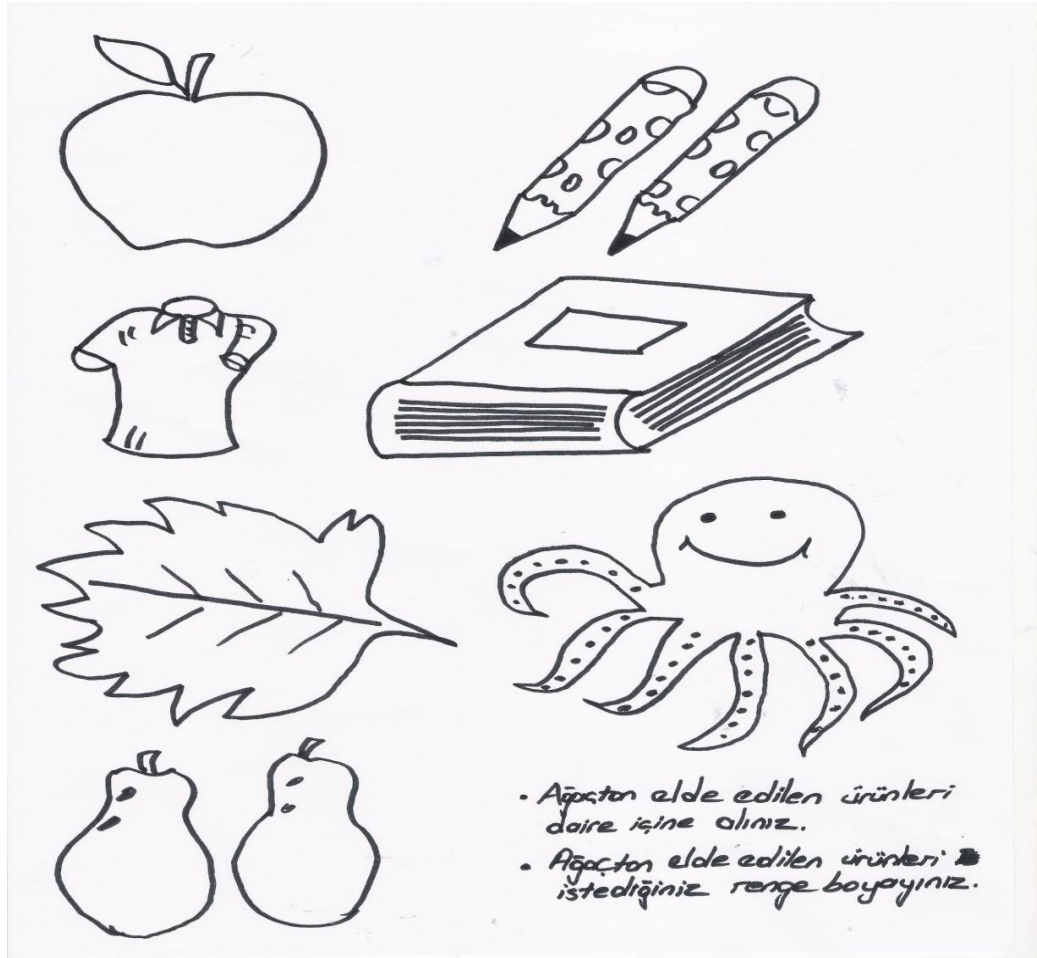
4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğretmen, öğrencilere şu soruları yöneltir:

- Ağaçların yararları nelerdir?
- Bitkileri korumanın ve fidan dikmenin önemi nedir?
- Ağaçlarla ve çiçekler ile ilgili yaşadığınız bir olay var mı?
- Eğer ağaçlar olmasaydı dünya nasıl olurdu?
- Sizler birer ağaç olsaydınız, insanlara neler söylemek isterdiniz?
- Fidan dikerken neler hissettiniz?
- Ağaçlardan elde edilen ürünler nelerdir?

5. Etkinlik

Ağaçtan elde edilen ürünler ile ilgili çalışma sayfası uygulanır.

11. Plan

Konu: Çevre Bilinci ve Çevre Farkındalığı

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Okul Bahçesi ve Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: : Çevreyi ve Ağaçları Korumak

Kazanımlar:

1. Çevresinde gördüğü bitkileri (ağaçları) koruması gerektiğini fark eder.
2. Çevresindeki bitkileri korumak için yapılması gerekenleri açıklar.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi, problem çözme yöntemi.

Araç-gereç: Ağaç, çiçek, güneş, bulut ve hayvan kostümleri, yoğurt kabı, bardak, tebeşir, ağaçların düşmanı olabilecek nedenler (yangın, balta, bıçak, çöp vb.) ile ilgili resimler, ağaçlara zarar vermeyecek durumlar (kuşların ağaçlara konması, meyvelerin yetişmesi, yağmur yağması vb.) ile ilgili resimler ve “Sertap Erener-Rengârenk” adlı şarkısı, A4 kâğıdı, pastel boya, çiçek, ağaç kostümleri.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Ağacını Sula ve Büyüt)

İki öğrenci ağaç rolüne girer ve ağaç kostümü giyerek ağaç taklidi yaparlar. Ağaçların önünde de bir yoğurt kabı bulunur. Geriye kalan öğrencilerde 2 gruba ayrılarak ağaçların karşısında arka arkaya sıra olurlar. Öğretmen yere tebeşir ile düz bir çizgi çizer. Öğrenciler ağacına giderken yerdeki düz çizginin üzerinden gitmek zorundadırlar.

Gruplardaki öğrencilerden her biri ellerindeki su dolu bardağı kendi ağacının önündeki kaba boşaltır. Yoğurt kabını dolduran öğrenci, grubunun en arkasına geçer. Sırası gelen öğrenci aynı işlemi devam ettirir. En çabuk dolduran grup oyunu kazanır.

2. Etkinlik (Ağaçların Düşmanlarını Devirelim)

Öğretmen öğrencilerin boyunlarına önceden hazırladığı, ağaçlara zarar verebilecek (dalları koparılmış ağaç, yanan ağaçlar, keçilerin ağaç dallarını yemesi, oduncuların odunları kesmesi vb.) durumların resimleri ile ilgili kartonları asar. Bu öğrenciler ayakta dururlar. Öğrencilerden 5'i, müzik başladığında boynuna resimlerin asıldığı öğrencilere gidip, ağaçların düşmanı olabilecek durumlara karşı neler yapılabileceğini düşünür ve çözüm üretirler. Bulunan çözümlerin resimleri yapılır. Bu çözümler ile ilgili hazırlanan kartonlar, çözüm önerileri getiren öğrencilerin tekrar boyunlarına asılır. Oyun her öğrenci çözüm önerisi getirene kadar oynanır.

Canlandırma

3. Etkinlik

“Üzgün Ağaçlar”²⁴

Öğretmen, önceden hazırlamış olduğu durum kartlarını (dalları koparılmış ağaç, yanan ağaçlar, keçilerin ağaç dallarını yemesi, oduncuların odunları kesmesi vb.) sınıfın çeşitli yerlerine asar. Drama konusunun ağaçları üzen insanlar ve hayvanlar olduğu, insan ve hayvanların ağaçlara neden zarar verdiklerinin ise durum kartlarında gösterildiği anlatılır. Bu kartlar hakkında konuşulur. Ardından öğrenciler 4'erli gruplandırılır. Her grup bir durum kartının önüne geçirilir. Gruplardan, önlerindeki durum kartı ile ilgili bir canlandırma yapmaları istenir (Bunun için öğretmen de gruplara rehberlik edip yardımcı olur). Grupların canlandırma sırasında kullanabilmesi için çeşitli kostümler sınıfa getirilir.

Gruplar canlandırmalarını sonlandırdıktan sonra öğretmen öğrencilere: “Ağaçlara nasıl zarar verilmiştir?, Ağaçları korumak ve onları mutlu etmek için neler yapmamalıyız? Neler yapmalıyız? vb. sorular yöneltir.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğretmen, ayrıca öğrencilere şu soruları yöneltir:

- Çevreyi korumak için neler yapmalıyız?
- Ağaçlara neler zarar verir? Vb.

5. Etkinlik

Her öğrenciye pastel boya ve resim kâğıdı dağıtılır. Öğrencilerden çevremizi ve ağaçları korumak için neler yapılması gerektiğini anlatan bir resim yapmaları istenir. Yapılan resimler sınıf panosunda sergilenir.

12. Plan

Konu: Çevreyi Gözlem

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Okul Bahçesi ve Sınıf

²⁴ Bu etkinlik, Prof. Dr. Alev Önder ve Yrd. Doç. Dr. Hülya Gülay'ın “Sürdürülebilir Gelişim İçin Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi” adlı kitabındaki etkinlikten esinlenilmiştir..

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Çevreyi Tanıma ve Çevre İle İlgili Bilgi Edinme

Kazanımlar:

1. Doğadaki güzellikleri fark eder.
2. Doğa olaylarında çıkan sesleri taklit eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi, problem çözme yöntemi.

Araç-gereç: Güneş, bulut, ağaç kostümleri, kuş resim kartları, A4 kâğıdı, pastel boyalar.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Doğayı Dinle ve Rahatla)

Öğretmen ve öğrenciler okul bahçesine çıkarlar. Okul bahçesinde ağaçlar ve çiçekler vardır ve kuş ve böcek sesleri duyulabilmektedir. Ayrıca okul girişinde kenarda bulunan çimenlerin sulanması için fiskiyele de açıktır ve sesi de duyulabilmektedir. Öğretmen, öğrencilere bahçenin diğer tarafında yerdeki çimenlerin üzerine sırt üstü yatmalarını söyler ve şu yönergeyi verir: “Şimdi çimenlerin üzerinde sessizce ve hareket etmeden yatıyorsunuz... Ağaçların yapraklarının rüzgârla birlikte çıkan seslerini dinleyin... Kuşların sesini de duymaya çalışın... Böceklerin seslerini fark etmeye çalışın... Rüzgârın uğultusunu dinleyin. Doğadaki rahatlatıcı gücü ve güzellikleri fark edin. Rahatladınız ve gevşediniz. Kendinizi rahat, sakin ve iyi hissediyorsunuz. On’a kadar sayacağım... Gözlerinizi yavaşça açıp yavaşça kalkabilirsiniz.

Çalışma sonrasında öğrencilerin neler hissettiği hakkında konuşulur.

2. Etkinlik (Çevre Heykeli)

Öğrenciler, sınıfta yürümeye başlarlar. Öğretmenin verdiği yönergelere uygun olarak hareket ederler. Öğretmen sırasıyla, bataklıktaymış gibi, kızgın/ sıcak kumlardaymış gibi, deniz kıyısındaymış gibi, çakıl taşlarının üzerindeymiş gibi yürümelerini ister. Yürüyüş bittikten sonra, öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu çevre ile ilgili resim kartlarını yere koyar. Öğrenciler 2’li gruplara ayrılır. Her grup yerden bir resim kartını alır. Öğrencilerin resim kartındaki canlı ya da cansız varlıkların heykellerini yapmaları için vücutlarına form vermeleri istenir. Gruplara, resimlere göre form oluşturmaları için yeterli süre verilir. Ardından grupların belirledikleri formları yapmaları istenir. Öğrenciler heykel olduktan sonra birbirlerine bakarak kimlerin aynı resmin heykelini yaptığını anlamaya çalışırlar.

Bulan gruplar bir araya gelerek grup oluşturur. Hangi grup önce bulup oluşturulursa, o grup oyunu kazanır.

Canlandırma

3. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere aşağıdaki hikâyeyi anlatır.

“Ormandaki ağaçlar, kollarını ve ellerini ağaç gibi havaya kaldırarak sessizliğin ve sakinliğin tadını çıkarırlar ve kendi aralarında havanın ne kadar güzel olduğunu konuşmaya başlarlar. Kuşlar ağaçtan ağaca uçarak mutlulukla öterler ve ağaçların havadan ne kadar güzel olduklarını anlatmaya başlarlar. Ancak bir süre sonra fırtına çıkar.

Öğrenciler gruplara ayrılırlar (Öğrencilerin bir kısmı, ormanda bulunan birer ağaç olurlar. Bir kısmı da fırtına rolünde olur. Bir öğrenci güneş, iki öğrenci de kuş rolünde olurlar). Öğretmen hikâyeyi anlattıktan sonra ormanda fırtına çıktığı andan itibaren ormandaki canlıların neler yaşadıklarını canlandırmalarını ister.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğretmen, ayrıca öğrencilere şu soruları yöneltir:

- Fırtına nasıl ses çıkarır?
- Doğada çıkan sesler nasıldır?
- Ağaçlar canlı mı yoksa cansız mıdır?
- Çevre ne demek?
- Çevremizde hangi canlılar yaşar?

5. Etkinlik

Öğrencilerden çevremizdeki güzellikleri anlatan birer resim yapmalarını isterim.

13. Plan

Konu: Çevreyi Gözlem

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Çevreyi Tanıma ve Çevre Farkındalığı

Kazanımlar:

1. Doğadaki güzellikleri fark eder.
2. Çevresindeki bitkileri koruması gerektiğini bilir.
3. Bitkilerin sorumluluğunu alarak yetiştirilmesine katkı getirir.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi, problem çözme yöntemi.

Araç-gereç: Kozalak, yaprak, ağaç kabuğu, kuru dal, taş ve bu nesnelerin resimleri, 4 ayrı renkte çiçek sulama kabı ve 4 ayrı saksı çiçeği, çadır, matara, ocak, şapka resimleri, çevre ile ilgili resim kartları, fırtına, kuş maskeleri, ağaç ve güneş kostümü, A4 kâğıdı, pastel boyalar, çadır, kamp malzemeleri, dağ resmi, mavi çöp poşeti, yeşil ve kırmızı fon kartonu, kuru dal parçaları, tencere, “Chokolade” adlı çocuk şarkısı, yapboz (doğa ile ilgili).

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik ²⁵

Bu çalışmada öğrenciler, öğretmen ve iki yardımcı öğretmen ve bir stajyer (öğretmen adayı) yer alır. Öğrenciler 4’erli gruplar oluştururlar. Her grup 2 metre uzak olarak yerleştirilmiş 4 masayı ziyaret eder ve başında bir yardımcı öğretmen bulunan her bir masadaki çalışmayı/problemi tamamlayarak/çözerek ilerler. Gruplar her bir masadaki problemi çözdükçe grup üyelerine bir yap-boz parçası ödül olarak verilir. 4 masayı tamamlayan grup üyeleri, kazandıkları yap-boz parçalarını birleştirerek 4 parçalı bir ağaç, çiçek ya da bir doğa resmine sahip olurlar.

Masalarda önceden düzenlenmiş olan problemler/çalışmalar şu şekildedir:

1. Masa: Öğrenciler, masa üzerinde bulunan gerçek doğa nesnelerini (kozalak, yaprak, ağaç kabuğu, kuru dal, taş) kartlardaki resimleri ile eşleştirir.

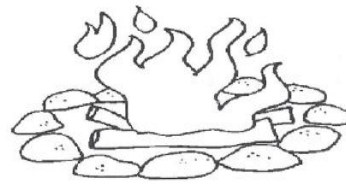
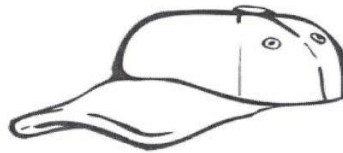
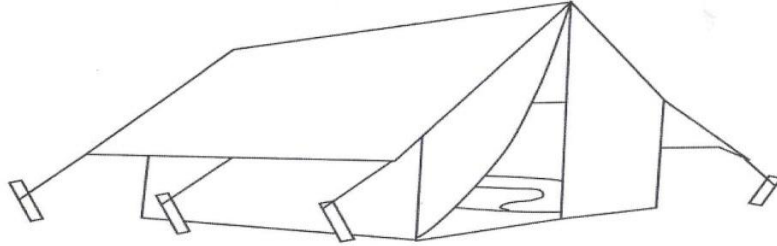
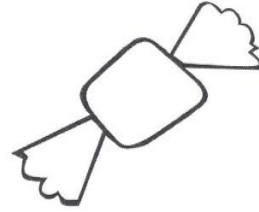
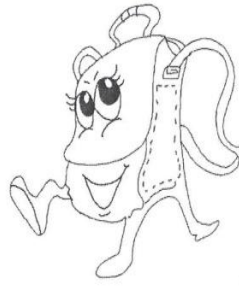
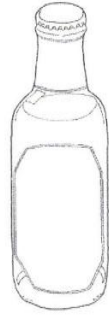
2. Masa: Öğrenciler, su dolu küçük kapları birer birer alıp kapların üzerinde etiketi olan saksı içindeki çiçekleri sular (4 ayrı renkte kap ve 4 ayrı saksı çiçeği).

---

²⁵ Bu çalışma, Alev Önder (2003)’ün Okul Öncesi Çocukları İçin, *Eğitici Drama Uygulamaları*. Adlı kitabındaki çevre eğitimi ile ilgili olan bir etkinlikten esinlenerek oluşturulmuştur. S.264.

3. Masa: Masanın yanında asılı olan bir ağaç resmine ipe asılı olan karton vardır. Bu kartonda ormanda kamp yapmak için gerekli araçların/nesnelerin (çadır, ocak, matara) resimlerine yer almaktadır. Öğrencilerden bu resmi incelemeleri istenir. Ardından gruplar, masaya yerleşerek önlerindeki çalışma sayfasını yönergeye uygun olarak tamamlar.

YÖNERGE:

Ormanda kamp için gerekli olan malzemeleri söyleyin. Daire içine alın.

Resimleri istediğiniz renge boyayın.

4. Masa: Öğrenciler, içinde orman, ağaç sözcükleri geçen, daha önceden öğretilmiş bir şarkıyı, masadaki yardımcı öğretmenle birlikte söyler.

Canlandırma

2. Etkinlik

“Ormandaki Kamp”

Öğretmen, aşağıdaki metni öğrencilere anlatır.

“Öğrenciler ormanda kamp kurmak için araç-gereçlerini alırlar ve yolculuğa çıkarlar. Beğendikleri yerde dururlar. Çadırlarını çıkarırlar. Öğretmenlerinin yardımı ile çadırı kurarlar ve ellerindeki araç-gereçleri çadırın içine ya da çadırın dışına yerleştirirler. İsteyen öğrenciler, kurumuş ağaç dallarını toplarlar (bahçenin çeşitli yerlerinde bulunan). Gölde yüzmek isteyen öğrenciler yüzerler, ağaçlardan meyve toplarlar, dağa tırmanırlar ve çadıra dönerler. Toplanan dal parçaları ile temsili olarak ateş yakarlar. Üzerinde yemek pişirirler ve sonra da yerler. Yemekten sonra müzik (Chokolate adlı şarkı) açılıp kamp ateşinin etrafında dans ederler. Ateşin üzerinden atlar ve eğlenirler. Daha sonra uzanıp dinlenirler. Kalkınca çay içerler, ateşi söndürüp, çadırı söküp eve dönüş için yola çıkarlar.”

Öğretmen, öğrencilere bu hikâyedeki gibi bir kamp alanı oluşturacaklarını ve kamp yapacaklarını söyler. Ardından sınıfı 3 gruba ayırır. Gruplara kendi aralarında görev dağılımları yapmak ve neler yapacaklarını konuşmak için süre tanınır. Ardından gruplar sırası ile canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

3. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğrencilerin, masalarda yaptıkları çalışmalarda ve kamp yaparken neler hissettikleri hakkında konuşulur.

4. Etkinlik

Öğrencilerden çevremizdeki ormanları, ormanda kamp yapmak için nelere ihtiyaç duyulduğunu ve ormanları korumak için neler yapılmalı, neler yapılmamalı vb. durumları anlatan birer resim yapmaları istenir.

14. Plan

Konu: Çevre Bilinci ve Çevre Farkındalığı

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Çevreyi Korumak ve Çevreyi Gözlem

Kazanımlar:

1. Çevresinde gördüğü bitkileri koruması gerektiğini fark eder.
2. Çevresindeki bitkileri korumak için yapılması gerekenleri açıklar.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Tuzak kurmak için ip, su birikintisi için mavi ve renkli fon kartonlarından hazırlanmış çiçekler, kraft kâğıdı, pastel boya, ağaç, güneş, çiçek kostümleri, suluk.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Ormandaki Tuzaklar)

Öğretmen, öğrencileri 3 gruba ayırır. Ardından sınıfın bir kısmına ip gererken (ip, yere yakın ve güvenli olabilecek şekilde) diğer bir kısmına ise mavi fon kartonlarından göl yaparak sınıfın zeminine yapıştırır. Kalan kısmına da fon kartonundan hazırlanmış çiçekleri koyar. Gruplar kendilerine bir isim bulurlar. Başlangıç noktasında gruplar arka arkaya dizilirler. Öğretmen “Başla” dediğinde her grubun önünde duran öğrenci, tuzakları geçerek, gölde yüzme taklidi yaparak çiçeğe ulaşmaya çalışır ve geri döner. Geri dönen grup üyesi kenara geçer ve bekler. Sırasıyla tüm grup üyeleri aynı aşamaları tekrar eder. En hızlı şekilde karşı taraftaki çiçekleri toplayan grup oyunu kazanır.

2. Etkinlik (Bahçıvan)

Öğrencilerden çember olmaları ve yere oturmaları istenir. Öğrencilerden bir bahçıvan ve bir de yaramaz çocuk seçilir. Bahçıvan çiçekleri sularken yaramaz çocuk ise bahçede dolaşmaktadır. Bahçıvan, yaramaz çocuğun yanına giderek “Sakin çimlere basma ve çiçekleri koparma” der. Yaramaz çocuk ise “Beni yakalayabilirsen söylediklerini yaparım” der ve kaçmaya başlar. Yaramaz çocuk hangi hareketleri yapıyorsa bahçıvan da aynı hareketleri yapmak zorundadır. Örneğin çocuk kendi etrafında dönerse bahçıvan da dönecek, tek ayakta ilerlerse bahçıvan da tek ayak üzerinde ilerleyecektir.

Canlandırma

3. Etkinlik

“Minik Kayısı Ağacı”²⁶

Öğretmen, öğrencilere aşağıdaki hikâyeyi okur ve yarıda keser.

“Güzel mi güzel bir ülkede yaşlı bir kayısı ağacı yaşarmış. Herkes ona Ağaç Dede, dermiş. Ağaç Dede’nin kayısıları çok tatlıymış. İnsanlar bu kayısıları çok severmiş. Sık sık kayısı yemeye gelirlermiş.

Bir gün, bir çocuk Ağaç Dede’nin kayısılarından koparıp yemeye başlamış. Kayısıları yedikten sonra da çekirdeklerini yere atmış. Farkında olmadan bu çekirdeklerden birinin üzerine basmış. Çekirdek toprağa gömülmüş. Bu çekirdek toprağın altına doğru inmeye başlamış. Günler geçmiş, yağmurlar yağmış, güneş toprağı ısıtmış... Çekirdeğin içinden bir filiz çıkmış... Kafasını yavaş yavaş toprağın üzerine doğru çıkarmış. Etrafına bakmış ve tam yanında kocaman bir ağaç olduğunu görmüş. Fidan ve Ağaç Dede tanışmışlar. Fidan, Ağaç Dede’ye “Ben nasıl oluştu” diye sormuş ve Ağaç Dede’de anlatmış. Gel zaman git zaman, küçük fidan büyüyerek genç bir kayısı ağacı olmuş. Kayısı vermeye başlamış. İnsanlar ona “Minik Kayısı Ağacı” adını takmışlar. Bir gün Minik Kayısı Ağacının yanından bir çocuk geçmiş ve Minik Kayısı Ağacının meyvelerinden yemeye başlamış. Çocuk yerdeki çekirdeklerden birinin de fark etmeden üzerine basmış ve çekirdeklerini yere atmış...”

Hikâyeyi yarıda bırakan öğretmen, sınıfı 4 gruba ayırır. Öğrencilerden hikâyenin geriye kalan kısmında neler olabileceğini düşünmelerini ve bunları canlandırmalarını ister. Gruplar sırası ile canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere çalışmalarda neler yaptıklarını, neler öğrendiklerini ve etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar.

²⁶ Bu hikaye, Vildan Batmaz (2011)’in Bilimsel Hikayeler, “Minik Kayısı Ağacı” adlı hikaye kitabından esinlenerek oluşturulmuştur.

5. Etkinlik

Ağaçsız ve çiçeksiz bir dünyanın nasıl olacağı, ormanları korumak için neler yapılabileceği hakkında konuşulur ve tartışılır. Öğrencilere bu durumda neler yapılabileceği sorulur. Öğretmen, öğrencilerden çevreyi, ormanları korumak için neler yapabileceklerini düşünmelerini ve bu durumla ilgili serbest bir resim yapmalarını ister.

Ardından, öğrencilerin çember olup minderlere oturmalarını söylenir. Öğretmen önceden çizerek hazırladığı kraft kâğıdının üzerine gövdesi, dalları belirgin olan ağaç resmini öğrencilere gösterir. Ağacın bölümleri öğrenciler ile birlikte tartışılır. Öğrencilerin yaptığı resimler, ağacın dallarına yapıştırılır ve sınıf panosunda sergilenir.

15. Plan

Konu: Çevre Kirliliği

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Çevre Kirliliği ve Çevre Kirliliği Çeşitleri

Kazanımlar:

1. Çevre kirliliği çeşitlerini bilir.
2. Çevresinde gördüğü kirlilikleri ve düzensizlikleri fark eder.
3. Çevresini temiz ve düzenli tutanlara teşekkür etmesi gerektiğini fark eder.
4. Çevre kirliliği sorunlarını çözmek için neler yapabileceklerini söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), problem çözme yöntemi, balık kılçığı tekniği, soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Su, toprak ve hava resim kartları, Doğa Senfoniler CD'si içindeki "Yağmur Ormanları" sesleri, ağaç, güneş, bulut ve yıldız kostümleri, grafon kâğıtları, çöp kutusu, yün, peçete parçaları, kartona çizilmiş bina resmi, 2 tane bank, "Yerlere Çöp Atmayınız" yazısı, prit, makas, çevre kirliliği ile ilgili durum kartları.

Ön Bilgiler:

- Aile katılımı için velilerden çeşitli gazete ve dergilerden çevre kirliliğini anlatan resimler kesip göndermeleri istenir.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Su, Toprak, Hava, Gürültü)

Öğretmen, sınıfı 3'e ayırır ve belirlediği yerlere üç şerit yapıştırır. Bu yerler su, toprak ve hava olarak belirlenir ve resim kartları bu yerlere yapıştırılır. Öğretmen öğrencilere su dediğinde, su resim kartının bulunduğu bölüme, toprak dediğinde toprak resminin bulunduğu bölüme, hava dediğinde hava ile ilgili olan resmin bulunduğu bölüme geçerler. Gürültü dediğindeyse herkes yere oturup çığlık atmaya başlar. Oyunda hızlı olamayan, en sona kalan öğrenci oyundan çıkar.

2. Etkinlik (Gürültü Oyunu)

Öğrenciler 3 gruba ayrılırlar. İki grup birbirlerine dönük olup, belirli bir mesafe olacak şekilde yan yana dizilirler. Bu gruplardan birisi alıcı, diğeri vericidir. Ortadaki boşluğa "Parazit" denilen üçüncü grup yerleştirilir. Parazitlerin görevi vericilerin mesajını arkadaki alıcılara iletmemektir. Bunun için bağırıp, zıplar ve şarkı söylerler. Vericiler belirlenen zamanda mesajlarını iletmeye çalışır. Daha kısa sürede anlayan grup oyunu kazanır.

Canlandırma

3. Etkinlik

"Çevre Kirliliği"

Öğretmen, çevre kirliliği ile ilgili bir hikâyeyi öğrencilere okur ve yarıda bırakır.

"Büyük binalar arasında kalmış küçük bir park varmış. Bu parkın sakinleri meşe, çınar ve tenekeymiş (çöp kutusu). Diğer bütün ağaçlar kesilmiş ve parkta sadece meşe ve çınar ağaçları kalmış. Belediyenin katkılarıyla yakın bir zamanda aralarına Teneke'de katılmış. Ağaçlar meraklı ve biraz da duygusal olmuş. Çevrelerinde olup biten olaylara üzülmekte fakat ellerinden bir şey gelmemekteymiş. Ama yine de umutları varmış. Güneş doğmuş, kuşlar ötmeye başlamış ve parkın sakinler uyanmaya başlamışlar."

Öğretmen önceden hazırladığı durum kartlarını sınıfın çeşitli yerlerine yapıştırır ve öğrencilerle bu kartlar (parka çöp atan insan resimleri, kesilen ağaç resimleri, çöp kutusunu kullanmayan insan resimleri, parkı alışveriş merkezi yapmak için plan yapan insan resimleri) hakkında konuşulur. Öğrenciler 4 gruba ayrılır. Her bir grup kendisine bir durum kartı seçer ve o durumu canlandırmak için rol

dağılımlarını ve kostümlerini ayarlamaya başlarlar. Ardından gruplar sırası ile canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere çalışmalarda neler yaptıklarını, neler öğrendiklerini ve etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğretmen, öğrencilere ayrıca şu soruları yöneltir:

- Çevre kirliliği denince aklımıza neler geliyor?
- Gürültü kirliliği nasıl olur?
- Çevre kirliliğine kimler sebep olabilir?
- Yaptığımız canlandırmada parkı kimler nasıl kirletmişti?
- Çevresini temiz ve düzenli tutanlara nasıl davranmalıyız?
- Çevresini kirleten insanları nasıl uyarmalıyız?
- Çevre kirliliği sorunlarını çözmek için neler yapabilirsiniz?

5. Etkinlik

Öğretmen, önceden hazırladığı balık kılçığı resmini öğrencilere gösterir. Çevre kirliliğinin kaçaya ayrıldığını, her bir kirlilik çeşidinin nasıl oluştuğu ve kimler tarafından oluşturulduğu ile ilgili konuşulur. Öğrencilerin çevre kirliliği ile ilgili getirdikleri resimler balık kılçığının ilgili kılçıklarına sırası ile yapıştırılır ve yapılan çalışma sınıfta sergilenir.

16. Plan

Konu: Çevre Bilinci

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: : Çevreyi Temiz Tutmak, Çevreyi Korumak ve Geri dönüşüm

Kazanımlar:

1. Çevre kirliliği temiz ve düzenli tutması gerektiğini fark eder.
2. Çevresinde gördüğü kirlilikleri ve düzensizlikleri fark eder.
3. Çevresinde gördüğü kâğıtları geri dönüşüm kutusuna atar.

4. Banyo ve tuvaletteki muslukları işi bitince kapatması gerektiğini bilir.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Plastik eşyalar, kâğıtlar, pet şişeler, buruşturulmuş kâğıtlar ve cam eşyalar, makas, yapıştırıcı, kapaklar, eldiven, karton ve teneke kutular ve diğer artık materyaller, prit, karton kâğıt, çevre ile ilgili resimler, pastel boya, “Çevreci Minik” adlı teşekkür belgesi, karton koli, kâğıt atıklar.

Ön Bilgiler:

- Uygulama öncesinde, sanat etkinliğinde öğrencilerle geridönüşüm kutuları yapılır (plastik, cam ve kâğıt ayrıştırma kutuları). Velilerden geri dönüşüm kutularına atmak için evden kâğıt, plastik ve cam çöpler göndermeleri istenir.

NOT: Öğrencilerin yaşı itibariyle cama çok temas etmemelerine ve gönderilen cam atıkların kırılmış olmamasına dikkat edilir.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Çöpleri Ayrıştırma)

Velilerden önceden istenmiş olan atıklar sınıfın ortasına konulur. Gelen atıkların öğrencilere zarar vermeyecek şekilde olup olmadığı kontrol edilir. Yerde biriktirilen çöpler (plastik eşyalar, kâğıtlar, pet şişeler, buruşturulmuş kâğıtlar ve cam eşyalar) öğrencilere tanıtılır. Sınıf 2 gruba ayrılır ve öğrenciler arka arkaya dizilir. Öğretmen, öğrencilerle önceden yapmış oldukları geri dönüşüm kutularını da öğrencilerin karşısında yan yana duracak şekilde yerleştirir. Her grup için bir yardımcı öğretmen saymanlık yapar. Öğretmen oyunu başlattığında grup üyeleri sırası ile yerden bir çöp alarak geri dönüşüm kutularına doğru bir şekilde atmaya çalışır (cam eşyalar, oyunda öğrenciler için tehlikeli olabileceğinden dolayı bu oyunda kullanılmayacaktır) Çöpü yanlış geri dönüşüm kutusuna atan öğrenci, oyundan çıkar. En çok çöpü geri dönüşüm kutusuna atan grup oyunu kazanır.

2. Etkinlik (Çevreci Robot Yarışması)²⁷

Öğrenciler 3 gruba ayrılır. Her grubun masasına olabildiğince çok artık materyal ve kutu konulur. Her grubun başında öğrencilere yardım etmek ve destek sağlamak için bir yardımcı öğretmen de bulunur. Öğrencilerden önlerinde bulunan materyallerden bir çevreci robot yapmaları istenir. Bu robotun çevremiz için işe

²⁷ Handan Asude Başal (2005)'in “Çocuklar İçin, Uygulamalı Çevre Eğitimi” adlı kitabındaki etkinlikten esinlenerek oluşturulmuştur. S. 77.

yarayacak özelliklere sahip olması gerektiği anlatılır. Her grup robotunu oluştururken aynı zamanda robotuna bir isim ve robotun çevre için neler yapabildiğini kararlaştırmaları istenir. Robotlar tamamlandıktan sonra gruplar sırasıyla robotlarını diğer öğrencilere robotlarının isimlerini, neler yapabildiklerini ve özelliklerini anlatırlar. Sınıftaki en beğenilen robot alkışların kuvvetine göre seçilir ve sınıfın çevre köşesinde robot sergilenir. Kazanan gruptaki öğrencilere “Çevreci Minik” adlı teşekkür belgeleri hediye edilir.

Canlandırma

3. Etkinlik

“Çeşmemiz Ağlamasın”²⁸

Öğretmen öğrencilere bir hikâyeyi anlatmaya başlar ve yarıda bırakır.

“Bora isminde bir çocuk sabah kalkıp banyodaki çeşmeye gider. Yüzünü yıkamak için çeşmenin başını yana doğru çevirir ve yüzünü güzelce yıkar. Ancak çeşmenin başını tam olarak kapatmadığına dikkat etmeden banyodan çıkar. Çeşme tam kapanmadığı için su damlatmaktadır...”

Öğretmen öğrencilere şu soruları sorar:

-“Acaba çeşme neden ağlıyor/ su akıyor?”

- “Bora çeşmeyi tam kapatmadığı için neler olabilir?” vb.

Ardından öğrenciler 4 gruba ayrılır ve öğrencilerin bu hikâyenin devamında neler olabileceğini canlandırmaları istenir.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğretmen, öğrencilere şu soruları yöneltir:

-Geri dönüşüm kutuları kaçta ayrılır?

-Banyo ve tuvaletteki muslukları nasıl kapatmalıyız?

-Çeşmeleri tam kapatmazsak neler olabilir?

-Suyun önemi nedir?

²⁸ Bu etkinlik, Prof. Dr. Alev Önder ve Yrd. Doç. Dr. Hülya Gülay’ın “Sürdürülebilir Gelişim İçin Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi” adlı kitabındaki etkinlikten esinlenilmiştir. S. 116.

-Çevremizi temiz tutmak için neler yapabiliriz?

5. Etkinlik

Öğretmen, öğrencileri 3 gruba ayırır ve her gruba karton, kâğıt, prit, makas, pastel boya ve çevre ile ilgili resimler dağıtır. Her gruptan çevrenin korunması, suların boşa harcanmaması, muslukların kapatılması ve geri dönüşümle ilgili bir afiş hazırlaması istenir. Hazırlanan afişler okulun girişinde bulunan panoya asılarak sergilenir.

17. Plan

Konu: Mevsimler

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: : Sonbahar Mevsimi ve Özellikleri

Kazanımlar:

1. Sonbahar mevsiminin özelliklerini söyler.
2. Sonbahar mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Müzik (Sonbahar adlı şarkı), sonbahar yaprakları (resim kartları), fon kartonu, makas, A4 kâğıdı, pastel boya, artık materyal (boncuk, çerez kabukları vb.) suluboya (kahverengi, sarı, turuncu, yeşil, kırmızı), fırça, yapraklar, prit, tuval, şövalye, yağmur, dolu, şimşek ve rüzgâr resim kartları.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Yağmur-Şimşek-Rüzgâr-Dolu)

Öğretmen, sonbahar şarkısını öğrencilere dinlettirerek yağmur, şimşek, dolu ve rüzgâr durumlarında çıkan sesleri ve devinimleri çocuklarla tekrar eder. Ardından her bir anahtar kelime için (yağmur, şimşek, dolu ve rüzgâr) bir devinim ve ses belirlenir. Öğretmenin verdiği yönergeye uygun olarak öğrenciler doğru hareketi yapmaya çalışır. Şaşıran öğrenci, oyundan çıkar. En sona şaşırmadan kalan öğrenci alkışlanır.

2. Etkinlik (Heykeltıraş ve Çamur)

Öğretmen, sonbahar mevsiminin geldiğini ve şiddetli yağmurların başladığını anlatır. Şiddetli yağmurlardan dolayı kuru olan toprağın ıslanıp çamur olduğunu söyler. Öğretmen, grubu 2'ye ayırır. Bir grubun heykeltıraş, diğer grubun ise materyal (çamur) olacağını söyler. Heykeltıraş olan öğrenciler ve materyal (çamur) olan öğrenciler eşleştirilir. Heykeltıraş olan öğrenciler, elleri ile çamur olan eşlerine istediği şekli verir. Örneğin, kollarını kaldırır, gözlerini kapatır, ağzını açar, başını sağa ya da sola yatırır vb. Diğer öğrenciler ise, kendilerine verilen çeşitli şekilleri muhafaza ederler ve bozmazlar. Ancak heykeltıraşlar, onlara şekil verirken kıpırdayabilir ve kendilerine verilen şekli alabilirler. Daha sonra roller değiştirilir. Heykeltıraş olan materyal (çamur), materyal olan ise heykeltıraş olur.

Canlandırma

3. Etkinlik (Sonbaharın Resmi)

Öğretmen, öğrencileri 3 gruba ayırır. Gruplarda birer öğrenci ressam olarak seçilir. Tuval, fırça ve şövalye hazırlanır. Ressamların sonbahar ile ilgili bir resim çizeceklerini ve ressamın bunun için anlattıklarını gruptaki diğer öğrencilerin canlandıracağını anlatılır. Öğretmen aşağıdaki ipuçlarını öğrencilere verir:

- Şimşek çakması ve yağmur yağması ve yağmur damlalarının yere düşmesi,
- Rüzgâr estiğinde ağaçlardaki yaprakların yere düşmesi,
- Göçmen kuşların sıcak ülkelere göç etmesi vb. durumları canlandırmalarını ister.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığı, çalışmalarda neler öğrendikleri, canlandırma aşamasında sonbahar mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ve etkinlikler sırasında neler hissettikleri ile ilgili sorular sorar.

5. Etkinlik

Öğretmen, öğrencileri 3 gruba ayırır. Her bir grubun önüne fon kartonu, pastel boyalar, sulu boyalar, fırçalar, artık materyaller (boncuk, çerez kabukları vb.), yapraklar dağıtılır. Yapraklarla yaprak baskıları yapmaları istenir. Yapılan etkinliklerle öğrencilerin hissettiklerini ve öğrendiklerini önlerindeki fon kartonlarına

çizmelerini ve artık materyalleri, diğer malzemeleri ve yaprakları kullanarak bir sonbahar mevsimi resmi oluşturmaları istenir. Oluşturulan grup resimleri sınıf panosunda sergilenir.

18. Plan

Konu: Mevsimler

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: : Sonbahar Mevsimi ve Özellikleri

Kazanımlar:

1. Sonbahar mevsiminin özelliklerini söyler.
2. Sonbahar mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Fon kartonu, makas, prit, pastel boya, göçmen kuş resimleri, yağmur, şimşek, çamur, sonbahar yaprakları resimleri.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Çamura Batma)

Öğretmen, öğrencilerin sınıf içinde değişik yerlere dağılmalarını ister. Bir ebe seçilir. Ebe diğer öğrencileri yakalamaya çalışır. Yakalanan öğrenci çamura batmış öykünmesi yapar ve ayaklarını açarak olduğu yerde bekler. Öğrencilerden biri yakalanan öğrencinin bacaklarının arasından ebeye yakalanmadan geçerse, onu çamurdan çıkarmış olur. Ebenin amacı herkesi çamura batırmak ve çamurdan çıkarılmayı engellemektir. Bunu başarinca oyun birkaç kez farklı ebeler seçilerek devam ettirilir.

2. Etkinlik (Yağmur Yağıyor)

Öğretmen öğrencilerin minderlere uzanmalarını ve gözlerini kapamalarını ister ve şu yönergeleri öğrencilere iletir:

“Şimdi çimenlerin üzerinde uzanmış olduğunu düşün. Yavaş yavaş yağmur yağıyor...Yağmur taneleri alnına düşüyor... Çenenin üzerine, burnuna, ağzına, ellerine, kollarına, yağmur damlaları düşüyor. Göğsüne, karnına, bacaklarının

üzerine, ayaklarına hafif hafif yağmur yağıyor... Bedeninin rahatladığını, hafiflediğini hisset...”

Ardından öğrencilerin yavaşça gözlerini açmaları ve yavaşça buldukları yerden kalkmaları istenir. Öğretmen anlattıkları ile ilgili öğrencilere çeşitli sorular yöneltir ve neler hissettiklerini sorar.

Canlandırma

3. Etkinlik

“Yolunu Kaybeden Göçmen Kuşlar”

Öğretmen aşağıdaki hikâyeyi öğrencilere okur.

“Göçmen kuşlar kış gelip de havalar soğumaya başlayınca yavaş yavaş sıcak yerlere göç etmek için yola çıkmışlar. Giderlerken yollarını kaybetmişler ve gördükleri ormana gitmeye ve oradaki hayvanlardan yardım istemeye karar vermişler. İlk önce karşılarına bir kedi çıkmış. Kuşlar çok korkmuşlar ve kaçmışlar. Daha sonra aslanla karşılaşmışlar ve aslandan da korkup kaçmışlar. Bu kuşları gören tavşan ve kelebekler kuşlarla konuşmaya başlamışlar...”

Öğretmen, öğrencileri 4 gruba ayırır ve sonbaharda ağaçlardan düşen yaprakların, göçmen kuşların, bulutların güneşin, yağmur damlalarının neler yaşadıklarını anlatan bir canlandırma yapmalarını ister (Öğretmen grupları hangi durumu seçip, o durumla ilgili canlandırma yapabileceklerine yardımcı olur ve onları yönlendirir). Önceden hazırlanan kostümler öğrencilere gösterilir ve öğrencilerden istedikleri role uygun kostüm seçmeleri istenir. Gruplar kendi aralarında konuşup konuyu nasıl devam ettireceklerine ve rol dağılımlarına karar verdikten sonra canlandırmaya başlarlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini sorar. Canlandırma aşamasında yapılan etkinlikte sonbahar mevsiminde doğada ne gibi değişimler meydana geldiğine ve göçmen kuşların göç ederken neler hissetmiş olabileceklerine ilişkin öğrencilere sorular yöneltir.

5. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilerin masalarına yerleşmelerini ister. Öğrencileri 5'eri gruplandırır. Gruplara makas, prit ve fon kartonu dağıtılır. Hazırlamış olduğu sonbahar mevsimi ile resimlerini öğrencilere dağıtarak sonbahar mevsiminin özellikleri ile ilgili olan resimleri (yağmur yağışı, şimşek, çamur, göçmen kuşlar, yaprak) kesmelerini ve fon kartonuna yapıştırılmalarını ister.

19. Plan

Konu: Mevsimler

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı: : Kış Mevsimi ve Özellikleri

Kazanımlar:

1. Kış mevsiminin özelliklerini söyler.
2. Kış mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Fon kartonu, kurşun kalem, pastel boya, artık materyal (boncuk, patlamış mısır, çerez kabukları..vb), Puff The Magic Dragon adlı şarkı, buz, kar tanesi ve kardan adam ile ilgili resim kartları, su damlası kartları, güneş ve bulut kostümü), prit.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Kış Mevsimi)

Öğretmen, gruptaki öğrencilerden çember olmalarını ister. Çemberdeki öğrenciler, kar tanesi, su damlası, buz ve kardan adam olarak seçilir. Öğretmen, önceden hazırladığı buz, kar tanesi, su damlası ve kardan adam ile ilgili resimleri öğrencilerin üzerine asar. Ortaya bir ebe seçilir. Ebe “kar tanesi” dediği zaman, kar tanesi resmi taşıyan öğrenciler yer değiştirir. Ebe “kardan adam” dediği zaman kardan adam resmini taşıyan öğrenciler yer değiştirir. Ebe “buz” dediği zaman ise çemberdeki herkes yer değiştirir. Ortadaki ebe bu sırada yer değiştirenlerden birinin yerini kapmaya çalışır. Yer kapamayan kişi ebe olur.

2. Etkinlik (Kardan Adam ve Güneş)

Öğretmen, öğrenciler arasından gönüllü birisini ebe olarak seçer. Seçilen ebe güneş olur. Diğer öğrenciler ise kardan adam olur. Güneş, öğretmen “başla” dediği zaman koşmaya başlar ve alandaki koşan kardan adamları yakalamaya çalışır. Dokunduğu kişi kenara geçerek eriyen kardan adam öykünmesi yapar. En son kalan kişi oyunu kazanır.

Canlandırma

3. Etkinlik

“Kar Yağışı “

Öğretmen, öğrencileri iki gruba ayırır. Birinci gruptaki öğrencilerin kendilerini birer su damlası olarak düşünmelerini, ikinci gruptaki öğrencilerin ise minicik bir toz zerresi (su damlası ve toz zerresinin doğadaki halleri gösterilebilir) olarak düşünmelerini ister. Öğretmen, öğrencilere aşağıdaki yönergeyi verir:

“Sıcak bir rüzgâr esti. Toz zerrecelerini gökyüzüne doğru sürükledi. Su damlaları ise buhar oldu. Birlikte havaya yükseldiler, yükseldiler, yükseldiler. Ağaçların, evlerin, dağların üzerinden yükseldiler. Bulutun içinde bir araya geldiler. Şimdi hava soğudu. Su damlacıkları tozun üzerinde donarak kaldılar. Şimdi birbirlerine yapıştılar. Kar taneleri oluşturdular. Kar taneleri yapıştıkça büyüdü, büyüdü. Bulut artık onu taşıyamıyordu. Yere düşmeye başladılar İşte kar yağıyor.

Puff The Magic Dragon şarkısı eşliğinde karın yağması hayal edilerek kar yağışı öykünmesi yapılır.

Öğretmen, öğrencileri 3’erli gruplara ayırarak aşağıda belirtilen durumları

- Toz zerreceleri olan öğrencilerin rüzgâr estiğinde ve gökyüzüne yükselirken neler hissettiklerini neler düşündüklerini,
- Su damlacıklarının buhar olduktan sonra havaya doğru yükselirken neler hissettiklerini neler düşündüklerini,
- Bulutların bir araya gelirken neler aralarında neler konuştuklarını,
- Havanın soğumasıyla birlikte su damlacıklarının nasıl üşüdüğünü ve kar tanelerine dönüştüklerini konuşmalarını,
- Kar tanesine dönüşen su damlacıklarının yere düşerken neler hissettiklerini, canlandırmalarını ister.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, kış mevsimi denilince doğadaki hangi değişimlerin akla geldiğini, neler öğrendiklerini ve etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar.

5. Etkinlik

Öğretmen grubu 3'e ayırır. Birinci gruba, pastel boya ve fon kartonu verir. Öğrencilerden kış mevsimini anlatan bir resim yapmaları ister. İkinci gruba, beyaz fon kartonu, pastel boya ve artık materyaller verilerek kış mevsimini anlatan bir resim yapmaları istenir. Yapılan etkinliklerle öğrencilerin hissettiklerini ve öğrendiklerini önlerindeki fon kartonlarına çizmelerini ve artık materyalleri kullanarak bir kış mevsimi oluşturmaları istenir. Üçüncü gruba ise aile katılım etkinliği olarak kış mevsimi ile ilgili evden getirdikleri çeşitli resimlerden bir kış mevsimi afişi oluşturmaları istenir. Biten çalışmalara grupların isim vermeleri istenir ve öğretmen, grupların belirlediği bu isimleri afiş başlığı olarak yazar. Biten çalışmalar sınıf panosunda sergilenir.

20. Plan

Konu: Mevsimler

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân: Sınıf

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Kış Mevsimi ve Özellikleri

Kazanımlar:

1. Kış mevsiminde yetişen meyve ve sebzeleri söyler.
2. Kış mevsiminde doğada meydana gelen değişimleri ifade eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama), soru-cevap yöntemi.

Araç-gereç: Karnabahar, kereviz, ıspanak, ayva, portakal ve nar ile ilgili resim kartları, kurşun kalem.

Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Meyveler ve Sebzeler)

Öğretmen, öğrencilerden yalnızca kış mevsiminde yenen meyveleri ve sebzeleri düşünmelerini ve bunları söylemelerini ister. Öğrenciler, cevaplarını verdikten sonra öğretmen önceden hazırladığı kış mevsiminde yetişen sebze ve meyve kartlarını (karnabahar, kereviz, ıspanak, ayva, portakal ve nar) öğrencilere gösterir ve öğrencilerin üzerlerine rastgele takar. Öğretmen, öğrencilerden çember oluşturmalarını ve dizlerinin üstünde oturmalarını ister. Karnabahar olan öğrenciler ebe olur. Öğretmen, “Karnabaharlar yatsın, kerevizler kalksın” dediğinde karnabaharlar yere yatar, kerevizler kalkar. Bunu söylerken yatacak olan sebze ya da meyveler çembere geçer ve kendilerine yatacak bir yer bulur. “Kalksın” denildiğinde kalkan meyve ya da sebzeler ayağa kalkar ve çemberin ortasına geçerler. Oyuna başlanır. Şaşırın öğrenciler çemberin dışına alınır. Çemberde şaşırmadan kalan öğrenciler alkışlanır ve oyun sona erer.

Canlandırma

2. Etkinlik

Öğretmen, öğrencileri 4’erli gruplara ayırır. Grupların manava giderek kış meyve ve sebzelerini satın almaları durumunu anlatan bir canlandırma yapmalarını ister.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

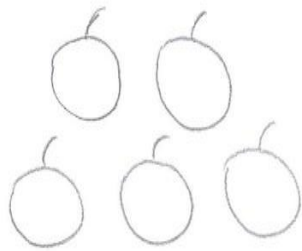
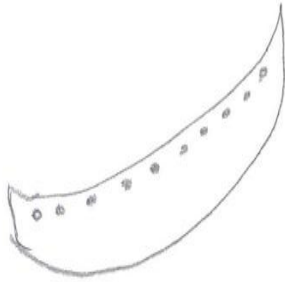
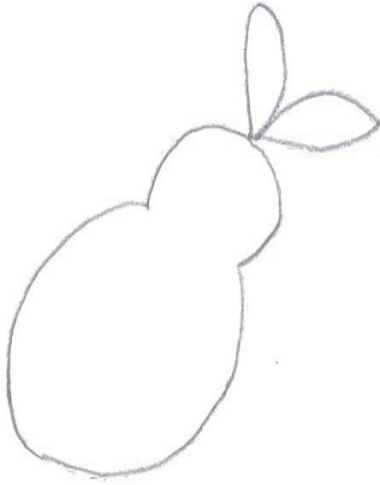
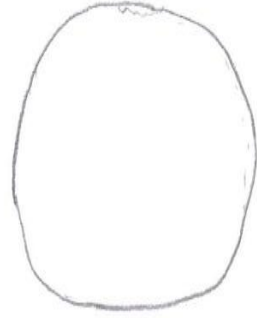
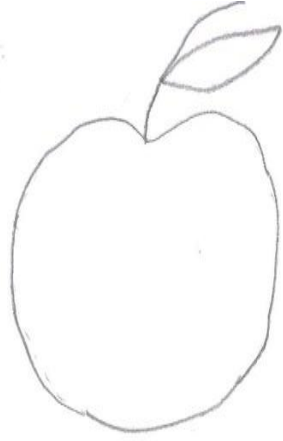
Değerlendirme

3. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaları yaptıklarını, neler öğrendiklerini sorar. Kış mevsimi meyve ve sebzelerinin özellikleri, hangi meyve ve sebzelerin yumuşak ya da sert olduğu, renkleri, çekirdeklerinin olup olmadığı ile ilgili konuşulur.

4. Etkinlik

Öğretmen, öğrencilerden masalarına yerleşmelerini ister ve onlara kurşun kalem dağıtır. Hazırlamış olduğu kış mevsimi meyveleri ile ilgili çalışma sayfasını öğrencilere dağıtarak yönergeye uygun şekilde çalışmayı tamamlamalarını ister.

Yönerge: Kış mevsiminde gelen meyve ve sebzeleri
daire içine alıp boyayın

EK-7

UYGULAMA FOTOĞRAFLARI

HAZIRLIK- ISINMA

Öğrenciler, ellerindeki su dolu bardağı ağacının önündeki kaba boşaltıyorlar

Öğrenciler “Çevre Heykeli” kendi oyununu oynuyorlar.

Öğrenciler “Ormandaki Tuzaklar” oyununu oynuyorlar.

Öğrenciler gürültünün bir kirlilik çeşidi olduğunu anlatan “Gürültü Kirliliği” oyununu oynuyorlar.

Öğrenciler “Çöpleri Ayırıştırma” oyununu oynuyorlar

“Çevreci Robot Yarışması” nı kazanan grup.

“Çevreci Robot Yarışmasını” kazanan grup öğrencilerine verilen teşekkür belgesi.

Öğrenciler, “Kış Mevsimi” oyununu oynuyorlar.

CANLANDIRMA

Öğrenciler, tohumunun büyüme aşamaları ile ilgili canlandırma yapıyorlar.

Çevre kirliliğine nelerin sebep olduğu ile ilgili canlandırma yapıyorlar.

Öğrenciler, “Sonbaharın Resmi” ile ilgili canlandırma yapıyorlar.

Öğrenciler, manavdan kış meyveleri ve sebzeleri alma ile ilgili canlandırma yapıyorlar.

Öğrenciler, hayvanlar ve özellikleri ile ilgili canlandırma yapıyorlar.

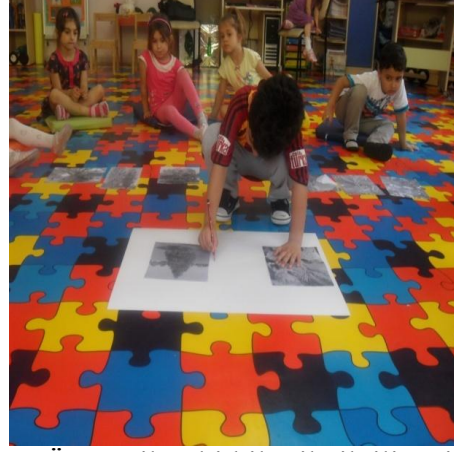

Öğrenciler, fidan dikimi ile ilgili canlandırma yapıyorlar.

Öğrenciler, özelliklerine göre anlatılan bitkileri buluyorlar.

Öğrenciler, bitkiler ile ilgili resim kartlarını eşliyorlar.

Öğrenciler, bitkilerin büyüme aşaması ile ilgili kavram kartlarını yerleştiriyorlar.

Öğrencilerin çevremizdeki güzellikler ile ilgili yaptıkları resimler...

Öğrenciler, yaptıkları resimleri ağacın dallarında sergiliyor.

Öğrenciler, sonbahar mevsimi ve özellikleri ile ilgili resimleri kesip, yapıştırıyorlar.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Özge TANRIVERDİ

Doğum Yeri :Sivas

Doğum Yılı : 12/07/1987

Medeni Hali : Bekar

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 2001-2005 : Uşak Orhan Dengiz Anadolu Lisesi (2001-2003) ,

Kuşadası Derici Mustafa Gürbüz Anadolu Lisesi (2003-2005)

Lisans 2005-2009 : Muğla Üniversitesi/ Okul Öncesi Öğretmenliği

Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2009 (Temmuz-Ekim) : Marmaris Martılar Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi /
Okul Öncesi Öğretmeni

2009- ... : Kuşadası Mücella Emgin Anaokulu / Okul Öncesi Öğretmeni